

ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเช็ก

Ústavní soud České republiky

Constitutional Court of the Czech Republic

(ภาพศาลรัฐธรรมนูญเช็ก ตั้งอยู่ที่เมืองบรูโน)

1. ความทั่วไป

“ศาลรัฐธรรมนูญ” เป็นที่รู้จักในดินแดนเช็กมาตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1920 ในสมัยที่ยังเป็น “สาธารณรัฐเช็กโกสโลวาเกีย” ที่เพิ่งแยกดินแดนออกมาจากอาณาจักรออสเตรียหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 (1914 - 1918) แต่ “ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเช็กโกสโลวาเกีย” ยุคนั้น มีการทำงานได้

ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เท่านั้น ทั้งรูปแบบและองค์กรของศาลรัฐธรรมนูญก็แตกต่างจาก “ศาลรัฐธรรมนูญ เช็ก” ในปัจจุบันที่ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1992 ที่มีสถานะเป็นองค์กรศาลพิเศษ มีความเป็นอิสระแยกต่างหากจากระบบศาลยุติธรรมและศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญยุคนี้มีตุลาการเป็นของตนเอง ได้รับการแต่งตั้งโดยวิธีการตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดแตกต่างไปจากตุลาการศาลยุติธรรมและศาลปกครอง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทำงานประจำเต็มเวลา ไม่สามารถประกอบอาชีพเสริมของตนควบคู่กับการเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้ และศาลรัฐธรรมนูญมีสถานที่ตั้งชัดเจน อีกทั้งยังมีเจ้าหน้าที่และงบประมาณเป็นของตนเอง ไม่ต้องใช้เจ้าหน้าที่และงบประมาณรวมกันกับฝ่ายบริหารอีกต่อไป และยังมี ศาลรัฐธรรมนูญยุคสังคมนิยม ที่เรียกว่า “ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐสังคมนิยมเชโกสโลวัก” (The Constitutional Court of the Czechoslovak Socialist Republic) ที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐบัญญัติรัฐธรรมนูญ 1968 แต่ไม่ได้เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ และ “ศาลรัฐธรรมนูญของสหพันธสาธารณรัฐเช็กและสโลวัก” (The Constitutional Court of the Czech and Slovak Federal Republic) พร้อมทั้ง “ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเช็ก” และ “ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐสโลวัก” ที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐบัญญัติรัฐธรรมนูญ 1991 วินิจฉัยคดีที่มาจากสาธารณรัฐเช็กและสาธารณรัฐสโลวัก มีอายุประมาณ 1 ปี ก่อนการแยกประเทศ แต่ก็ได้วางหลักกฎหมายสำคัญ ๆ ที่ยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน

“รัฐธรรมนูญ” ประเทศเช็กมีรัฐธรรมนูญที่สำคัญ 3 ฉบับ ได้แก่ **รัฐธรรมนูญ 1920** ใช้ในสมัยเริ่มแรกที่ดินแดนแยกออกมาจากอาณาจักรออสเตรียและจัดตั้งประเทศเชโกสโลวาเกียขึ้นค่อนข้างมีความเป็นประชาธิปไตยได้รับอิทธิพลการร่างรัฐธรรมนูญจากสหรัฐอเมริกา ออสเตรีย ฝรั่งเศส สวิส มีการจัดตั้ง **“ศาลรัฐธรรมนูญเช็กโกสโลวาเกีย” รัฐธรรมนูญ 1948, 1960, 1968** เป็นรัฐธรรมนูญภายหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 (1939 – 1945) ได้รับอิทธิพลระบอบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์และรัฐธรรมนูญสหภาพโซเวียต การปกครองเปลี่ยนจากระบบประชาธิปไตยเป็นระบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ เป็นแบบรวมอำนาจหรือมีพรรคการเมืองเดียว (monopoly power/single-party state) ไม่มีระบบศาลรัฐธรรมนูญ จนกระทั่งช่วงรัฐธรรมนูญปี 1960 และ 1968 มีพยายามนำระบบศาลรัฐธรรมนูญมาใช้ โดยรัฐบัญญัติรัฐธรรมนูญ 1968 (Constitutional Act 1968) หมวด 6 ได้กำหนดให้มี **“ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐสังคมนิยมเชโกสโลวัก”** (The Constitutional Court of the Czechoslovak Socialist Republic) แต่ก็ไม่ได้มีการดำเนินการจัดตั้งอย่างไรในทางปฏิบัติ จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1989 มีการยกเลิกระบอบการปกครองแบบสังคมนิยม และมีการจัดตั้ง **“ศาลรัฐธรรมนูญของสหพันธสาธารณรัฐเช็กและสโลวัก”** (The Constitutional Court of the Czech and Slovak Federal Republic) ขึ้นในช่วงเวลาสั้น ๆ ระหว่าง ค.ศ. 1991-1992 มีการพิจารณาวินิจฉัยคดีเกือบ 1,000 คดี

และ “ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเช็ก” และ “ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐสโลวัก” และรัฐธรรมนูญ 1992 ฉบับปัจจุบัน ภายหลังจากแยกประเทศโดยสงบกับประเทศสโลวาเกีย และประเทศเช็กปกครองโดยยึดการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีการจัดตั้ง “ศาลรัฐธรรมนูญเช็ก” ในวันที่ 1 มกราคม 1993 เพื่อพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพของพลเมือง และพิทักษ์ระบบการปกครองที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

“รูปแบบการปกครองของเช็ก” การปกครองของเช็กที่ผ่านมาในอดีตมี

พัฒนาการมาหลายรูปแบบ คือ เป็นการปกครองโดยขุนนาง (Duchy of Bohemia (c. 870) เป็นราชอาณาจักรโบฮีเมีย (Kingdom of Bobemia, 1198) เป็นสาธารณรัฐเช็กโกสโลวาเกีย (1918) เป็นสาธารณรัฐสังคมนิยมเช็กและสาธารณรัฐสังคมนิยมสโลวักภายใต้ระบบสหพันธรัฐ (1969) เป็นสาธารณรัฐเช็กแยกตัวออกจากสาธารณรัฐสโลวักโดยสงบ (1992) และพัฒนายอมรับระบบองค์กรเหนือรัฐ (supranational institution) โดยได้เข้าร่วมสหภาพยุโรป (2004) ปัจจุบัน สาธารณรัฐเช็กจัดเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ประชากรมีรายได้สูงและมาตรฐานการครองชีพที่ดี และจัดเป็นประเทศที่มีความสงบสันติเป็นอันดับ 11 ในขณะที่มีการปกครองที่เป็นประชาธิปไตย¹

“ชื่อประเทศ” สาธารณรัฐเช็ก ได้เปลี่ยนชื่อประเทศมาหลายครั้ง และมีการเรียกชื่อ

ที่ต่างกันอย่างระหว่างชนชาติเช็กและสโลวัก ในช่วงเวลาที่ดินแดนทั้งสองยังเป็นรัฐเดียวกัน อาทิ ค.ศ. 1918 – 1920 เรียกชื่อประเทศว่า สาธารณรัฐเชโกสโลวาเกีย (ภาษาเช็ก) หรือรัฐเชโก-สโลวัก (ภาษาสโลวัก) (Republic of Czechoslovakia, Czecho – Slovak Republic) ค.ศ. 1920 – 1938 เรียกชื่อประเทศว่า สาธารณรัฐเชโกสโลวัก (Czechoslovak Republic) ค.ศ. 1938 – 1939 เรียกชื่อประเทศว่า สาธารณรัฐเชโก – สโลวัก (Czecho – Slovak Republic) ค.ศ. 1945 – 1960 เรียกชื่อประเทศว่า สาธารณรัฐเชโกสโลวัก (Czechoslovak Republic) ค.ศ. 1960 – 1990 เรียกชื่อประเทศว่า สาธารณรัฐสังคมนิยมเชโกสโลวัก (Czechoslovak Socialist Republic) ค.ศ. 1990 เรียกชื่อประเทศว่า สหพันธสาธารณรัฐเชโกสโลวัก (ภาษาเช็ก) หรือสหพันธสาธารณรัฐเชโก – สโลวัก (ภาษาสโลวัก) (Czechoslovak Federative Republic, Czecho-slovak Federative Republic)

ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน เมื่อแยกตัวออกมาจากอาณาจักรออสเตรียแล้ว

เชโกสโลวาเกียต้องเผชิญปัญหาชนกลุ่มน้อยในดินแดนของตน ในดินแดนที่ติดกับประเทศเยอรมันที่เรียกว่า Bohemian และ Moravian (เยอรมันเรียก Sudetenland) จะมีประชากรเชื้อสายเยอรมันร่วมอยู่ด้วย

¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Czech_Republic สืบค้นเมื่อ 25/6/2558

ประมาณ 3 – 3.5 ล้านคน จาก 14 ล้านคน ทำให้เยอรมันต้องการดินแดนในส่วนนี้และเช็กต้องเสียดินแดนบางส่วนให้กับเยอรมัน และเช็กมีความใกล้ชิดกับประเทศออสเตรียเพราะเคยเป็นอาณาจักรเดียวกัน ดินแดนเช็กเมื่อแยกออกมาจากออสเตรียนั้นมีฐานะค่อนข้างดีกว่าดินแดนทางสโลวักเพราะเป็นเขตอุตสาหกรรม ส่วนดินแดนทางสโลวักนั้นค่อนข้างมีความใกล้ชิดและขัดแย้งกับฮังการีได้มากกว่าเพราะมีประชากรส่วนหนึ่งที่มีเชื้อสายฮังการีอยู่ในดินแดนดังกล่าวจำนวนหนึ่ง

(แผนที่ยุโรป)

(แผนที่แสดงแนวดินแดนที่มีปัญหาเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน)

2. ระบบการเมืองการปกครอง

“สาธารณรัฐเช็ก” ตั้งอยู่ในยุโรปตอนกลาง ด้านเหนือติดสาธารณรัฐโปแลนด์ ด้านตะวันตกติดสาธารณรัฐเยอรมนี ด้านตะวันออกติดสาธารณรัฐสโลวาเกีย ด้านใต้ติดสาธารณรัฐออสเตรีย มีพื้นที่ประมาณ 78,866 ตารางกิโลเมตร ประชากรประมาณ 10,538,275 คน (2014) ใช้ภาษาเช็กเป็น ภาษาทางราชการ

สาธารณรัฐเช็กปกครองโดยระบอบรัฐสภา มีประธานาธิบดี² (President of the Republic) เป็นประมุขของประเทศได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน (national popular vote) โดยอาศัยเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยชอบด้วยกฎหมาย มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง 5 ปี นับตั้งแต่วันปฏิญาณตน ซึ่งหลักเกณฑ์ที่มาของประธานาธิบดีได้แก้ไขในรัฐธรรมนูญเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2012 แต่เดิมประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งทางอ้อม (indirect election) จากฝ่ายนิติบัญญัติ ระบบเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยอ้อมใช้มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1918 บุคคลที่มีคุณสมบัติในการรับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดี คือ บุคคลที่มีคุณสมบัติในการลงรับเลือกตั้งเป็นวุฒิสมาชิก บุคคลไม่อาจได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีเกินกว่า 2 สมัย ติดกัน และมีฝ่ายบริหาร (Executive power)³ คือ นายกรัฐมนตรี (Prime Minister) ที่มาจากการแต่งตั้งของประธานาธิบดี มีอำนาจสูงสุดในการบริหารประเทศ นายกรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอรายชื่อคณะรัฐมนตรีให้ประธานาธิบดีแต่งตั้ง และภายใน 30 วัน นับแต่วันแต่งตั้ง ประธานาธิบดีต้องเสนอรายชื่อคณะรัฐมนตรีให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความไว้วางใจ (vote of confident) หากสภาผู้แทนราษฎรไม่ไว้วางใจประธานาธิบดีต้องจัดเสนอรายชื่อคณะรัฐมนตรีใหม่เพื่อเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความไว้วางใจอีกครั้ง หากสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาผ่านไปสองครั้งแล้วยังไม่อาจให้ความไว้วางใจบุคคลที่ประธานาธิบดีเสนอได้ ก็ให้แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีตามข้อเสนอของประธานสภาผู้แทนราษฎร ในระหว่างการบริหารประเทศสภาผู้แทนราษฎรอาจมีมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้ ซึ่งมีผลให้รัฐบาลต้องลาออกหากไม่ได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร

---

² Article 54 - 66 of the Constitution of the Czech Republic 1992

³ Article 67 - 80 of the Constitution of the Czech Republic 1992

President of the Czech Republic

Milos Zeman

Prime Minister of the Czech Republic

Bohuslav Sobotka

ฝ่ายนิติบัญญัติ (legislative power) หรือรัฐสภา (Parliament)⁴ ประกอบด้วยสองสภา (chambers) คือ สภาผู้แทนราษฎร (Assembly of Deputies) จำนวน 200 คน มาจากการเลือกตั้ง มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง 4 ปี และวุฒิสภา (Senate) จำนวน 81 คน มาจากการเลือกตั้ง มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง 6 ปี ทุกปีที่สองของการเลือกตั้งวุฒิสภาให้มีการจัดเลือกตั้งวุฒิสภาใหม่จำนวน 1 ใน 3 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งแบบลงคะแนนลับ ทั่วประเทศ และสิทธิโดยตรงในการออกเสียงลงคะแนน บนหลักความได้สัดส่วนของผู้แทน (Principle of proportional representation) ส่วนการเลือกตั้งวุฒิสมาชิกให้เป็นการเลือกตั้งแบบลงคะแนนลับ บนหลักการของการเลือกตั้งทั่วประเทศ เสมอภาค และสิทธิโดยตรงในการออกเสียงลงคะแนนเช่นกัน แต่อยู่บนหลักเสียงข้างมาก (Principle of majority rule) ประชาชนที่อายุ 18 ปี บริบูรณ์ มีสิทธิไปออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง⁵ และประชาชนทุกคนที่มีสิทธิเลือกตั้ง เมื่ออายุ 21 ปี มีสิทธิรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเมื่ออายุครบ 40 ปี มีสิทธิรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา⁶ การเลือกตั้งให้เลือกตั้งล่วงหน้าก่อนที่จะหมดวาระ 30 วัน หรือกรณียุบสภาให้เลือกตั้งภายใน 60 วัน นับแต่ยุบสภา การออกเสียงมีมติในสภาทั้งสอง หากรัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้ใช้เสียงข้างมากธรรมดา (simple majority) ของบรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาที่เข้าประชุม กรณีมีมติในเรื่องสำคัญ เช่น การประกาศภาวะสงคราม หรือการส่งกองกำลังไปต่างประเทศ หรือการอนุญาตให้กองกำลังต่างชาติเข้ามาตั้งในประเทศ ฯลฯ ให้ใช้เสียงข้างมากพิเศษ (absolute majority) ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

⁴ Article 15 - 18 of the Constitution of the Czech Republic 1992

⁵ Article 18 (3) of the Constitution of the Czech Republic 1992

⁶ Article 19 of the Constitution of the Czech Republic 1992

หรือวุฒิสภาทั้งหมด สำหรับกรณีรับรองให้ใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญหรือให้สัตยาบันให้ใช้เสียง 3 ใน 5 ของสมาชิกทั้งหมดที่มาประชุม

ฝ่ายตุลาการ (Judicial Power)⁷ ประกอบด้วย ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่พิทักษ์รัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรมสูงสุด (Supreme Court of the Czech Republic (*Nejvyšší soud České republiky*)) มีหน้าที่พิจารณาคดีทั่วไปที่ไม่ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของศาลปกครองสูงสุด (Supreme Administrative Court of the Czech Republic (*Nejvyšší správní soud České republiky*)) หรือศาลรัฐธรรมนูญ แม้รัฐธรรมนูญ 1992 จะกำหนดให้แยกระบบศาลปกครองสูงสุดออกมาแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่มีการจัดระบบศาลปกครองขึ้น ซึ่งในระหว่างนั้นก็ยังมีพิจารณาคดีปกครองโดยใช้ข้อกำหนดเดียวกันกับวิธีพิจารณาคความแพ่ง ต่อมาในปี ค.ศ. 2001 ศาลรัฐธรรมนูญเข้าได้ยกเลิกข้อกำหนดวิธีพิจารณาคความแพ่งส่วนนั้นเสีย และบังคับให้ฝ่ายนิติบัญญัติจัดตั้งระบบการพิจารณาคดีปกครองขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป (The European Court of Human Rights) และในปี ค.ศ. 2003 ศาลปกครองสูงสุดก็ได้จัดตั้งขึ้น มีสถานที่ตั้งอยู่ที่เมืองบรูโน มีข้อกำหนดการพิจารณาคดีปกครองเป็นของตนเอง⁸

ผู้พิพากษาอื่นนอกจากศาลรัฐธรรมนูญไม่มีวาระการดำรงตำแหน่ง และสามารถดำรงตำแหน่งได้ตลอดชีวิต (life tenure) โดยผู้พิพากษาได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดี ในการวินิจฉัยคดีผู้พิพากษาต้องถูกผูกพันโดยกฎหมายและสนธิสัญญาที่เป็นภาคี และมีหน้าที่วินิจฉัยกฎหมายที่ไม่ใช่ระดับรัฐบัญญัติว่าสอดคล้องกับรัฐบัญญัติหรือสนธิสัญญาหรือไม่ หากศาลเห็นว่ารัฐบัญญัติใดที่ต้องวินิจฉัยไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยต่อไป รัฐธรรมนูญบัญญัติให้คดีโดยทั่วไปพิจารณาโดยผู้พิพากษานายเดี่ยว และให้ตรากฎหมายเพื่อกำหนดประเภทคดีที่ต้องพิจารณาเป็นองค์คณะ (a panel of judges) หรือประเภทคดีที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลด้วยอีกครั้งหนึ่ง

การปกครองตนเองระดับท้องถิ่น (Territorial Self – Government)⁹ แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับเมืองหรือหมู่บ้าน (municipalities/basic territorial self-governing unit) และระดับภาค regions/higher territorial self-governing unit) ประกอบด้วย 13 ภาค (regions - kraje) กับ 1

⁷ Article 81 - 96 of the Constitution of the Czech Republic 1992

⁸ Administrative Justice in Europe, - Report for the Czech Republic – The Supreme Administrative Court of the Czech Republic Brno, Czech Republic, หน้า 1

⁹ Article 99 - 102 of the Constitution of the Czech Republic 1992

นครหลวง การปกครองระดับภาค (region) จะถูกจัดตั้งขึ้นและถูกยกเลิกโดยอาศัยรัฐบัญญัติรัฐธรรมนูญเท่านั้น ผู้แทนองค์กรปกครองท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี องค์กรปกครองระดับท้องถิ่นในแต่ละระดับต่างมีผู้แทนของตนเอง (representative body) และเป็นองค์กรมหาชน (public law corporation) มีทรัพย์สินและการบริหารจัดการภายใต้งบประมาณของตนเอง รัฐจะเข้าแทรกแซงในกิจการของท้องถิ่นเพื่อการคุ้มครองความสงบเรียบร้อย กฎหมาย และตามที่กฎหมายบัญญัติให้รัฐเข้าแทรกแซงได้เท่านั้น อำนาจของผู้แทนองค์กรปกครองท้องถิ่นให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น และสามารถออกข้อบังคับท้องถิ่นได้ตามที่กฎหมายกำหนด

จากสถิติปี ค.ศ. 2006 สาธารณรัฐเช็กมีการปกครองระดับเขต (districts) ประมาณ 76 เขต มี 6,249 หมู่บ้าน ซึ่ง 5,602 หมู่บ้านมีประชากรอาศัยอยู่น้อยกว่า 2,000 คน การปกครองระดับเขต (districts) เป็นการปกครองของรัฐที่แบ่งอำนาจการปกครองมาจากส่วนกลาง (deconcentration/ state administrative) ไม่ใช่แบบการปกครองตนเองของท้องถิ่น ต่างจากการปกครองในระดับภาคและหมู่บ้าน

ตารางแสดงการปกครองระดับท้องถิ่นของสาธารณรัฐเช็ก¹⁰

ที่มา Czech Statistical Office, 2006, 2007

ภาครวม (Cohesion Region)	ภาค (Region)	จำนวนประชากร (Population)	จำนวนเขต (Districts)	จำนวนเมือง/หมู่บ้าน (municipalities)
1. Praha	1. Praha	1.183,6	10	1
2. Stredni Cechy (Central Bohemia)	2. Stredocesky	1.166,5	12	1,146
3. Jihozapad (South-West)	3. Jihocesky	628,8	7	623
	4. Pizensky	552,9	7	501

¹⁰ United Cities And Local Governments, Country Profile Czech Republic, PhDr. Zdenka Vajdova, Sociologicky Ustav AV CR

ภาครวม (Cohesion Region)	ภาค (Region)	จำนวนประชากร (Population)	จำนวนเขต (Districts)	จำนวนเมือง/หมู่บ้าน (municipalities)
4. Severozapad (North-West)	5. Karlovarsky	304,6	3	132
	6. Ustecky	823,2	7	354
5. Severovychod (North-East)	7. Liberscky	429,8	4	216
	8. Kralovehradecky	549,1	5	448
	9. Pardubicky	506,8	4	452
6. Jihovychod (South-East)	10. Vysocina	511,1	5	729
	11. Jihomoravsky	1.130,9	7	647
7. Stredni Morava (central Moravia)	12. Olomoucky	639,4	5	394
	13. Zlinsky	589,9	4	304
8. Moravskoslezsko (Moravosilesia)	14. Moravskoslezsky	1.249,9	6	302

แผนที่แสดงเขตการปกครองของสาธารณรัฐเช็ก

3. ความเป็นมาและพัฒนาการของศาลรัฐธรรมนูญเช็ก

รัฐธรรมนูญสมัยใหม่ (modern constitution) เริ่มกำเนิดขึ้นปลายศตวรรษที่ 18 และต้นศตวรรษที่ 19 โดยมีหลักการสำคัญ 2 ประการ คือ หลักการเรื่องอำนาจอธิปไตยของปวงชน (Principle of sovereignty of the people) และหลักการแบ่งแยกอำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ (Principle of the separation of power into the legislative, executive, and judicial power) โดยมีความเห็นว่า รัฐธรรมนูญคือสัญญาประชาคมผูกพันทุกคนในรัฐ เมื่อมีข้อตกลงก็อาจเป็นแหล่งที่มาของความขัดแย้งในอนาคตได้ ทำให้ต้องแสวงหาคำตอบเพื่อแก้ไขความขัดแย้งดังกล่าวและ

มีคำวินิจฉัยให้เป็นที่สุด ซึ่ง Alexander Hamilton หนึ่งในผู้ร่างรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นผู้ออกแบบให้ฝ่ายตุลาการมีหน้าที่พิทักษ์รัฐธรรมนูญ โดยกล่าวว่า “ไม่มีการกระทำทางนิติบัญญัติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้ มิฉะนั้นจะเท่าว่าผู้แทนของประชาชนอยู่เหนือกว่าประชาชนทั้งหลาย (“No legislative act ... contrary to the Constitution, can be valid. To deny this, would be to affirm, that the deputy is greater than his principle, that the servant is above his master, that the representatives of the people are superior to the people themselves.”) และในสหรัฐอเมริกาศาลยุติธรรมทั้งหลายมีหน้าที่ดังกล่าวในการตรวจสอบการบัพัญญัติของกฎหมายว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และมีศาลสุดท้ายในการวินิจฉัยประเด็นความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายคือ ศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกา (The United States Supreme Court of America)¹¹

สำหรับยุโรป การจัดระบบตุลาการทางรัฐธรรมนูญ (Constitutional Judiciary) นั้น ก็ได้รับอิทธิพลแนวคิดดังกล่าวจากสหรัฐอเมริกา แต่มีการพัฒนาไปในเส้นทางที่ต่างกัน โดยหลายประเทศในยุโรปจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญขึ้นโดยเฉพาะเป็นศาลพิเศษเฉพาะแยกออกมาต่างหากจากระบบศาลยุติธรรมทั่วไป โดยกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่หลักคือคุ้มครองประชาชนต่อการกระทำที่ละเมิดรัฐธรรมนูญจากฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐบาล คำวินิจฉัยของศาลถือเป็นแหล่งที่มาของบัพัญญัติของกฎหมายทางหนึ่งรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็วภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ปี ซึ่งเป็นการตอบโต้กับความโหดร้ายของระบบนาซีและฟาสต์ซิสที่เกิดขึ้นจากระบบการปกครองที่อยู่บนหลักการและคุณค่าประชาธิปไตยนั่นเอง¹²

พัฒนาการความเป็นมาของรัฐธรรมนูญและศาลรัฐธรรมนูญแบ่งเป็น 5 ช่วงเวลา

(1) ระหว่าง ค.ศ. 1848 – 1918

พัฒนาการเกี่ยวกับจารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐเช็ก ได้เริ่มต้นขึ้นในทิศทางเดียวกันกับออสเตรีย – ฮังการี เนื่องจากเป็นดินแดนในราชอาณาจักรเดียวกัน โดยเริ่มมีการเสนอรูปแบบให้มีรัฐธรรมนูญหลังจากการปฏิวัติปี ค.ศ. 1848 ซึ่งรัฐธรรมนูญในช่วงเวลาดังกล่าวไม่ได้มีลักษณะเกี่ยวกับสังคมประชาธิปไตย ยังไม่รวมอำนาจการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติหรือของฝ่ายพระมหากษัตริย์โดยฝ่ายตุลาการ

(2) ระหว่าง ค.ศ. 1918 – 1948 (หลังสงครามโลกครั้งที่ 1)

¹¹ <http://www.usoud.cz/en/history/> สืบค้นเมื่อวันที่ 7/7/2558

¹² <http://www.usoud.cz/en/history/> สืบค้นเมื่อวันที่ 7/7/2558

มีการจัดตั้งประเทศเช็กโกสโลวาเกีย แยกดินแดนออกมาจากอาณาจักรออสเตรีย – ฮังการี และมีรัฐธรรมนูญชั่วคราว ค.ศ. 1918 แต่ยังไม่มีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญเช็กโกสโลวาเกีย ขณะนั้นได้รับอิทธิพลจากรัฐธรรมนูญหลายประเทศ อาทิ รัฐธรรมนูญออสเตรีย (1867) เกี่ยวกับสิทธิพลเมือง รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา (1787) เกี่ยวกับการตรวจสอบถ่วงดุลในอำนาจและการตรวจสอบจากฝ่ายตุลาการ รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส (1875) เกี่ยวกับระบบประธานาธิบดีและรัฐสภา รัฐธรรมนูญสวิสเกี่ยวกับอำนาจของรัฐบาล และยังได้รับอิทธิพลจากนักสิทธิมนุษยชนภายในประเทศและจากการประชุมสันติภาพภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1

ในปี ค.ศ. 1920 สาธารณรัฐเช็กโกสโลวาเกียที่หนึ่ง (The Czechoslovak First Republic) มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับแรก (Constitutional Charter of 1920) และมีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญขึ้นในปี ค.ศ. 1921 ทำให้ถือได้ว่า “ประเทศเช็กโกสโลวาเกีย” เป็นประเทศแรกที่มีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญเป็นศาลพิเศษเฉพาะแยกออกมาจากศาลยุติธรรมโดยรัฐธรรมนูญ แต่ก็ได้เริ่มดำเนินการภายหลังจากศาลรัฐธรรมนูญออสเตรีย รัฐธรรมนูญเช็กโกสโลวาเกีย 1920 จึงถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกในโลกที่นำระบบการตรวจสอบการตรากฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติโดยศาลชำนาญการพิเศษที่เรียกว่าศาลรัฐธรรมนูญ มาใช้ซึ่งในขณะนั้นทั้งประเทศสหรัฐอเมริกาและออสเตรียใช้ศาลยุติธรรมธรรมดาในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ส่วนศาลรัฐธรรมนูญของออสเตรียมีอำนาจตรวจสอบบรรดาบทบัญญัติกฎหมายของรัฐต่าง ๆ ของออสเตรียได้เท่านั้นไม่ใช้การตรวจสอบกฎหมายในระดับประเทศจนกระทั่ง ในปี ค.ศ. 1919 ศาลรัฐธรรมนูญออสเตรียจึงมีอำนาจตรวจสอบกฎหมายของประเทศ (laws of the federation) โดยเป็นการตรวจสอบแบบจำกัดเฉพาะกฎหมายที่ผ่านสภาแต่ยังไม่ได้ประกาศใช้เท่านั้น (preventive control of norms) และในปี ค.ศ. 1920 ศาลรัฐธรรมนูญออสเตรียจึงมีอำนาจตรวจสอบกฎหมายภายหลังการประกาศใช้ (a posteriori)

ศาลรัฐธรรมนูญเช็กโกสโลวาเกีย ในขณะนั้นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมี 7 นาย มาจากการแต่งตั้งของประธานาธิบดี 3 นาย รวมถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ และอีก 4 นาย มาจาก ศาลยุติธรรมสูงสุด 2 นาย ศาลปกครองสูงสุด 2 นาย มีวาระการดำรงตำแหน่ง 10 ปี โดยมีระบบการเลือกตั้งตุลาการผู้ปฏิบัติแทนเฉพาะตุลาการนายใดคนหนึ่ง เรียกว่า “substitutes” เมื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใดไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อไป เช่น ตายหรือหมดวาระลง ให้ตุลาการที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้แทนของตุลาการท่านนั้นขึ้นปฏิบัติหน้าที่แทน ศาลรัฐธรรมนูญยุคนั้นไม่ใช่องค์คณะแบบถาวรในการนั่งพิจารณาคดีและไม่ใช้ตุลาการแบบปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลา ตุลาการที่ได้รับการแต่งตั้งยังคงปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่เดิมของตนได้ต่อไป และกฎหมายเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญไม่มีการกำหนดเรื่องงบประมาณของศาลและโครงสร้างการบริหารงานภายใน เช่น ผู้ช่วยตุลาการ ห้องทำงาน หรืออุปกรณ์การทำงาน ซึ่งงบประมาณได้รับการจัดสรรมาจากทาง

รัฐบาล ใช้เจ้าหน้าที่ของรัฐร่วมกับฝ่ายรัฐบาล ซึ่งถึงขนาดว่าในปี ค.ศ. 1938 ประธานศาลรัฐธรรมนูญคือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมด้วยในเวลาเดียวกัน ตุลาการรุ่นแรกได้รับการแต่งตั้งครบถ้วนเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 1921 หลังจากที่ตุลาการชุดแรกหมดวาระลง ไม่มีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโดยตุลาการได้รับการแต่งตั้งเข้ามาอีกครั้งในปี ค.ศ. 1938 (ภายหลังข้อตกลงมิวนิก (Munich Agreement) และการแบ่งแยกดินแดนสโลวาเกีย และ Carpathian Ruthenia) ในปี ค.ศ. 1939 ดินแดนเช็กถูกรวมโดยเยอรมันนาซี ศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่กี่เดือนก็ถูกยุบไป ประกอบกับเมื่อมีการแบ่งแยกดินแดนตุลาการที่มาจากส่วนใดของดินแดนที่ถูกแบ่งแยกก็ได้หยุดปฏิบัติหน้าที่ของตนในศาลรัฐธรรมนูญ

ในระหว่างสงครามและภายหลังสงครามศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้มีการดำเนินการ ผลงานศาลรัฐธรรมนูญยุคนั้นจึงไม่ค่อยได้มีอะไรที่สำคัญและน่าสนใจมาก โดยศาลรัฐธรรมนูญเช็กโกสโลวาเกียมีหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายของสาธารณรัฐ ของรัฐสภาของดินแดนที่กำลังจะปกครองตนเองที่เรียกว่า **Assembly of the Carpathian Ruthenia** (แยกตัวออกไปสำเร็จ ในค.ศ. 1938) และมาตรการทางกฎหมายของคณะกรรมการประจำรัฐสภา ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องในขณะนั้นได้แก่ ศาลยุติธรรมสูงสุด ศาลปกครองสูงสุด สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และสภา Carpathian Ruthenia ส่วนมาตรการทางกฎหมายของคณะกรรมการประจำรัฐสภาต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบทุกกรณีเมื่อที่ประชุมมีมติ (automatic review) ซึ่งรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1920 ประชาชนยังไม่อาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ จึงปรากฏว่าในช่วงศาลรัฐธรรมนูญเปิดดำเนินการได้มีคดีที่ยื่นมาโดยศาลยุติธรรมสูงสุดเพียง 2 เรื่อง และศาลปกครองสูงสุดเพียง 1 เรื่อง และไม่เคยได้รับคำร้องจากสภานิติบัญญัติและศาลเลือกตั้งเลย

ศาลรัฐธรรมนูญของเช็กโกสโลวาเกียยุคนี้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เฉพาะช่วงเวลา ค.ศ. 1921 - 1931 ที่มีการตรวจสอบได้เฉพาะมาตรการทางกฎหมายของคณะกรรมการ แต่ไม่เคยได้มีโอกาสตรวจสอบกฎหมายของรัฐสภา ศาลรัฐธรรมนูญของเช็กโกสโลวาเกีย ไม่ได้ปฏิบัติงานในระหว่างปี ค.ศ. 1932 - 1935 เนื่องจากไม่มีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมาครบองค์ประชุม และไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่อีกเลยระหว่างสงครามและภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

(3) ระหว่าง ค.ศ. 1948 - 1989 (สงครามโลกครั้งที่ 2 1939 - 1945)

รัฐธรรมนูญ 1920 ได้ถูกแก้ไขโดยได้รับอิทธิพลจากระบอบคอมมิวนิสต์ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับ 1948 และไม่มีระบบศาลรัฐธรรมนูญ และรัฐธรรมนูญ ฉบับ ค.ศ. 1960 ที่ได้รับอิทธิพลจาก

รัฐธรรมนูญโซเวียต ฉบับ 1936 และได้มีการจัดตั้งสาธารณรัฐสังคมนิยมเช็กและสาธารณรัฐสังคมนิยม สโลวักขึ้นในรูปแบบสหพันธรัฐ และศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้มีการดำเนินการในช่วงเวลาดังกล่าวเช่นกัน

รัฐธรรมนูญ ฉบับ 1968 (ภายหลังเหตุการณ์ **Prague Spring 1968**) ได้มีการนำระบบ ศาลรัฐธรรมนูญกลับมาใช้ใหม่ โดยแบ่งเป็นศาลรัฐธรรมนูญ 3 แห่ง คือ ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเช็ก และสาธารณรัฐสโลวัก 2 แห่ง และศาลรัฐธรรมนูญสหพันธสาธารณรัฐเช็กและสโลวัก อีก 1 แห่ง โดย ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธสาธารณรัฐ (Federal Republic Constitutional Court) มีหน้าที่พิจารณากฎหมาย ของสหพันธรัฐและการพิพาทเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสหพันธสาธารณรัฐและสาธารณรัฐ (เช็กและสโลวัก) แต่ไม่มีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญจนถึง ปี ค.ศ. 1919

(4) ระหว่าง ค.ศ. 1989 – 1992

การปฏิรูปโดยสันติ **Velvet Revolution** เกิดขึ้นระหว่าง 16 พฤศจิกายน - 29 ธันวาคม ค.ศ. 1989 เป็นการเดินประท้วงการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ จนในที่สุดทำให้การปกครอง ระบอบคอมมิวนิสต์ ที่ใช้อยู่กว่า 41 ปี ในเชโกสโลวาเกียต้องสิ้นสุดลงโดยสันติ และเปลี่ยนการปกครอง มาเป็นระบบสาธารณรัฐแบบมีรัฐสภา (parliamentary republic) แทน มีการยกเลิกระบบพรรค คอมมิวนิสต์แบบพรรคการเมืองเดียว (single party state/monopoly of power) และในปี 1991 มีคำประกาศสิทธิขั้นพื้นฐาน (Charter of Fundamental Rights) เป็นส่วนหนึ่งของกฎระเบียบทาง รัฐธรรมนูญ และต่อมาจึงมีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญของสหพันธสาธารณรัฐเช็กและสโลวัก (**Constitutional Court of the Czech and Slovak Federal Republic (CSFR)**) (1991 – 1992) ขึ้น ตามที่รัฐธรรมนูญ 1968 วางหลักการไว้ โดยมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 12 นาย โดยให้สาธารณรัฐ 2 แห่ง ส่งตุลาการมาประจำฝ่ายละ 6 นาย ตุลาการมีวาระการดำรงตำแหน่ง 7 ปี แม้ในระยะเวลาการ ดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐทั้งสองจะมีระยะเวลาไม่ยาวนานนัก แต่ก็ได้วินิจฉัยคดีไปกว่า 1,000 เรื่อง ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญเช็กยังคงถือหลักตามแนวคำวินิจฉัยดังกล่าวอยู่ และในปี ค.ศ. 1992 มีการแยกประเทศเช็กและสโลวักออกจากกันโดยเด็ดขาด ซึ่งเป็นการแยกประเทศอย่างสงบสันติ เป็นการ ปฏิรูปการเมืองการปกครองภายหลังการล่มสลายของระบอบคอมมิวนิสต์ที่แต่ละประเทศต้องจัดระบบการ ปกครองของตนใหม่ เป็นแบ่งแยกประเทศโดยอาศัยความตกลงทางรัฐธรรมนูญ เช่น การจัดการเรื่องทาง สังคม เศรษฐกิจ ระหว่างประเทศ การแบ่งทรัพย์สินของ 2 รัฐ โดยมีข้อตกลงร่วมกันบนหลักการเป็น เพื่อนบ้านที่ดี ความสัมพันธ์ฉันท์มิตร และการร่วมมือกัน เป็นต้น ซึ่งแตกต่างจากเหตุการณ์ของยูโกสลาเวีย หรือสงครามกลางเมืองของสหภาพโซเวียต

(5) นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1992 เป็นต้นมา

ภายหลังแยกสาธารณรัฐเช็กโกสโลวาเกียแล้ว ในปี ค.ศ. 1992 ได้มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (The Constitution of the independent Czech Republic 16 ธันวาคม 1992) และมีคำประกาศสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (The Charter of Fundamental Rights and Basic Freedom) และมีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญขึ้น มีการตราบัญญัติศาลรัฐธรรมนูญ (Act No. 182/1993 Sb.) ขึ้น เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างแท้จริง ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเช็กได้เริ่มเปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 1993 ในวันดังกล่าวประธานาธิบดีได้แต่งตั้งตุลาการได้ 12 นาย จากจำนวนตุลาการทั้งหมด 15 นาย ตุลาการมีวาระการดำรงตำแหน่งคนละ 10 ปี และการแต่งตั้งได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรแทนวุฒิสภาที่ยังไม่ได้กำเนิดขึ้นในขณะนั้น และจำนวนตุลาการชุดแรกครบ 15 นาย ในเดือนมีนาคม 1994

4. ศาลรัฐธรรมนูญเช็กและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเช็กกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่พิทักษ์ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ¹³ และศาลรัฐธรรมนูญเช็กตั้งขึ้นใหม่อีกครั้งเมื่อปี ค.ศ. 1993 ภายหลังแยกตัวออกจากสาธารณรัฐเช็กโกสโลวาเกีย อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญแบ่งเป็น 3 เรื่องหลักได้แก่

(1) การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย (abstract constitutional review)

(2) การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ (อาจเป็นรูปคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของศาล) ว่ากระทบต่อสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองหรือไม่ (concrete constitutional review) ทั้งนี้ ประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากคำสั่งหรือการกระทำของเจ้าหน้าที่สามารถร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ (constitutional complaint) ต่อศาลรัฐธรรมนูญได้โดยขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือคำสั่งของเจ้าหน้าที่ที่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญรับรองได้ แต่ไม่ใช้การตรวจสอบคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐกรณีที่ไม่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานแต่อย่างใด

(3) การตรวจสอบเรื่องอื่น ๆ ได้แก่ การตรวจสอบการรับรองผลการเลือกตั้ง การขาดคุณสมบัติดำรงตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร การไต่สวนประธานาธิบดีว่ากระทำ

¹³ Article 83 of the Constitution of the Czech Republic 1992

ความผิดต่อรัฐธรรมนูญ (constitutional charge) การทบทวนคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองหรือกิจกรรมอื่นใดทางการเมือง ข้อโต้แย้งระหว่างองค์กรของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.1 จำนวนและที่มาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน 15 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 10 ปี รัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญดำรงตำแหน่งได้วาระเดียว **ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดีโดยความเห็นชอบของวุฒิสภา** ผู้ที่จะมาเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้ที่สมักรับเลือกตั้งเป็นวุฒิสมาชิก กล่าวคือเป็นผู้มีประวัติไม่ต่างพร้อยที่อาจถูกตำหนิได้ (beyond reproach) ได้รับปริญญาทางกฎหมาย และได้ทำงาน (active) ในทางวิชาชีพกฎหมายมาไม่น้อยกว่า 10 ปี¹⁴ ตุลาการต้องปฎิญาณตนต่อประธานาธิบดีก่อนเข้าปฏิบัติหน้าที่ หากตุลาการปฏิเสธที่จะปฎิญาณตนหรือปฎิญาณตนแบบมีข้อสงวน ให้อธิบายว่าตุลาการนั้นไม่ได้รับการแต่งตั้ง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ 1 นาย (Chairperson) และรองประธานศาลรัฐธรรมนูญ 2 นาย (Vice Chairperson) ที่ประธานาธิบดีเป็นผู้แต่งตั้งโดยไม่จำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบของวุฒิสภาเช่นเดียวกันกับการแต่งตั้งบุคคลเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภา และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอีก 12 นาย ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแบ่งเป็น 4 คณะ (Panel) ประกอบด้วยประธานองค์คณะ 1 นาย และตุลาการอื่นอีก 2 นาย ประธานองค์คณะแต่งตั้งโดยประธานศาลรัฐธรรมนูญ ดำรงตำแหน่งคราวละ 1 ปี ประธานและรองประธานศาลรัฐธรรมนูญไม่อาจเป็นตุลาการถาวรประจำองค์คณะใดได้ แต่สามารถปฏิบัติหน้าที่แทนได้เมื่อตุลาการประจำองค์คณะไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้

---

¹⁴ Article 84 of the Constitution of the Czech Republic 1992

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งชุดปัจจุบัน

JUDr. Pavel Rychetský
President
(6. 8. 2003 - 6. 8. 2013) President
(reappointed since 7. 8. 2013);
(born 1943)

JUDr. Míla Tomková
Vice-President
(since 3.5. 2013)

prof.
JUDr. Jaroslav Fenyk, Ph.D.,
DSc., Univ. Priv. Prof.
Vice-President (since 7. 8. 2013);
Justice (since 3.5. 2013)

prof. JUDr. Jan Musil, , CSc.
Justice since 20.1. 2014
(also from 27. 11. 2003 to 27. 11.
2013)
(born 1941)

JUDr. Vlasta Formánková
Justice (since 5. 8. 2005)
(born 1953)

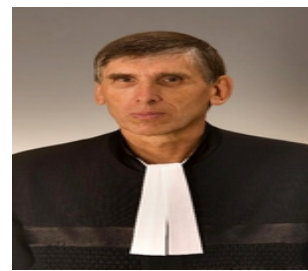
JUDr. Vladimír Kůrka
Justice (since 15. 12. 2005)
(born 1948)

prof. JUDr. Jan Filip, CSc.
Justice (since 3.5.

prof. JUDr. Vladimír Sládeček,
DrSc.
Justice (since 4.6. 2013)
(born 1954)

JUDr. Ludvík David, CSc.
Justice (since 7. 8. 2013)
(born

2013)

JUDr. Kateřina Šimáčková,
Ph.D.
Justice (since 7. 8. 2013)

JUDr. Radovan Suchánek, Ph.D.
Justice (since 26. 11. 2013)
(born 1972)

1951)

JUDr. Ing. Jiří Zemánek, CSc.
Justice (since 20.1. 2014)
(born 1950)

doc.
JUDr. Vojtěch Šimíček, Ph.D.
Justice (since 12. 6. 2014)
(born 1969)

JUDr. Tomáš Lichovník
Justice (since 19. 6. 2014)
(born 1964)

JUDr. David Uhlíř
Justice (since 10. 12. 2014)
(born 1954)

JUDr. Mgr. Ivo Pospíšil, , Ph.D.
Secretary General (since 01.03.
2013)
(born 1978)

4.2 กระบวนการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ¹⁵

เมื่อประธานาธิบดีเสนอชื่อบุคคลที่จะแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญให้วุฒิสภาให้ความเห็นชอบ ประธานวุฒิสภาจะส่งเรื่องไปยังคณะกรรมการพิจารณาของวุฒิสภา (Committee on Agenda and Procedure) เพื่อแจกจ่ายไปยังวุฒิสภานายอื่นหรือคณะกรรมการวุฒิสภาที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการเกี่ยวกับกิจการทางด้านกฎหมายและรัฐธรรมนูญ (Committee on Legal and Constitutional Affairs) และคณะกรรมการเกี่ยวกับการศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม สิทธิมนุษยชนและการร้องเรียน (Committee on Education, Science, Culture, Human Rights, and Petitions) การให้ความเห็นชอบของวุฒิสภานั้น คณะกรรมการของวุฒิสภา (Committee of the Senate) จะเปิดรับฟังวิสัยทัศน์ (Public hearing) ของบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และคณะกรรมการจะมีมติ (resolution) เสนอความเห็นต่อที่ประชุมวุฒิสภาในเรื่องการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวก่อนที่จะที่ประชุมวุฒิสภาทั้งคณะ (plenary session of the Senate) จะรับฟังการแสดงวิสัยทัศน์ (Public hearing) ของบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง ที่ประชุมวุฒิสภาลงคะแนนรับรองตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอาจกระทำโดยลับหรือเปิดเผยก็ได้ คะแนนเสียงให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งของวุฒิสภาใช้เสียงข้างมากธรรมดาของวุฒิสภาที่มาประชุม (simple majority)

ซึ่งจากจดหมายเหตุเปิดผนึกของเลขาธิการศาลรัฐธรรมนูญเมื่อปี ค.ศ. 2011 ได้ชี้แจงปัญหาของการแต่งตั้งตุลาการที่ล่าช้าหรือไม่ครบถ้วนไว้ว่า ในบางช่วงเวลา การแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญของเช็กขาดความต่อเนื่อง อาทิ ช่วงปี ค.ศ. 1931 และ 1938 ไม่มีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจนศาลรัฐธรรมนูญเป็นอัมพาตทำงานไม่ได้ เนื่องจากนักการเมืองไม่สามารถหาข้อมติว่าจะเลือกใครเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้ และในช่วงระหว่าง ปี ค.ศ. 2003 และ 2005 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเหลืออยู่ไม่ถึง 11 นาย ทำให้ไม่สามารถจัดการเรื่องที่ต้องดำเนินการโดยอาศัยที่ประชุมใหญ่ (Plenum) ได้ ซึ่งต้องอาศัยตุลาการถึง 12 นาย ซึ่งทำให้คดีต่าง ๆ มีความล่าช้า หากขาดตุลาการแม้เป็นองค์คณะเล็กก็ตาม และในปี 2012 ตุลาการหมดวาระ 2 นาย ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญจะเหลือตุลาการเพียง 13 นาย แทนการมีตุลาการ 15 นาย และในปี 2013 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหมดวาระพร้อมกันถึง 8 นาย ซึ่งการไม่สามารถเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้ครบจำนวน ทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาดีของศาลรัฐธรรมนูญเกิดความล่าช้าและชงกัน การดำเนินกระบวนการพิจารณาดีที่ล่าช้าไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่สมเหตุสมผลนั้นเป็นการขัดต่อพันธกรณี ตามมาตรา 5 ของอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิ

¹⁵ <http://www.usoud.cz/en/how-justices-are-appointed/> สืบค้นเมื่อวันที่ 7/7/2558

มนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (The European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms) และตามมาตรา 38 วรรคสอง ของคำประกาศสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (The Charter of Fundamental Rights and Freedom)¹⁶ ด้วย เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญให้ทันตามเวลา เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างต่อเนื่องและโดยรวดเร็ว

คำปฏิญาณตนของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ให้ตุลาการปฏิญาณตน ดังนี้ “ ... ข้าพเจ้าขอสัญญาด้วยเกียรติและมโนธรรมของข้าพเจ้าว่า ข้าพเจ้าจะปกป้องสิทธิมนุษยชนตามธรรมชาติและสิทธิทั้งหลายของบรรดาพลเมือง, ยึดมั่นต่อการปฏิบัติกรตามรัฐธรรมนูญ และจะตัดสินใจตามความเชื่ออันดีที่สุดของข้าพเจ้า, อย่างเป็นอิสระ และอย่างเที่ยงธรรม¹⁷

4.3 เอกสิทธิ์และความคุ้มกันตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอาจถูกดำเนินคดีอาญาเฉพาะเมื่อได้รับความยินยอมจากวุฒิสภา หากวุฒิสภาไม่ให้ความยินยอม กระบวนการดำเนินคดีทางอาญาให้ระงับไว้ก่อนระหว่างที่ตุลาการดำรงตำแหน่งอยู่ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอาจถูกจับกุมเฉพาะกรณีที่ถูกจับกุมได้ในระหว่างกระทำความผิด หรือถูกจับกุมในระยะเวลาใกล้ขีดที่ได้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ที่ทำการจับกุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ต้องแจ้งประธานวุฒิสภาทราบโดยพลัน หากภายในระยะเวลา 24 ชั่วโมง นับแต่การถูกจับกุม ประธานวุฒิสภาไม่ได้ให้ความยินยอมในการนำตุลาการที่ถูกจับกุมดังกล่าวไปศาล ให้เจ้าหน้าที่ที่จับกุมมีหน้าที่ต้องปล่อยตุลาการนั้นไป ในการประชุมวุฒิสภาครั้งต่อไป ให้วุฒิสภามีหน้าที่มีคำวินิจฉัยให้แน่ชัดว่าตุลาการนั้นต้องถูกดำเนินคดีทางอาญาหรือไม่ต่อไป ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีเอกสิทธิ์ (privilege) ที่จะปฏิเสธการเป็นพยานเพื่อให้ข้อเท็จจริงที่ตนได้รับรู้ที่ได้รับมาจากการปฏิบัติหน้าที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และสิทธินี้ให้ผลต่อเนื่องไปในภายหลังที่ตุลาการพ้นวาระการดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแล้วด้วย¹⁸

กำหนดห้ามการชุมนุมภายในรัศมี 100 เมตร รอบอาคารศาลรัฐธรรมนูญและสถานที่อื่นใดที่ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาอยู่¹⁹

¹⁶ โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติม จาก The Constitutional court incomplete, 60/06/2012, Secretary General of the Constitutional Court of the Czech Republic

¹⁷ Article 85 of the Constitution of the Czech Republic 1992

¹⁸ Article 86 of the Constitution of the Czech Republic 1992

¹⁹ Article 25 of Constitutional Court Act 1993

4.4 องค์คณะในการพิจารณาวินิจฉัยคดี

ศาลรัฐธรรมนูญทำคำวินิจฉัยโดยองค์คณะ (Panels) หรือโดยที่ประชุมใหญ่ (Plenum) ที่ประชุมใหญ่ประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมด และจะมีมติวินิจฉัยคดีทางใดต้องมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่า 10 นาย และมีเสียงข้างมากของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่มาประชุมเห็นชอบด้วย แต่หากเป็นกรณีการให้ยกเลิกรัฐบัญญัติใด หรือถอดถอนประธานาธิบดี อย่างน้อยต้องมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอย่างน้อย 9 นาย ให้ความเห็นชอบ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสามารถทำความเห็นแย้งได้ (dissent opinion) ไม่ใช่สิ่งบังคับต้องทำ

รัฐบัญญัติศาลรัฐธรรมนูญจะกำหนดประเภทคดีที่พิจารณาวินิจฉัยคดีโดยองค์คณะ 3 นาย (three-member Panels) หรือโดยที่ประชุมใหญ่ (Plenum) ในการเตรียมการพิจารณาวินิจฉัยคดี กำหนดให้มีตุลาการเจ้าของสำนวนหรือตุลาการผู้แถลงคดี (Justice Rapporteur) 1 นาย และตุลาการแต่ละนายมีผู้ช่วยอย่างน้อย 1 นาย (Assistant) โดยผู้ช่วยตุลาการมีหน้าที่ตามที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนายนั้นสั่งการ เว้นแต่การสืบพยานแทนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่อาจกระทำได้²⁰ ตุลาการเจ้าของสำนวนหรือผู้แถลงคดีมีหน้าที่จัดทำคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ แต่หากคำพิพากษาหรือคำสั่งแตกต่างจากความเห็นของตุลาการเจ้าของสำนวนมาก ประธานองค์คณะอาจกำหนดให้ตุลาการนายใดเขียนคำพิพากษาหรือคำสั่งในเรื่องนั้นแทนได้²¹

กรณีมีคำร้องที่ต้องพิจารณาโดยที่ประชุมใหญ่ให้แจกคำร้องไปยังตุลาการนายหนึ่งตามลำดับรายนามที่รับคำร้อง (work schedule) เพื่อทำหน้าที่เป็นตุลาการเจ้าของสำนวนหรือตุลาการผู้แถลงคดี (Justice Rapporteur) กรณีเป็นคำร้องที่ต้องพิจารณาโดยองค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 3 นาย ให้แจกคดีไปยังตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (Justice Rapporteur) ตามลำดับรายนามที่รับคำร้อง (work schedule) เพื่อทำหน้าที่เป็นตุลาการเจ้าของสำนวนหรือตุลาการผู้แถลงคดี และแจกจ่ายไปยังองค์คณะตามลำดับงาน (work schedule)²²

ประธานศาลรัฐธรรมนูญและรองประธานต้องไม่เป็นตุลาการในองค์คณะ 3 นาย แต่หากตุลาการองค์คณะรายใดรายหนึ่งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้หรือไม่มาให้แต่งตั้งตุลาการที่ถูกกำหนดให้เข้าปฏิบัติหน้าที่แทนตุลาการนายนั้น (substitute) และประธานและรองประธานสามารถปฏิบัติหน้าที่แทนได้

---

²⁰ Article 41 of Constitutional Court Act 1993

²¹ Article 55 of Constitutional Court Act 1993

²² Article 40 of Constitutional Court Act 1993

ซึ่งแตกต่างจากระบบศาลรัฐธรรมนูญ 1920 ซึ่งมีการแต่งตั้งตุลาการผู้แทนไว้ต่างหากจากตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำอยู่

การประชุมของที่ประชุมใหญ่ (Plenum) เช่น การยกเลิกบทบัญญัติกฎหมาย หรือกฎที่ขัดรัฐธรรมนูญ การถอดถอนประธานาธิบดี การยกเลิกมติของทั้งสองสภากรณีมีมติว่าประธานาธิบดีไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ชั่วคราว ข้อโต้แย้งเกี่ยวกับคำสั่งยุบพรรคการเมืองหรือกิจกรรมของพรรคการเมืองที่ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและกฎหมาย มาตรการแก้ไขเยียวยากรณีที่ประธานาธิบดีไม่จัดให้มีการลงประชามติเกี่ยวกับที่รัฐจะเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป ข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการลงประชามติที่ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ กรณีเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป กรณีที่องค์คณะไม่สามารถลงมติได้เสียงข้างมาก การออกข้อบังคับหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

ประธานศาลรัฐธรรมนูญเป็นตัวแทนศาลรัฐธรรมนูญ มีหน้าที่บริหารจัดการงานของศาลรัฐธรรมนูญ การเรียกประชุมที่ประชุมใหญ่ศาลรัฐธรรมนูญ การกำหนดวาระการประชุม การดำเนินการประชุม การแต่งตั้งประธานประจำองค์คณะ การปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด

4.5 คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

คำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญเมื่อประกาศโดยชอบแล้ว มีผลบังคับได้และผูกพันเจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคคล คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัยว่าสนธิสัญญาไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 87 วรรคสอง นั้น ผู้เกี่ยวข้องไม่อาจไปให้สัตยาบันได้จนกว่าจะมีการแก้ไขให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ กรณีกฎหมายหรือกฎขัดรัฐธรรมนูญศาลรัฐธรรมนูญต้องมีการยกเลิกกฎหมายนั้น โดยกำหนดวันที่กฎหมายสิ้นผลไว้ในคำวินิจฉัย และอาจสั่งว่ากฎใด (regulation) สิ้นผลไปพร้อมกับกฎหมายดังกล่าวด้วย (มาตรา 70 รัฐบัญญัติศาลรัฐธรรมนูญ)

5. อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญเชิง

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้²³

5.1 ยกเลิกบรรดากฎหมายระดับรัฐบัญญัติ (statues) หรือบทบัญญัติส่วนใดของกฎหมายที่ขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง²⁴ ได้แก่

- ประธานาธิบดี
- สมาชิกสภาผู้แทนอย่างน้อย 41 คน หรือวุฒิสภาอย่างน้อย 17 คน
- องค์คณะของศาล (a panel of the Court) ที่วินิจฉัยเกี่ยวกับคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ
  - รัฐบาล ตามเงื่อนไขที่กำหนดในมาตรา 118 กรณีศาลระหว่างประเทศวินิจฉัยว่าพันธกรณีของสาธารณรัฐซึ่งเกิดจากสนธิสัญญาระหว่างประเทศถูกละเมิดโดยการกระทำละเมิดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะ การกระทำละเมิดนั้น สิทธิมนุษยชนหรือเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลหรือนิติบุคคลถูกละเมิด และหากการละเมิดนั้นสืบเนื่องมาจากกฎหมายที่มีผลใช้บังคับ ให้รัฐบาลยื่นเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญยกเลิกกฎหมายดังกล่าวได้ หากไม่มีวิธีทางวิธีทางอื่นที่จะยกเลิกหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวได้
  - บุคคลที่ยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ ตามเงื่อนไขที่กำหนดในมาตรา 74 ของรัฐบัญญัตินี้ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกเลิกรัฐบัญญัติหรือกฎ หรือบทบัญญัติใดของรัฐบัญญัติหรือกฎนั้น หากเป็นกรณีที่คำร้องร้องว่ากฎหมายหรือกฎนั้นขัดแย้งต่อรัฐบัญญัติรัฐธรรมนูญ หรือขัดแย้งกับรัฐบัญญัติ หรือกรณีที่เกี่ยวข้องกับกฎอื่นใด
  - บุคคลที่เกี่ยวข้องยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ (rehearing) อาทิ การร้องขอให้ยกเลิกรัฐบัญญัติ หรือกฎอื่นใด หรือบทบัญญัติใด หากผู้ร้องยืนยันว่ากฎหมายหรือกฎดังกล่าวขัดต่อรัฐบัญญัติรัฐธรรมนูญ หรือรัฐบัญญัติหากเป็นกรณีร้องเรื่องกฎ ตามมาตรา 119 วรรคสี่ ของรัฐบัญญัตินี้ได้

²³ Article 87 of the Constitution of the Czech Republic 1992

²⁴ Section 64 (1) the Constitutional Court Act 1993

5.2 ยกเลิกบรรดาบทบัญญัติที่ต่ำกว่าระดับรัฐธรรมนูญ (legal enactment) หรือบทบัญญัติ ส่วนใดของกฎดังกล่าวที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย (statutes)

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง²⁵ ได้แก่

- รัฐบาล
- สมาชิกสภาผู้แทนอย่างน้อย 25 คน หรือวุฒิสภาอย่างน้อย 10 คน
- องค์คณะของศาล (a panel of the Court) ที่วินิจฉัยเกี่ยวกับคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ
- บุคคลที่ยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ ตามเงื่อนไขที่กำหนดในมาตรา 74 ของรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกเลิกรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือบทบัญญัติใดของรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายนั้น หากเป็นกรณีที่คำร้องร้องว่ากฎหมายหรือกฎหมายนั้นขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญ หรือกรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นใด
- บุคคลที่เกี่ยวข้องยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ (rehearing) อาทิ การร้องขอให้ยกเลิกรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่นใด หรือบทบัญญัติใด หากผู้ร้องยืนยันว่ากฎหมายหรือกฎดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือรัฐธรรมนูญหากเป็นกรณีร้องเรื่องกฎหมาย ตามมาตรา 119 วรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญนี้ได้
- องค์การผู้แทนของการปกครองตนเองระดับภาค (region)
- ผู้พิทักษ์สิทธิ (the Public Protector of Rights, Ombudsman)
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในกรณีที่ขอให้ยกเลิกข้อบังคับขององค์กรปกครองตนเองระดับเมืองและระดับภาค (municipal ordinances, region ordinances)
- รัฐมนตรีที่มีอำนาจหน้าที่หรือสำนักกลางการบริหารองค์กรปกครองตนเอง ในกรณีคำร้องขอให้ยกเลิกคำสั่งของการปกครองท้องถิ่นระดับภาค (orders of a region) หรือกรุงเทพมหานคร
- ผู้อำนวยการของสำนักการปกครองระดับภาค (regional office) ในกรณีคำร้องขอให้ยกเลิกคำสั่งท้องถิ่นระดับเมือง (Municipal orders)

---

²⁵ Section 64 (2) the Constitutional Court Act 1993

- ผู้แทนองค์กรท้องถิ่นระดับเมือง ในกรณีคำร้องขอให้ยกเลิกกฎของการปกครองท้องถิ่นระดับภาค (legal enactment of a region)

- หัวหน้าของสำนักงานเขตการปกครองท้องถิ่น (county office) อาจยื่นคำร้องขอให้ยกเลิกข้อบังคับท้องถิ่นระดับเมือง

- การพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาล ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 95 ศาลนั้นอาจยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาได้ว่ากฎหมายหรือกฎใดขัดต่อรัฐธรรมนูญได้

ทั้งนี้ อาจมีการตรากฎหมายกำหนดให้ศาลปกครองสูงสุดมีอำนาจหน้าที่ แทนศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีการยกเลิกกฎต่าง ๆ (legal enactment) นอกเหนือจากบรรดากฎหมาย (statues) หรือบทบัญญัติของกฎหมาย หากกฎนั้นไม่สอดคล้องกับกฎหมาย

5.3 ก่อนที่จะมีการให้สัตยาบันสนธิสัญญาใด ภายใต้มาตรา 10 เอ หรือมาตรา 49 ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการวินิจฉัยว่าสนธิสัญญานั้นสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ สนธิสัญญาไม่อาจได้รับการให้สัตยาบันก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย

รัฐธรรมนูญซึ่งในส่วนอารัมภบทกำหนดให้สาธารณรัฐเช็กเป็นส่วนหนึ่งของสังคมครอบครัว และระบบประชาธิปไตยในยุโรปและทั่วโลก และรัฐธรรมนูญ มาตรา 1 บัญญัติให้สาธารณรัฐเช็กมีหน้าที่เคารพปฏิบัติตามพันธกรณีที่มาจากกฎหมายระหว่างประเทศ

รัฐธรรมนูญ มาตรา 10 บัญญัติให้สนธิสัญญาที่ประกาศใช้แล้วหรือสนธิสัญญาที่ได้ให้สัตยาบัน โดยความยินยอมจากรัฐสภาและโดยที่สาธารณรัฐเช็กต้องผูกพันนั้น สำหรับที่นอกเหนือไปจากบทบัญญัติกฎหมาย (legal order) หากสนธิสัญญาบัญญัติสิ่งอื่นใดนอกเหนือจากบทบัญญัติกฎหมายแล้ว ให้สนธิสัญญานั้นมีผลบังคับใช้ได้

รัฐธรรมนูญ มาตรา 10 เอ กำหนดให้อำนาจหน้าที่ของสาธารณรัฐเช็กบางประการอาจถูกโอนไปยังองค์กรหรือสถาบันระหว่างประเทศโดยสนธิสัญญาได้ และการให้สัตยาบันสนธิสัญญา (ratification) ดังกล่าว ต้องได้รับความยินยอมจากรัฐสภา เว้นแต่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ (constitutional act) กำหนดให้การให้สัตยาบันสนธิสัญญานั้นต้องได้รับความเห็นชอบโดยการทำประชามติ (referendum)

รัฐธรรมนูญ มาตรา 49 กำหนดให้ความยินยอมของทั้งสองสภาในการให้สัตยาบันสนธิสัญญาเมื่อ สนธิสัญญานั้นกระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของบุคคล การเข้าเป็นพันธมิตร ความสงบสันติ

หรือสภาพที่มีลักษณะทางการเมือง การตกลงให้สาธารณรัฐเข้าเป็นสมาชิกขององค์ระหว่างประเทศ ในเรื่องที่มีลักษณะทางเศรษฐกิจทั่วไป เกี่ยวกับเรื่องอื่นใด ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะตราเป็นกฎหมาย

รัฐธรรมนูญ มาตรา 10 ปี กำหนดให้รัฐบาลมีหน้าที่ต้องแจ้งรัฐสภาทราบ โดยสม่ำเสมอ และเป็นการล่วงหน้า ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของรัฐที่เกิดมาจากการที่รัฐเข้าไปเป็นสมาชิกของ องค์หรือสถาบันระหว่างประเทศ โดยการพิจารณาเพื่อให้ความเห็นเกี่ยวกับสถาบันหรือองค์ระหว่าง ประเทศนั้นให้เป็นไปตามข้อบังคับการประชุมของรัฐสภา (standing orders)

รัฐธรรมนูญ มาตรา 95 บัญญัติให้ในการพิจารณาวินิจฉัยคดี ให้ผู้พิพากษาถูกผูกพันโดย บทบัญญัติแห่งกฎหมายและบรรดาสนธิสัญญาที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบกฎหมาย และมีหน้าที่ต้องพิจารณา วินิจฉัยว่ากฎระเบียบทางกฎหมายนั้นนอกเหนือจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ออกโดยรัฐสภาสอดคล้องกับ บทบัญญัติกฎหมายที่ออกโดยรัฐสภาหรือสนธิสัญญาหรือไม่

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง²⁶

- ที่ประชุมใดของรัฐสภา ในระหว่างเวลาที่สนธิสัญญาส่งเพื่อขอความยินยอมในการให้ สัตยาบันต่อที่ประชุมนั้น จนถึงเวลาที่สนธิสัญญาได้รับความยินยอม
- คณะสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า 41 คน หรือวุฒิสภาไม่น้อยกว่า 17 คน จากเวลา ที่รัฐสภาให้ความยินยอมในการไปให้สัตยาบันแก่สนธิสัญญา จนถึงเวลาเมื่อประธานาธิบดีลงนามใน สนธิสัญญา
- คณะสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า 41 คน หรือวุฒิสภาไม่น้อยกว่า 17 คน จากเวลา ที่ประกาศผลของการลงประชามติในการให้ความยินยอมไปลงนามสัตยาบัน จนถึงเวลาที่ประธานาธิบดีให้ สัตยาบันสนธิสัญญา
- ประธานาธิบดี จากระยะเวลาเมื่อสนธิสัญญาส่งมายังประธานาธิบดีเพื่อการให้สัตยาบัน

²⁶ Section 71 a the Constitutional Court Act 1993

5.4 คำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ (constitutional complaints) โดยผู้แทนองค์กรของเขตปกครองตนเองระดับเมืองและระดับภาค (self-governing region) ต่อการกระทำละเมิดอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย (unlawful encroachment) ของรัฐ

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง²⁷ ได้แก่ ผู้แทนขององค์กรปกครองท้องถิ่น ทั้งในระดับเมืองและระดับภาคการปกครอง ที่อ้างว่าสิทธิการปกครองตนเองของท้องถิ่นที่ได้รับการรับรองนั้นถูกละเมิดจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายโดยรัฐ

ทั้งนี้ อาจมีการตรากฎหมายกำหนดให้ศาลปกครองสูงสุดมีอำนาจหน้าที่ แทนศาลรัฐธรรมนูญในเรื่องเพื่อวินิจฉัยข้อโต้แย้งเรื่องอำนาจหน้าที่ขององค์กรของรัฐ (state bodies) และองค์กรของเขตพื้นที่ปกครองตนเอง (self governing regions) เว้นแต่อำนาจหน้าที่นั้นได้กำหนดขึ้นโดยกฎหมายให้แก่องค์กรอื่น

5.5 คำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ (constitutional complaints) ต่อคำวินิจฉัยที่ถึงที่สุดหรือการกระทำอื่นใดของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญรับรอง

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง²⁸ ได้แก่ บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล หากอ้างว่าสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองในรัฐธรรมนูญได้ถูกละเมิดเนื่องมาจากคำวินิจฉัยถึงที่สุดในกระบวนการที่ตนเป็นคู่กรณี ของมาตรการหรือการกระทำ โดยเจ้าหน้าที่รัฐ โดยต้องยื่นคำร้องภายในสองเดือนนับแต่วันที่คำสั่งในกระบวนการที่ถึงที่สุดแล้ว

5.6 คำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ (constitutional complaints) เพื่อวินิจฉัยว่าคำวินิจฉัยเพื่อให้ยุบพรรคการเมืองหรือคำวินิจฉัยอื่นใดที่เกี่ยวกับบรรดากิจกรรมของพรรคการเมืองไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง²⁹ พรรคการเมืองอาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าคำสั่งยุบพรรคการเมืองหรือคำสั่งอื่นใดเกี่ยวกับกิจกรรมของพรรคการเมืองไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

---

²⁷ Section 72 (1) b) the Constitutional Court Act 1993

²⁸ Section 72 (1) a) the Constitutional Court Act 1993

²⁹ Section 73 the Constitutional Court Act 1993

5.7 เกี่ยวกับมาตรการแก้ไขเยียวยา (remedial actions) จากบรรดาคำวินิจฉัย
ที่เกี่ยวข้องกับการรับรองการเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง³⁰

- ผู้แทนราษฎร
- วุฒิสภา
- พรรคการเมืองที่ผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสมาชิกเป็นสมาชิกอยู่ ที่ได้แย้งคำวินิจฉัยว่าตนนั้น
ได้รับเลือกโดยไม่มีผล
- บุคคล ที่ยื่นคำร้องทุกข้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง อนุญาต
ให้โต้แย้งคำวินิจฉัยของสภาใดสภาหนึ่งของรัฐสภาหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง กับการรับรองความมีผลของการ
เลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสมาชิก

5.8 เพื่อแก้ไขปัญหากรณีพิพาทว่าผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาขาดคุณสมบัติในการดำรง
ตำแหน่งหรือเมื่อมีการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับการดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 25 ของ
ตำแหน่งอื่น หรือกิจกรรมในตำแหน่งผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา

เมื่อเกิดกรณีปัญหาข้อสงสัยว่าผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาขาดคุณสมบัติหรือไม่ โดย
รัฐธรรมนูญ มาตรา 25 บัญญัติให้การดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อ
ปฏิเสธการปฏิญาณตนหรือปฏิญาณตนโดยมีการตั้งข้อสงวน การสิ้นสุดวาระการได้รับการเลือกตั้ง ลาออก
ขาดคุณสมบัติการดำรงตำแหน่ง กรณีสภาผู้แทนราษฎร เมื่อมีการยุบสภา เมื่อเกิดกรณีการกระทำที่ไม่
สอดคล้องกับการดำรงตำแหน่งตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 22 กำหนด ได้แก่ ห้ามมิให้สมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรหรือวุฒิสภาดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐ ตำแหน่งผู้พิพากษา และตำแหน่งอื่นใดที่จะได้
กำหนดไว้ในกฎหมาย ให้การดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาสิ้นสุดลงในวันที่ไปเข้าดำรง
ตำแหน่งประธานาธิบดี ผู้พิพากษา หรือตำแหน่งอื่นใดที่ไม่สอดคล้องกับการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรหรือวุฒิสมาชิก

³⁰ Section 85 the Constitutional Court Act 1993

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง³¹ ได้แก่

- ผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาที่มีข้อสงสัยในการดำรงตำแหน่ง
- ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภา ในกรณีที่ผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาแล้วแต่กรณี มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติในการดำรงตำแหน่ง
- คณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างน้อย 20 คน หากกรณีเป็นปัญหาเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งของผู้แทนราษฎรรายใดรายหนึ่ง หรือคณะวุฒิสมาชิกอย่างน้อย 10 คน หากกรณีเป็นปัญหาเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งของวุฒิสการายใดรายหนึ่ง

5.9 ต่อการกระทำความผิดทางรัฐธรรมนูญของประธานาธิบดี (Impeachment/ constitutional charge) ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 65 วรรคสอง ที่วุฒิสภายื่นคำร้อง

รัฐธรรมนูญ มาตรา 65 วรรคสอง บัญญัติให้วุฒิสภาโดยความยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร อาจยื่นคำฟ้องประธานาธิบดีของสาธารณรัฐในข้อหากบฏต่อรัฐ (high treason) หรือละเมิดรัฐธรรมนูญอย่างมากรวม (gross violation) หรือบางส่วนของกฎเกณฑ์ทางรัฐธรรมนูญ (constitutional order) ต่อศาลรัฐธรรมนูญ การกบฏให้ถือว่าหมายถึงการกระทำใดของประธานาธิบดีที่กระทำโดยตรงต่ออธิปไตยหรือความเป็นหนึ่งเดียวของสาธารณรัฐและต่อต้านระบบประชาธิปไตยของสาธารณรัฐ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญอาจวินิจฉัยให้การดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดีสิ้นสุดลงและสิทธิใดในอนาคตสำหรับการเข้าดำรงตำแหน่ง

เมื่อมีการกำหนดที่มาของประธานาธิบดีใหม่ในปี ค.ศ. 2012 รัฐธรรมนูญได้แก้ไขให้การยื่นถอดถอนประธานาธิบดีต่อศาลรัฐธรรมนูญทำได้ยากขึ้นด้วย โดยกำหนดให้ต้องได้รับความยินยอมจากสภาผู้แทนราษฎรก่อนที่วุฒิสภาจะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ และกำหนดให้ต้องได้เสียงข้างมากพิเศษ (Supermajority) ในการลงมติยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยต้องใช้เสียง 3 ใน 5 ของสมาชิกวุฒิสภาที่มาประชุม สำหรับสภาผู้แทนราษฎร ในการให้ความยินยอมยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญต้องได้รับเสียง 3 ใน 5 ของสมาชิกทั้งหมด หากสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ให้ความยินยอมภายใน 3 เดือน จากวันที่วุฒิสภาขอความยินยอมให้ถือว่าเรื่องขอความยินยอมดังกล่าวระงับลง ทั้งนี้ คำร้องต้องบรรยายการกระทำความผิดของประธานาธิบดีโดยชัดแจ้งพร้อมพยานหลักฐาน³²

³¹ Section 92 the Constitutional Court Act 1993

³² Section 97 the Constitutional Court Act 1993

5.10 วินิจฉัยคำร้องจากประธานาธิบดีในการยกเลิกมติร่วมกันของสภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภาตามมาตรา 66

ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา 66 บัญญัติให้กรณีตำแหน่งประธานาธิบดีว่างลง และก่อนที่จะมีประธานาธิบดีใหม่ได้รับเลือกตั้ง หรือได้ทำการปฏิญาณตน และในกรณีเดียวกันกับ กรณีหากประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐด้วยเหตุร้ายแรงไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ซึ่งกรณีดังกล่าวให้สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภามีมติร่วมกันเกี่ยวกับกรณีดังกล่าว

โดยรัฐธรรมนูญยังกำหนดให้กรณีที่ประธานาธิบดีไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้การปฏิบัติหน้าที่ของประธานาธิบดีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 63 วรรคหนึ่ง เอ ถึง อี และ เอช ถึง เค และมาตรา 63 วรรคสอง ตกมาอยู่กับนายกรัฐมนตรี โดยในช่วงระยะเวลาที่นายกรัฐมนตรีปฏิบัติหน้าที่ประธานาธิบดี การปฏิบัติหน้าที่ประธานาธิบดีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 62 เอ ถึงอี และ เค และมาตรา 63 วรรคหนึ่ง เอฟ หากเป็นกรณีเกี่ยวกับการประกาศการเลือกตั้งของวุฒิสภาให้ตกมาอยู่กับประธานสภาผู้แทนราษฎร หากตำแหน่งของประธานาธิบดีว่างลงระหว่างเวลาที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวให้ตกมาอยู่กับประธานวุฒิสภาที่ซึ่งได้รับผิดชอบในตำแหน่งหน้าที่ของประธานาธิบดีขณะนั้นด้วยในเวลาเดียวกัน กับที่นายกรัฐมนตรีมีหน้าที่ในการกำหนดหน้าที่ทั้งหลายของประธานาธิบดีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 63 วรรคหนึ่ง เอฟ หากเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับการประกาศการเลือกตั้งของสภาผู้แทนราษฎร

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง³³ ได้แก่ ประธานาธิบดี เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกเลิกมติดังกล่าว โดยยื่นได้นับแต่วันที่รัฐสภาามีมติร่วมกัน จนกระทั่งถึงวันที่ 10 นับแต่มีมติร่วมกันของทั้งสองสภา ประธานาธิบดีอาจกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อีก

5.11 เพื่อวินิจฉัยเกี่ยวกับมาตรการที่จำเป็นเพื่อบังคับการปฏิบัติทำให้เป็นไปตาม คำวินิจฉัยขององค์กรระหว่างประเทศที่คำวินิจฉัยต้องผูกพันต่อสาธารณรัฐเช็ก ในสถานการณ์ที่ไม่สามารถบังคับการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยขององค์กรระหว่างประเทศดังกล่าวได้ (International tribunal/court)

กรณีศาลระหว่างประเทศวินิจฉัยว่า พันธกรณีของสาธารณรัฐเช็กที่เกิดจากสนธิสัญญา ระหว่างประเทศถูกละเมิดโดยการกระทำละเมิดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะ การกระทำละเมิดนั้น สิทธิมนุษยชนหรือเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลหรือนิติบุคคลถูกละเมิด และหากการละเมิดนั้นสืบเนื่องมาจากกฎ

³³ Section 109 the Constitutional Court Act 1993

ที่มีผลใช้บังคับ ให้รัฐบาลยื่นเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญยกเลิกกฎหมายดังกล่าวได้ หากไม่มีวิธีทางวิธีทางอื่นที่จะยกเลิกหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวได้

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง³⁴ ได้แก่ รัฐบาล เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกเลิกกฎหมาย ในกรณีที่ไม่
มีวิธีทางอื่นใดที่จะยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายนั้น

5.12 เพื่อวินิจฉัยข้อโต้แย้งเรื่องอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรของรัฐ (states bodies) และองค์กรอื่นใดของเขตพื้นที่ปกครองตนเอง (self-governing regions) เว้นแต่อำนาจหน้าที่นั้น มีกฎหมายกำหนดให้องค์กรอื่นเป็นผู้พิจารณา

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง³⁵ องค์กรของรัฐที่โต้แย้งเรื่องอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรของรัฐและ
เขตการปกครองตนเองระดับท้องถิ่น หรือในการโต้แย้งเรื่องอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรของรัฐ ผู้แทน
องค์กรของเขตการปกครองตนเอง ในการโต้แย้งเรื่องอำนาจหน้าที่ระหว่างเขตการปกครองตนเองหรือรัฐหรือ
ในการโต้แย้งเรื่องอำนาจหน้าที่ระหว่างเขตการปกครองตนเอง

5.13 กระบวนการเกี่ยวกับการทำประชามติ (referendum) เกี่ยวกับการเข้าเป็น
สมาชิกสหภาพยุโรป (European Union)

กระบวนการเกี่ยวกับการไม่ยอมดำเนินการจัดทำประชามติ³⁶

กรณีที่ประธานาธิบดีมีมติให้ไม่จัดทำประชามติเกี่ยวกับการที่รัฐต้องเข้าร่วมกับสหภาพยุโรป
รัฐบาลอาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมกับผู้แทนราษฎรอย่างน้อย 2 ใน 5 หรือร่วมกับวุฒิสมาชิก
อย่างน้อย 2 ใน 5 ภายใน 20 วัน หลังจากที่ประธานาธิบดีมีคำวินิจฉัยที่จะไม่จัดทำประชามติ หรือ
ภายใน 30 วัน ภายใต้มาตรา 4 ของรัฐบัญญัติรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการทำประชามติของการเข้าร่วม
สหภาพยุโรปได้สิ้นสุดลง โดยประธานาธิบดีไม่จัดให้มีการทำประชามติ หรือมีคำวินิจฉัยว่าจะไม่จัดทำ
ประชามติ

---

³⁴ Section 118 the Constitutional Court Act 1993

³⁵ Section 120 the Constitutional Court Act 1993

³⁶ Section 125a the Constitutional Court Act 1993

กระบวนการเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของวิธีการจัดทำประชามติ³⁷

ประชาชนที่มีสิทธิออกเสียงในการจัดทำประชามติอาจยื่นคำร้องภายใน 10 วัน เมื่อการลงประชามติสมบูรณ์ เกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของวิธีการทำประชามติ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

6. แนวคำวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญเช็กที่น่าสนใจ

6.1 คำวินิจฉัยที่ no. I. US 4503/12 ลงวันที่ 11 กรกฎาคม 2014 การลงโทษให้ขับไล่ออกนอกประเทศโดยไม่มีกำหนดระยะเวลาชั่วคราวรัฐธรรมนูญ (Sentence of Expulsion for an Indefinite Period of Time)

คดีนี้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยว่า คำพิพากษาของศาลท้องถิ่นหนึ่งในกรุงปรากซ์ (the judgement of the Municipal Court in Prague) ที่ลงโทษขับไล่ออกนอกประเทศเนื่องจากผู้ร้องได้กระทำความผิดทางอาญาหลายฐาน เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

โดยในคดีนี้ ผู้ร้องเป็นคนถือสัญชาติยูเครนแต่พำนักอยู่ในประเทศเช็กกว่า 15 ปี ผู้ร้องเห็นว่า โทษทางอาญาที่ผู้ร้องได้รับส่วนหนึ่งคือการไล่ออกนอกประเทศโดยไม่มีกำหนดระยะเวลาเป็นโทษที่ไม่ได้สัดส่วนและละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการมีชีวิตครอบครัวและเสรีภาพในการเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่ (right to a family life and freedom of movement) เนื่องจากผู้ร้องได้ใช้ชีวิตอยู่ในสาธารณรัฐเช็กกว่า 15 ปี และในช่วงเวลา 12 ปี ก็ได้ใช้ชีวิตอยู่กับคู่ชีวิต (partner) ของตน ผู้ร้องไม่มีความสัมพันธ์กับประเทศยูเครนมานานแล้วเพราะไม่เคยกลับไปเยี่ยมเยียนในรอบ 10 ปี และศาลให้เหตุผลในการมีคำสั่งขับไล่ออกนอกประเทศโดยไม่มีกำหนดระยะเวลาเพื่อกู้มครองสุขภาพและทรัพย์สินของชาวเช็ก เพียงหนึ่งประโยคซึ่งผู้ร้องเห็นว่าไม่มีเหตุผลเพียงพอ

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่า การลงโทษทางอาญาต้องอยู่บนหลักความได้สัดส่วน และหลักการลงโทษไม่เกินกว่าประโยชน์ในการลดการกระทำความผิดทางอาญา (Principles of Proportionality and subsidiarity of penal repression : the Ultima ratio principle- only the most serious crime are punished in the most sever manner) โดยเมื่อศาลจะพิจารณา

---

³⁷ Section 125a the Constitutional Court Act 1993

กำหนดระยะเวลาในการลงโทษในแต่ละคดี ศาลต้องพิจารณาหลักการได้สัดส่วนในการลงโทษ ฯ ดังกล่าว ทั้ง 4 ประการ³⁸ คือ

(1) ความได้สัดส่วนของโทษเมื่อพิจารณาสภาพการณ์และความหนักเบาของอาชญากรรม และพิจารณาประกอบความสัมพันธ์ระหว่างความหนักเบาของอาชญากรรมที่กระทำกับอาชญากรรมในส่วนต่าง ๆ ของประมวลกฎหมายอาญา

(2) สาเหตุของการกระทำความผิดทางอาญาของผู้กระทำความผิด และความเป็นไปได้ในการแก้ไขปรับปรุงตนเองของผู้กระทำความผิด

(3) สถานะของผู้กระทำความผิด เช่น ทางสังคม ทางวัฒนธรรม และความสัมพันธ์ทางครอบครัวในประเทศที่ผู้ถูกลงโทษอาศัยอยู่และประเทศที่ผู้กระทำผิดควรจะถูกไล่ให้ไปอยู่ รวมถึงประโยชน์และความเป็นอยู่ สวัสดิภาพของบุตรของผู้กระทำความผิด

(4) สาเหตุของความเสียหายและอันตรายต่อประชาชน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด

หากหลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังกล่าวไม่ได้นำมาพิจารณาประกอบการลงโทษและให้เหตุผลไว้ สิทธิในการได้รับการดำเนินคดีอย่างเป็นธรรม (right to a fair trial) ย่อมถูกละเมิด รวมถึงสิทธิในการไม่ได้รับการลงโทษโดยปราศจากกฎหมาย (nulla poena sine lege (no punishment without law) principle) ด้วย โดยศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่า คำพิพากษาดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับการลงโทษขับไล่ออกนอกประเทศโดยไม่มีกำหนดระยะเวลาขัดต่อรัฐธรรมนูญ และส่งเรื่องกลับไปยังศาลยุติธรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อมีคำสั่งใหม่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโทษขับไล่ออกนอกประเทศดังกล่าว

ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญชี้ได้เทียบเคียงแนวคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป (The European Court of Human Right) โดยที่ประชุมใหญ่ ในเรื่องการบังคับโทษกับผู้กระทำความผิดในคดี Uner v. Netherland ลงวันที่ 18 ตุลาคม 2006 หมายเลข 46410/99 ที่วางหลักการลงโทษเรื่องการขับไล่ออกนอกประเทศว่า นอกจากสภาพการณ์และความรุนแรงของความผิดทางอาญาที่ได้กระทำเพื่อกำหนดโทษแล้ว ศาลชี้ว่าให้พิจารณาก่อนการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดถึงเงื่อนไขดังต่อไปนี้ด้วย

- ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศที่ถูกขับไล่ออกไป

---

³⁸ โปรดดูเพิ่มเติมคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเช็ก ฉบับเต็ม โดยประมวลกฎหมายอาญาเช็ก มาตรา 37 กำหนดเรื่องหลักทั่วไปในการบังคับโทษ มาตรา 38 กำหนดเรื่องความพอเหมาะของการลงโทษทางอาญา มาตรา 39 กำหนดเรื่องประเภทโทษและระยะเวลาการลงโทษ มาตรา 80 กำหนดเรื่องการขับไล่ออกนอกประเทศ

- ระยะเวลาที่ล่วงพ้นมานับแต่กระทำความผิดทางอาญานั้นและพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดในช่วงระยะเวลาดังกล่าว
- สัญชาติของผู้กระทำความผิด สถานทางครอบครัว เช่น ระยะเวลาของการแต่งงานและเหตุอื่นที่ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางครอบครัวที่แท้จริง
- คู่สมรสทราบหรือไม่เกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาในเวลาที่แต่งงาน
- บุตรนั้นได้เกิดขึ้นระหว่างการแต่งงานครั้งนั้นหรือไม่และอายุของบุตร และ
- ความร้ายแรงของความยากลำบากที่คู่สมรสจะต้องเผชิญในประเทศที่จะถูกขับไล่ให้ไปอยู่ และเพื่อประโยชน์และสวัสดิการความเป็นอยู่ของบุตรที่เป็นผู้เยาว์ที่ต้องได้รับในประเทศที่ผู้ร้องถูกขับไล่ให้ไปอยู่ และความเข้มแข็งของสังคม วัฒนธรรมและครอบครัวระหว่างประเทศที่ต้องไปอาศัยอยู่กับประเทศที่ถูกขับไล่ให้ไปอยู่

6.2 คำวินิจฉัยที่ PL. US 16/14 การบังคับให้ฉีดวัคซีนก่อนรับเข้าศึกษาในโรงเรียนเตรียมอนุบาลไม่ขัดรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ 27 มกราคม 2015 (Mandatory vaccination as a requirement for admission to nursery school)

ศาลรัฐธรรมนูญปฏิเสธไม่รับคำร้องเพื่อขอให้ยกเลิกมาตรา 50 กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสุขภาพอนามัยสาธารณะ (Public Health Act) ที่กำหนดให้สถานที่รับเลี้ยงเด็กช่วงก่อนวัยเข้าเรียนจะรับเด็กได้ต่อเมื่อ (1) เด็กได้รับวัคซีนที่รัฐกำหนด (regular mandatory vaccination) (2) มีเอกสารรับรองว่าตนได้รับภูมิคุ้มกันโรคติดเชื้อ (3) ไม่สามารถรับวัคซีนได้ เนื่องจากมีข้อห้ามอย่างถาวร ผู้ร้องเห็นว่ากฎหมายดังกล่าวละเมิดสิทธิในการได้รับการศึกษา (right to education) ของบุตรตน

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย โดยอาศัยบททดสอบเรื่องของความมีเหตุผล (test of rationality) แล้ว เห็นว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวไม่ได้กระทบต่อหลักการสำคัญของสิทธิในการได้รับการศึกษาของผู้ร้องเพราะไม่ได้เป็นการเลือกปฏิบัติ และไม่ได้เป็นการตัดสิทธิการรับเข้าศึกษาของสถานศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนโดยปราศจากข้อยกเว้น โดยกฎหมายมีวัตถุประสงค์ความมุ่งหมายที่ขอบด้วยเหตุผลเพื่อการคุ้มครองสุขภาพอนามัยสาธารณะ ซึ่งวัคซีนเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ของสังคมที่จะต้องมีส่วนร่วมแบ่งปันความรับผิดชอบต่อสมาชิกทั้งหมดของสังคม เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของโรคติดต่อทั้งหลาย

6.3 คำวินิจฉัยที่ No. I. US 3304/13 ผู้เยาว์ไม่ได้รับการอนุญาตให้เข้าร่วมฟังการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับตน (Children must be allowed to attend the hearing in cases concerning them) ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2014

ศาลรัฐธรรมนูญ คณะที่ 1 ได้วินิจฉัยให้ยกเลิกคำพิพากษาของศาลยุติธรรม เนื่องจากพบว่ามี การละเมิดสิทธิของผู้เยาว์ที่มีอายุ 17 ปี และ 10 ปี ที่ได้รับการรับรองโดยคำประกาศสิทธิขั้นพื้นฐานและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (The Charter of Fundamental Rights and the Convention on Rights of the Child) ที่เกี่ยวกับสิทธิของเด็กในการเข้าถึงศาล การรับฟังถ้อยคำของเด็ก และการเข้าร่วมรับฟังการพิจารณาคดีของศาล (access to court, to be heard and to attend the hearing) โดยในคดีดังกล่าว เป็นคดีแพ่งซึ่งศาลเขตพื้นที่ (The Mlada Boleslav District Court) ได้แต่งตั้งหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งเป็นผู้อนุบาลเด็ก เพื่อเป็นผู้แทนเด็กในคดีนี้ ซึ่งเด็กมีข้อพิพาทกับบิดามารดาของตนเอง เนื่องจากมีผลประโยชน์ขัดกัน ตั้งแต่มีการแต่งตั้งผู้อนุบาลเด็กแล้ว เด็กก็ไม่เคยถูกเรียกเข้ามาในการพิจารณาคดีของศาลอีกเลย ไม่เคยได้รับแจ้งการดำเนินการในคดีนี้และไม่ได้รับคำพิพากษาของศาล และหน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้อนุบาลเด็กไม่ได้ยื่นอุทธรณ์คดีนี้ให้แก่เด็ก ซึ่งคำอุทธรณ์ที่เด็กยื่นเองหรือโดยบิดามารดาของเด็กเอง ได้รับการปฏิเสธ

ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า สิทธิในการได้รับฟังของเด็กนั้นเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้เห็นว่าเด็กไม่ใช่เป็นเพียงวัตถุหรือเป็นผู้สังเกตการณ์ที่ปราศจากบทบาทเท่านั้น แต่เด็กเป็นสิ่งสำคัญของบรรดาสิทธิต่าง ๆ และเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาคดี แม้สิทธิในการเข้ารับฟังการพิจารณาคดีของเด็กจะไม่ใช่สิทธิโดยสมบูรณ์ (not absolute) แต่การจำกัดมิให้เด็กเข้าร่วมฟังการพิจารณาจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก เช่น อายุที่น้อยเกินไป หรือเรื่องราวในคดีเป็นอันตรายต่อเด็ก แต่ในคดีนี้ ศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้พบว่า มีข้อจำกัดที่ต้องกระทำการเพื่อจำกัดสิทธิเด็กดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญจึงเห็นว่า สิทธิเด็กได้ถูกละเมิดจากคำพิพากษาของศาลตามคำร้องนี้ และมีคำสั่งให้เพิกถอนคำพิพากษานี้

ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยที่ II. US 1945/08 เกี่ยวกับสิทธิของเด็กที่ได้รับฟังในศาล (Right of a Child to be Heard) ลงวันที่ 2 เมษายน 2009

โดยในคดีดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญยกเลิกคำพิพากษาของศาลภาคแห่งหนึ่ง (Regional Court in Prague) เนื่องจากศาลไม่ได้ให้เด็กเข้าร่วมฟังการพิจารณาคดีและศาลไม่ได้รับฟังความเห็นของเด็กในคดีนั้นก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งจำกัดเสรีภาพของเด็ก โดยศาลรัฐธรรมนูญชี้ได้ยกคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป ในคดี Husak v. the Czech Republic (2008) ขึ้นพิจารณาว่า ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้วางหลักไว้ว่า กรณีที่จะมีการละเมิดสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล (personal freedom) ถือเป็นสิทธิขั้น

พื้นฐานว่า ศาลมีหน้าที่ต้องรับฟังบุคคลดังกล่าวก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งใด ๆ เพื่อไปจำกัดเสรีภาพของบุคคลนั้น ซึ่งหลักการดังกล่าวศาลรัฐธรรมนูญจึงนำมาใช้ในกรณีผู้เยาว์ด้วยเช่นกัน และเหตุผลที่จะไม่รับฟังผู้เยาว์จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เยาว์ไม่สามารถในการที่จะให้ความเห็นใดได้ เนื่องจากพัฒนาการของตน (ทางด้านร่างกายและสติปัญญา) แต่ในคดีนี้ ศาลรัฐธรรมนูญไม่พบเหตุผลที่ศาลจะพิจารณาคดีโดยจำกัดสิทธิของผู้เยาว์โดยไม่จำเป็นต้องรับฟังความเห็นของผู้เยาว์ก่อนแต่ประการใด

6.4 คำวินิจฉัยที่ PL. US 6/10 การไม่ปล่อยตัวจำเลยออกจากที่คุมขัง ภายหลังจากที่ศาลตัดสินว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดตามฟ้องเป็นการละเมิดสิทธิจำเลยตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด (Obligation to Release Defendant from Custody) ลงวันที่ 20 เมษายน 2010 (ประชุมใหญ่)

ศาลรัฐธรรมนูญใช้วินิจฉัยว่า เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพของบุคคล (right to liberty) ตามที่ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปวางหลักไว้ว่าให้เป็นไปตาม “หลักการที่เป็นไปตามเหตุผลของแต่ละเรื่อง” (doctrine of accentuated reasons) ซึ่งตามหลักการดังกล่าว ศาลทั่วไปมีหน้าที่ต้องเคารพหลักการของการแสดงเหตุผลในการยังคงควบคุมตัวต่อไปอีก สำหรับบุคคลที่ศาลตัดสินแล้วว่าไม่มีความผิด (judgment of exoneration) โดยศาลมีหน้าที่ต้องพิจารณาว่า ความสงสัยว่ามีกระทำความผิดทางอาญาของจำเลยนั้นมีน้ำหนักมากขึ้นหรือน้อยลงจากการพิจารณาคดีที่ผ่านมา ซึ่งการยังคงควบคุมตัวจำเลยต่อไป ย่อมกระทบต่อคำพิพากษาว่าไม่ได้กระทำความผิด (judgment of exoneration) ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายอาญา มาตรา 74 วรรคสอง ประโยคที่สอง ที่กำหนดว่า กรณีเกี่ยวกับการปล่อยตัวจำเลยภายหลังจากศาลอ่านคำพิพากษาว่าจำเลยไม่มีความผิด พนักงานอัยการมีหน้าที่ต้องยื่นคำร้องเพื่อขอการปล่อยตัวจำเลยไปได้ ต่อเมื่อพนักงานอัยการยื่นคำร้องอุทธรณ์คำพิพากษาดังกล่าวมาด้วย (“; if release from custody following pronouncement of a judgment of exoneration is concerned, then a complaint by a public prosecutor shall have an effect of deferral only when the public prosecutor also files an appeal against the judgment”,) นั้นมีความขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญในเรื่องสิทธิในเสรีภาพ และในการตีความอย่างแคบของมาตรา 5 วรรคหนึ่ง ข้อ ซี ประกอบมาตรา 5 วรรคสาม ของอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนยุโรป เพราะเมื่อศาลมีคำพิพากษาว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิด จำเลยจะต้องได้รับการปล่อยตัวไปในทันที การยื่นคำอุทธรณ์คำพิพากษาศาลของพนักงานอัยการไม่ควรจะมีผลต่อคำพิพากษาของศาลเกี่ยวกับการปล่อยตัวจำเลยจากที่ควบคุมตัวไว้

โดยศาลรัฐธรรมนูญเทียบเคียงกับคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป คดี *Labita v. Italy* (ลงวันที่ 6 เมษายน 2000) ซึ่งศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปวางหลักไว้ว่า การปล่อยตัวจำเลยจากที่ควบคุมตัวที่ล่าช้า เนื่องจากเหตุผลเรื่องการบริหารจัดการของฝ่ายปกครองนั้น ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปเห็นว่าการล่าช้าประมาณ 10 ชั่วโมง ถือว่าเป็นระยะเวลาที่ยาวนานที่ไม่มีเหตุผล และศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำพิพากษาศาลสิทธิมนุษยชนกรณีเดียวกัน เช่น คดี *Wemhoff v. FRG* ลงวันที่ 27 มิถุนายน 1968 คดี *Rokhlina v. Russia* ลงวันที่ 7 เมษายน 2005

6.5 คำวินิจฉัยที่ No. II. US 1221/13 การส่งผู้ร้ายข้ามแดนกรณีผู้ขอลี้ภัยไปยังจอร์เจียในระหว่างกระบวนการพิจารณาการขอลี้ภัย ขัดรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ 29 มกราคม 2014 (Extradition of an asylum seeker to Georgia in the course of pending asylum proceeding)

ศาลรัฐธรรมนูญคณะที่ 2 เพิกถอนคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรมในการอนุญาตให้ส่งผู้ร้องในฐานะผู้ร้ายข้ามแดนไปยังจอร์เจีย เนื่องจากละเมิดมาตรา 7 ข้อ 2 ของคำประกาศสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน และมาตรา 3 ของอนุสัญญายุโรปและมาตรา 3 ของอนุสัญญาเกี่ยวกับการทรมานที่ให้หลักประกันว่าจะไม่ถูกทรมาน (be tortured) หรือได้รับการปฏิบัติที่ไร้มนุษยธรรม (ill-treated) และหลักการห้ามผลักดันไปเผชิญอันตราย (Non-Refoulement principle) โดยผู้ร้องในคดีถือสัญชาติจอร์เจียที่ออกมาจากประเทศจอร์เจียตั้งแต่ปี ค.ศ. 1994 และในปี ค.ศ. 1996 ได้ร้องขอลี้ภัยในประเทศเช็กในช่วงเวลาดังกล่าว ผู้ร้องถูกตัดสินว่ากระทำความผิดอาญาฐาน murder in absentia และการขอลี้ภัยครั้งแรกถูกปฏิเสธ แต่กระบวนการขอความคุ้มครองระหว่างประเทศ (international protection) ยังคงอยู่ระหว่างการพิจารณา ซึ่งผู้ร้องขอให้เพิกถอนคำสั่งศาลที่อนุญาตให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การกระทำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมละเมิดสิทธิของผู้ร้องที่จะไม่ได้รับการปฏิบัติที่ไร้มนุษยธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมออกคำสั่งให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยไม่พิจารณาข้อเท็จจริงว่ากระบวนการร้องขอความคุ้มครองระหว่างประเทศของผู้ร้องยังอยู่ในระหว่างดำเนินการ ซึ่งรัฐมนตรียังคงไม่ได้รับความแน่ใจว่าการส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะก่อให้เกิดการปฏิบัติที่ไร้มนุษยธรรม และขัดต่อหลักการห้ามผลักดันไปเผชิญอันตรายต่อผู้ร้อง

7. บทสรุป

“ศาลรัฐธรรมนูญเช็กโกสโลวาเกีย” แม้จะได้จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ในปี ค.ศ. 1920 ก็ยังไม่มีความเป็นศาลหรือองค์กรที่มีความเป็นอิสระในการพิจารณาวินิจฉัยคดีอย่างแท้จริง เพราะไม่มีงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง ได้อาศัยการจัดสรรงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของฝ่ายรัฐบาล และบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญก็ไม่ได้มาปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลา ยังคงปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ของตนที่อาจอยู่กับฝ่ายบริหารหรือฝ่ายศาลยุติธรรมหรือศาลปกครองควบคู่กันไปด้วย ประกอบกับในช่วงเวลารัฐบาลหรือฝ่ายนิติบัญญัติก็ไม่ได้แต่งตั้งบุคคลมาปฏิบัติหน้าที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ทำให้ศาลรัฐธรรมนูญไม่อาจดำเนินการพิจารณาวินิจฉัยคดีได้ อีกทั้งสถานการณ์ภายนอกไม่ว่าจะเป็นการยึดครองของเยอรมันนาซี สงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 และระบอบคอมมิวนิสต์ ล้วนเป็นสาเหตุหลักให้ระบบศาลรัฐธรรมนูญของเช็กสะดุดหยุดลงเรื่อยมาจนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 1992 ซึ่งเป็นการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ ซึ่งในคราวนี้มีลักษณะเป็นองค์กรศาลมากขึ้น เนื่องจากมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมาั่งพิจารณาคดีประจำ มีเจ้าหน้าที่และงบประมาณเป็นของศาลรัฐธรรมนูญเอง และศาลรัฐธรรมนูญเช็กได้ผลิตคำวินิจฉัยที่สำคัญ ๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมากยิ่งขึ้น

ที่มาของศาลรัฐธรรมนูญจะมาจากการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีและความยินยอมจากวุฒิสภาทั้งหมด ก็ยังไม่พบปัญหาการไม่แต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมาประจำ จนเป็นเหตุให้ศาลรัฐธรรมนูญไม่ครบองค์ประชุมอย่างที่ผ่านมาในอดีต แม้จะมีจดหมายเปิดผนึกของเลขาธิการศาลรัฐธรรมนูญในปี ค.ศ. 2012 เพื่อเตือนสังคมว่า ตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะว่างลงรวมกันในช่วงระยะเวลาหนึ่งปีข้างหน้าถึง 10 นาย ซึ่งการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจากผู้ที่เกี่ยวข้องล่าช้าย่อมมีผลกระทบต่อการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งอาจทำให้ไปกระทบต่อสิทธิของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปด้วย ในการได้รับการพิจารณาคดีที่ไม่ล่าช้านั้นก็เห็นว่า โดยภาพรวมศาลรัฐธรรมนูญเช็กมีพัฒนาการไปในทางที่เข้มแข็งขึ้น และได้รับการยอมรับให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อไปจากสังคมโดยรวม

เอกสารอ้างอิง

ลำดับ

รายชื่อเอกสาร

Constitution /Statues

1. Constitutional Act 1968 on the Czechoslovak Federation on the Constitutional Court of the Czechoslovak Socialist Republic, 143/1968 Coll. October 27, 1968
2. Constitutional Act 1991 on the Constitutional Court of the Czech and Slovak Federal Republic, 91/1991 Coll. February 27, 1991
3. Constitution of the Czech Republic of 16 December 1992 No. 1/1993 Sb.
4. Constitutional Court of 16 June 1993, 182/1993 Sb.
5. Charter of Fundamental Rights and Freedoms 1992

Constitutional Court decision

6. I. US 4503/12 Sentence of Expulsion for an indefinite period of time
7. PL. US 6/10 Obligation to Release Defendant from Custody
8. II. US 1945/08 Right of a Child to be heard
9. I. US 3304/13 Children must be allowed to attend the hearing in cases concerning them
10. PL. US 16/14 Mandatory vaccination as a requirement for admission to nursery school
11. II. US 1221/13 Extradition of an asylum seeker to Georgia in the course of pending asylum proceedings

เอกสารทั่วไป

12. Karel Klima, Constitutional Law of the Czech Republic
13. Langasek Tomas, Constitutional Court of the Czechoslovak Republic and its Fortunes in Years 1920 – 1948
14. Frantisek Duchon, Constitutional Court of the Czech Republic
15. History, The Origins of the Constitutional Judiciary

Organization, Guide on Proceedings on Constitutional Complaints

เอกสารเผยแพร่จากเว็บไซต์ศาลรัฐธรรมนูญเช็ก สืบค้นเมื่อ 22/6/2558

16. Milos Calda, Constitution-Making in Post-Communist Countries: A Case of the Czech Republic
17. The 1920 Constitution/ Government of the Czech Republic
18. Constitution of the Czech Republic-Wikipedia, the free encyclopedia 2/7/2558
19. Constitutional Court of the Czech Republic-Wikipedia, the free encyclopedia 2/7/2558
20. Czech Republic-Wikipedia, the free encyclopedia 2/7/2558
21. PhDr. Zdenka Vajdova, Czech Republic, United Cities and Local Governments, Country Profiles

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐออสเตรีย

(Constitutional Court of the Federal Republic of Austria)

บทนำ

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐออสเตรียมีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๘๖๘ ซึ่งในขณะนั้นเรียกว่า “ศาลอาณาจักร” (Reichsgericht) และในปี ค.ศ. ๑๙๒๐ สาธารณรัฐออสเตรียได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๒๐ (the Federal Constitutional Law) (Bundes-Verfassungsgesetz ,B-VG) และอำนาจในส่วนเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญได้รับการโอนไปให้แก่ศาลที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นใหม่ซึ่งเรียกว่า “ศาลรัฐธรรมนูญ” (Verfassungsgerichtshof - VfGH)³⁹ ซึ่งแรกเริ่มก่อนที่จะมีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญขึ้นเป็นครั้งแรกนี้ ปรากฏเหตุผลที่น่าสนใจเกี่ยวกับแนวคิดที่ได้รับการพัฒนามาจากสำนักทฤษฎีกฎหมายออสเตรีย (die oesterreichische Schule der Rechtstheorie) ซึ่งบุคคลสำคัญที่มีส่วนในการพัฒนาแนวคิดนี้คือ Adolf Merkl ,Hans Kelsen และ Frantisek Weyr ซึ่งบุคคลทั้งสามมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย⁴⁰ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำเสนอแนะของฮันส์ เคลเซน (Hans Kelsen) นักปรัชญากฎหมายชาวออสเตรียซึ่งเห็นว่า

³⁹ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, “รายงานการศึกษางานวิจัย เรื่อง วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ:ศึกษารณคดีของศาลต่างประเทศกับประเทศไทย”, (กรุงเทพมหานคร:สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, ๒๕๔๕), หน้า ๕๓.

⁴⁰ บรรเจิด สิงคนัดดี, “รายงานการศึกษางานวิจัย เรื่อง “การใช้สิทธิทางศาลของบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ ในกรณีที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว”, (กรุงเทพมหานคร:สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, ๒๕๕๑), หน้า ๓๓.

ระบบการควบคุมกฎหมายไม่ให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญที่หลาย ๆ ประเทศใช้อยู่จะไม่เหมาะสม และฮันส์ เคลเซิน ยังได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่จะเกิดจากการรับเอาระบบการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายโดยศาลยุติธรรมตามระบบสหรัฐอเมริกาเข้ามาใช้ในสาธารณรัฐออสเตรเลีย โดยสรุปปัญหาสำคัญได้ ดังนี้⁴¹

(๑) ความแตกต่างในเรื่องระบบกฎหมาย โดยในระบบกฎหมายซีวิล ลอร์ (Civil Law) ที่ใช้อยู่ในสาธารณรัฐออสเตรียนั้นไม่มีหลักเกณฑ์ว่าด้วยการยึดถือแนวคำพิพากษาเป็นบรรทัดฐาน (stare decision) ที่ผูกพันศาลล่างให้ต้องตัดสินตามคำวินิจฉัยของศาลสูงอย่างที่ปรากฏในระบบกฎหมายคอมมอน ลอร์ (Common Law) ที่ใช้อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งในระบบกฎหมายซีวิล ลอร์ นั้น ไม่ถือว่าคำพิพากษาศาลสูงเป็นบ่อเกิดของกฎหมาย ดังเช่นในระบบกฎหมายคอมมอน ลอร์ แต่คำพิพากษาของศาลสูงเป็นเพียงตัวอย่างการใช้กฎหมายลักษณะอักษรซึ่งเป็นบ่อเกิดของกฎหมายเท่านั้น การปรับบทบัญญัติของกฎหมายเข้ากับข้อเท็จจริงย่อมเป็นดุลพินิจโดยอิสระของผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่ในแต่ละคดี ดังนั้น ในทางทฤษฎีจะต้องถือว่าคำวินิจฉัยของศาลไม่ว่าจะเป็นศาลใดย่อมถูกกลับหรือแก้ไขได้เสมอ หากปล่อยให้อำนาจในการพิจารณาตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายอยู่ตามศาลต่าง ๆ ก็อาจก่อให้เกิดผลที่ไม่น่าพึงปรารถนาขึ้น คือความไม่แน่นอนของคำวินิจฉัย

(๒) ความแตกต่างในเรื่องระบบศาล โดยสาธารณรัฐออสเตรียใช้ระบบศาลคู่ (dual system) กล่าวคือ นอกจากศาลซึ่งมีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง และคดีอาญาตามปกติแล้ว ยังมีศาลซึ่งมีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีอื่น ๆ แยกต่างหากอีก โดยลักษณะที่แต่ละศาลต่างมีความเห็นที่เป็นอิสระจากกันและมีระบบศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาเป็นระบบของตนเอง ดังนั้น การกำหนดให้ศาลใดศาลหนึ่งมีอำนาจเด็ดขาดเพียงศาลเดียวก็ดูจะเป็นแนวทางที่ไม่เหมาะสมเพราะอาจเกิดความไม่เท่าเทียมกัน ทางออกที่ดีที่สุดคือการจัดตั้งองค์กรพิเศษขึ้นมาโดยเฉพาะและให้มีสถานะเหนือกว่าศาลทั้งหมดที่มีอยู่ และกำหนดให้คำวินิจฉัยขององค์กรนี้มีผลผูกพันให้ศาลทั้งหลายต้องถือตาม ด้วยเหตุนี้ ปัญหาความไม่แน่นอนของคำวินิจฉัยจึงจะหมดไป

(๓) คำวินิจฉัยที่ให้กฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ และมีผลทำให้ไม่อาจนำเอากฎหมายฉบับนั้นมาใช้บังคับได้ย่อมไม่ต่างอะไรกับการที่ฝ่ายนิติบัญญัติออกกฎหมายฉบับใหม่มายกเลิกกฎหมายฉบับเก่า ทั้งนี้ ก็คืออำนาจนิติบัญญัติชนิดหนึ่งที่เรียกว่า อำนาจนิติบัญญัติในทางลบ จึงไม่สมควรที่จะมอบหมายให้เป็นอำนาจของศาลยุติธรรม เพราะจะขัดกับหลักการแบ่งแยกการใช้อำนาจ

ซึ่งผลจากการนำเสนอแนวคิดดังกล่าวก็ได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐออสเตรีย เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๒๐ สาธารณรัฐออสเตรียจึงถือเป็นประเทศแรกที่มีศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ควบคุมกฎหมาย

⁴¹ นันทวัฒน์ บรมานันท์, รายงานการศึกษางานวิจัย เรื่อง “สถานะและบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญไทยภายใต้กรอบทิศทางการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐”, (กรุงเทพมหานคร:สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, ๒๕๕๗), หน้า ๑๓๘

มิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ โดยถือเป็นศาลที่มีเขตอำนาจพิเศษที่แยกออกจากอำนาจศาลในระบบทั่วไป และเป็นแม่แบบของศาลรัฐธรรมนูญในหลายประเทศทั่วโลก เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน สาธารณรัฐอิตาลี สาธารณรัฐตุรกี ราชอาณาจักรสเปน หรือสาธารณรัฐโปรตุเกส เป็นต้น และผลจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ และการก่อตั้งศาลรัฐธรรมนูญ ฮันส์ เคลเซิน ก็ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๒๑ ถึงค.ศ. ๑๙๓๐ ซึ่ง ณ เวลานั้น ฮันส์ เคลเซิน ได้วิวาทะกับคาร์ล ชมิดท์ (Carl Schmitt) ยอดนักนิติศาสตร์อีกคนหนึ่งแห่งศตวรรษที่ ๒๐ ที่มีชื่อเสียงไม่แพ้กันเกี่ยวกับปัญหาที่ว่า “ใครจะเป็นผู้พิทักษ์ปกป้องรัฐธรรมนูญ” โดยคาร์ล ชมิดท์ เห็นว่า ประธานาธิบดีแห่งอาณาจักรซึ่งได้รับอำนาจเต็มเป็นผู้ที่เหมาะสมที่สุดในการทำหน้าที่พิทักษ์ปกป้องรัฐธรรมนูญ ในขณะที่ ฮันส์ เคลเซิน กลับเห็นว่า การคุ้มครองปกป้องรัฐธรรมนูญจะต้องกระทำในกระบวนการที่สอดคล้องกับหลักนิติรัฐและประชาธิปไตย โดยสนับสนุนให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจดังกล่าว ซึ่งเอกสารทางวิชาการชิ้นสำคัญของฮันส์ เคลเซิน เกี่ยวกับเรื่องนี้ออกมาในบริบทของวิวาทะดังกล่าวคือ “ใครควรเป็นผู้พิทักษ์รัฐธรรมนูญ (Wer soll der Hüter der Verfassung sein ?)” ซึ่งเอกสารดังกล่าวเป็นเอกสารที่ฮันส์ เคลเซิน เขียนตอบโต้และตอบคาร์ล ชมิดท์ ในปี ค.ศ. ๑๙๓๑⁴² อันเป็นการแสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญจะต้องมีศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่ให้หลักประกันความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ⁴³ ทั้งนี้ ระบบองค์กรตุลาการของสาธารณรัฐออสเตรียแบ่งออกได้เป็น ๒ ระบบใหญ่ ๆ คือ ระบบศาลธรรมดาหรือศาลยุติธรรม (ordentliche Gerichtsbarkeit) ซึ่งได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๘๒ ถึงมาตรา ๙๔ และระบบศาลในทางกฎหมายมหาชน (Gerichtsbarkeit des öffentlichen Rechts) ซึ่งได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๒๙ ถึงมาตรา ๑๔๘ นอกจากนี้ระบบศาลในกฎหมายมหาชนสามารถจำแนกได้อีกเป็น ๒ ระบบศาลด้วยกัน คือ ระบบศาลปกครองและระบบศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งโดยปกติแล้วหากไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เฉพาะย่อมจะต้องนำบทบัญญัติเกี่ยวกับศาลธรรมดามาใช้บังคับกับระบบศาลในกฎหมายมหาชนด้วย⁴⁴

---

⁴² วรเจตน์ ภาคีรัตน์, “ฮันส์ เคลเซิน กับทฤษฎีกฎหมายบริสุทธิ์”, วารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีที่ ๓๒ เล่ม ๑ (มีนาคม ๒๕๔๕), หน้า ๑๘๖.

⁴³ อมร จันทรสุมบุรณ์, “คอนสติติวชันแนลลิสม์ (Constitutionalism): ทางออกของประเทศไทย”, (สถาบันนโยบายศึกษา โดยการสนับสนุนของมูลนิธิคอนราด อเดนาวร์), หน้า ๑๑.

⁴⁴ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, “รายงานการศึกษางานวิจัย เรื่อง วิถีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ: ศึกษากรณีของศาลต่างประเทศกับประเทศไทย”, หน้า ๕๓

Dr. Gerhart Holzinger ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

Dr. Brigitte Bierlein รองประธานศาลรัฐธรรมนูญ

๑. โครงสร้าง องค์ประกอบ และคุณสมบัติของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรียประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ ๑ คน รองประธานศาลรัฐธรรมนูญ ๑ คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีก ๑๒ คน รวม ๑๔ คน นอกจากนี้ยังมีการกำหนดให้มีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสำรองอีก ๖ คน ด้วย

โดยที่มาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนั้น ประธานาธิบดีจะแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเสนอมาโดยกลุ่มบุคคล ดังต่อไปนี้

(๑) รัฐบาลแห่งสหพันธ์ (Bundesregierung) โดยคณะรัฐมนตรีจะเป็นผู้เสนอผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้พิพากษา ข้าราชการฝ่ายปกครอง และศาสตราจารย์คณะนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัย เป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ ๑ คน รองประธานศาลรัฐธรรมนูญ ๑ คน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๖ คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสำรอง ๓ คน

(๒) สภาแห่งชาติ (Nationnsrat) จะเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๓ คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสำรอง ๒ คน

(๓) สภาสูงแห่งสหพันธ์ (Bundesrat) จะเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๓ คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสำรอง ๑ คน⁴⁵

และมีวาระในการดำรงตำแหน่ง ๑๒ ปี ทั้งนี้ คุณสมบัติของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสำรองจะต้องสำเร็จการศึกษาด้านนิติศาสตร์หรือรัฐศาสตร์ รวมทั้งจะต้องประกอบอาชีพในสาขาที่จบมาอย่างน้อย ๑๐ ปี ยิ่งไปกว่านั้นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสำรองจะดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมือง รัฐบาลแห่งสหพันธ์ มลรัฐ สภาผู้แทนราษฎร ตลอดจนในสภา

⁴⁵ นันทวัฒน์ บรมานันท์, เรื่องเดิม, หน้า ๑๓๙.

ที่ปรึกษาแห่งสหพันธ์ไม่ได้⁴⁶ อนึ่ง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้รับหลักความประกันเป็นอิสระของผู้พิพากษา โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะถูกออกจากตำแหน่งได้เฉพาะจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเท่านั้น และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะพ้นจากตำแหน่งหากบุคคลนั้นมีอายุ ๗๐ ปีบริบูรณ์ และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวเท่านั้น

๒. อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรียได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๒๐ ซึ่งกล่าวโดยสรุป ได้ดังนี้⁴⁷

๑) การวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเรียกร้องในทางทรัพย์สินของสหพันธ์ หรือของมลรัฐ หรือขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อันเป็นกรณีที่สามารถใช้สิทธิยังศาลยุติธรรมได้ หรือไม่อาจดำเนินการได้โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง (รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๓๗) กล่าวคือ เป็นกรณีสิทธิเรียกร้องตามข้อพิพาทที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมหรือไม่อาจยุติได้โดยคำสั่งทางปกครองข้อพิพาทดังกล่าวมักจะเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับการเฉลี่ยเงินและทรัพย์สิน (Finananzausgleich) ระหว่างมลรัฐและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ เขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรียกรณีนี้เรียกกันในภาษาเยอรมันว่า “Kausalgerichtsbarkit” โดยมีรูปแบบกระบวนการพิจารณาคล้ายคลึงกับกระบวนการพิจารณาความแพ่ง

๒) การวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างอำนาจหน้าที่ขององค์กร (รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๓๘) โดยสามารถแยกเป็นประเภทย่อย ๆ ได้ดังนี้

(๑) การวินิจฉัยชี้ขาดความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของศาลกับองค์กรฝ่ายปกครอง ระหว่างศาลปกครองกับศาลอื่น (รวมทั้งระหว่างศาลปกครองกับศาลรัฐธรรมนูญเอง) ระหว่างมลรัฐกับมลรัฐ และระหว่างมลรัฐกับสหพันธ์ (รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๓๘ วรรคหนึ่ง)

(๒) การวินิจฉัยชี้ขาดว่าการกระทำในทางนิติบัญญัติหรือการบังคับตามกฎหมายเป็นอำนาจหน้าที่ของมลรัฐหรือสหพันธ์ ทั้งนี้ ต้องมีคำร้องจากรัฐบาลแห่งมลรัฐหรือรัฐบาลแห่งสหพันธ์พร้อมทั้งร่างกฎหมายหรือร่างกฎแนบไปพร้อมคำร้องด้วย (รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๓๘ วรรคสอง)

⁴⁶ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, เรื่องเดิม, หน้า ๕๔.

⁴⁷ บรรเจิด สิงคนenti, รายงานการศึกษาวินิจฉัย เรื่อง “การคุ้มครองชั่วคราวและการบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ”, (กรุงเทพมหานคร:สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, ๒๕๔๘), หน้า ๖๑.

(๓) การวินิจฉัยชี้ขาดในกรณีที่มีความเห็นแตกต่างเกี่ยวกับการตีความบทบัญญัติที่ว่าด้วยอำนาจของสถาบันตรวจเงินแผ่นดิน (Rechnungshof) หรืออำนาจของสถาบันตรวจการปกครองแผ่นดิน (Volksanwaltschaft) ระหว่างสถาบันตรวจเงินแผ่นดิน หรือสถาบันตรวจการปกครองแผ่นดิน กับองค์กรฝ่ายปกครองสูงสุดต่าง ๆ (oberste Organen der Verwaltung)

๓) การวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทอันเกิดจากความตกลงหรือสัญญาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของมลรัฐหรือสหพันธ์ระหว่างมลรัฐด้วยกัน (รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๓๘ a วรรคหนึ่ง)

๔) การควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมาย กฎฎีกา และสัญญาระหว่างประเทศ (รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๓๙ a และมาตรา ๑๔๐ a) โดยสามารถแบ่งได้ ดังนี้

(๑) การควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยรัฐบัญญัติและรัฐธรรมนูญของกฎที่ตราขึ้นโดยองค์กรฝ่ายปกครองของสหพันธ์หรือมลรัฐ โดยศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า

ก. ความจำเป็นต้องใช้กฎนั้นในการวินิจฉัยคดี

ข. ต้องมีคำวินิจฉัยเพราะเหตุที่ศาลอื่นยื่นคำร้องขอให้ตรวจสอบ เนื่องจากศาลนั้นต้องใช้กฎนั้นในคดี

ค. รัฐบาลแห่งสหพันธ์ยื่นคำร้องว่ากฎที่ออกโดยองค์กรฝ่ายปกครองของมลรัฐไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ง. รัฐบาลแห่งมลรัฐยื่นคำร้องว่ากฎที่ออกโดยองค์กรฝ่ายปกครองแห่งสหพันธ์ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

จ. สถาบันตรวจสอบการปกครองแผ่นดินยื่นคำร้องว่ากฎที่ออกโดยองค์กรฝ่ายปกครองของสหพันธ์หรือมลรัฐไม่ชอบด้วยกฎหมาย

โดยการตรวจสอบในกรณีนี้เป็นการตรวจสอบแบบนามธรรมจึงไม่จำเป็นต้องมีคดีหรือมีข้อพิพาทอันเป็นรูปธรรมเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม หากเกิดกรณีที่มีการใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายไปปรับใช้กับคดีที่เกิดขึ้นแล้วอาจเกิดปัญหาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดอาจขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ แม้เป็นกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นเองจากการปรับใช้บทบัญญัติดังกล่าว หรือศาลที่กำลังใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ปรับใช้กับคดีส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญก็สามารถทำได้ นอกจากนี้ บุคคลทั่วไปก็อาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของกฎได้ แต่ทั้งนี้ ต้องยืนยันว่ากฎดังกล่าวกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของตนโดยตรงอย่างไร ด้วยเหตุนี้ เมื่อพิจารณาอำนาจ

หน้าที่ต่าง ๆ ของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรียข้างต้นพบว่า ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของรัฐบัญญัติก่อนประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายเลย

(๒) การควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายแม่บทของกฎเกณฑ์ที่บัญญัติซ้ำ (Wiederverlautbarung) โดยองค์กรสูงสุดทางการปกครอง ซึ่งอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญกรณีนี้เกิดจากการที่รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ หรือมลรัฐบัญญัติในการตรากฎหมายแม่บทและมอบอำนาจให้ฝ่ายปกครองไปออกกฎหมายโดยมีข้อความอย่างเดียวกับกฎหมายแม่บทกำหนดเพื่อใช้บังคับกันเองได้ แต่ต้องมีเนื้อความเหมือนกัน ดังนั้น หากฝ่ายปกครองออกกฎเกณฑ์ที่บัญญัติซ้ำไม่ตรงกับกฎหมายแม่บท รัฐบาลแห่งมลรัฐหรือรัฐบาลแห่งสหพันธ์ย่อมถือเป็นผู้เสียหายอาจร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบได้

(๓) การควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของรัฐบัญญัติที่ตราขึ้นโดยมลรัฐหรือสหพันธ์ โดยอำนาจดังกล่าวนี้ครอบคลุมถึงการตรวจสอบว่ารัฐธรรมนูญแห่งมลรัฐสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและรัฐบัญญัติแห่งสหพันธ์หรือไม่ด้วย

(๔) การควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมาย (รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น) ของสัญญาระหว่างประเทศ

๕) การควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการเลือกตั้ง การวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับจากการเลือกตั้ง และการวินิจฉัยชี้ขาดข้อโต้แย้งเกี่ยวกับผลของการลงประชามติ (รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๔๑)

๖) การวินิจฉัยชี้ขาดคำฟ้องที่มีต่อองค์กรของรัฐ (Staatsgerichtsbarkeit) (รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๔๒ และมาตรา ๑๔๓) ยกตัวอย่างเช่น

(๑) คำฟ้องว่าประธานาธิบดีแห่งสหพันธ์จงใจกระทำการขัดต่อรัฐธรรมนูญโดยที่ประชุมร่วมระหว่างสภาผู้แทนราษฎรและสภาที่ปรึกษาแห่งสหพันธ์ (Bundesversammlung)

(๒) คำฟ้องว่ารัฐมนตรีในรัฐบาลแห่งสหพันธ์จงใจกระทำการขัดต่อกฎหมายโดยสภาผู้แทนราษฎร

(๓) คำฟ้องว่ารัฐมนตรีในรัฐบาลแห่งมลรัฐจงใจกระทำการขัดต่อกฎหมายโดยสภาผู้แทนราษฎรของมลรัฐ

๗) อำนาจในฐานะเป็นศาลปกครองพิเศษ (Sonderverwaltungsgerichtshof) (รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ออสเตรีย มาตรา ๑๔๔) กล่าวคือ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดคำฟ้องโต้แย้งคำสั่งทางปกครองที่ออกมาโดยกระบวนการพิจารณาที่เป็นทางการ หรือโต้แย้งการใช้กำลังทางกายภาพบังคับปัจเจกบุคคลโดยเจ้าหน้าที่โจทก์ได้ต่อสู้จนสิ้นหนทางในศาลอื่นแล้ว (Erschöpfung des Instanzenzuges) และ

โจทก์ต่อสู้ว่าคำสั่งทางปกครองดังกล่าวขัดต่อสิทธิส่วนบุคคลที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญหรือออกมาโดยอาศัยฐานของกฎหมายที่ขัดต่อกฎหมาย

๘) การวินิจฉัยชี้ขาดการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งนี้ ตามที่รัฐบัญญัติแห่งสหพันธ์กำหนด (รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๔๕)

๓. ระบบวิธีพิจารณาคดีในศาลรัฐธรรมนูญ

ระบบวิธีพิจารณาคดีในศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย มีกฎหมายที่มีความสำคัญอยู่ ๓ ฉบับ คือ

๑) รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๒๐

๒) รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ (Verfassungsgerichtshofsgesetz) (VerfGG)

๓) ข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๖ (Geschäftsordnung des Verfassungsgerichtshofs)

โดยรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๔๘ ได้บัญญัติให้มีการกำหนดรายละเอียดของการจัดองค์การและวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญในรัฐบัญญัติและข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญที่อาศัยอำนาจจากรัฐบัญญัติ จึงได้มีการตรารัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ ฯ ขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๕๓ ส่วนข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญ ฯ ได้ตราขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๕๖⁴⁸ ซึ่งหากพิจารณาโครงสร้างของกฎหมายสามารถอธิบายได้ ดังนี้

๓.๑ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ (Verfassungsgerichtshofsgesetz) (VerfGG)

กฎหมายที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรียได้รับการบัญญัติไว้ในกฎหมายที่เรียกว่า “รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ (Verfassungsgerichtshofsgesetz)” มีชื่อย่อว่า “VerfGG” และมีชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า “Constitutional Court Act 1953” และรัฐบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรียในการตราข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญขึ้นเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน หรือการวางกฎ ระเบียบต่าง ๆ โดยหากพิจารณาโครงสร้างของกฎหมายฉบับนี้แล้ว สามารถแบ่งโครงสร้างได้ดังนี้

⁴⁸ ประกาศนายกรัฐมนตรี (Kundmachung des Bundeskanzlers) ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๕๖

๑) ส่วนที่ ๑ ว่าด้วยการจัดองค์การศาลรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๑ ถึงมาตรา ๑๔)

มาตรา ๑ องค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒ การเลือกตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวน

มาตรา ๓ อำนาจของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๔ ถึงมาตรา ๕ a การได้รับเงินเดือน เงินเพิ่ม และค่าตอบแทนอื่น

มาตรา ๖ กรณีตุลาการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

มาตรา ๗ องค์ประชุมของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ฯ

๒) ส่วนที่ ๒ ว่าด้วยกระบวนการพิจารณาในศาลรัฐธรรมนูญ

(๑) วิธีพิจารณาคดีโดยทั่วไป (มาตรา ๑๕ ถึงมาตรา ๓๖)

มาตรา ๑๕ คำร้องต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร

มาตรา ๑๖ การมอบหมายคดีให้ตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวน

มาตรา ๑๗ การยื่นคำร้องและเอกสารต่าง ๆ

มาตรา ๑๘ คำร้องที่มีข้อบกพร่อง

มาตรา ๑๙ การจัดทำคำวินิจฉัย

มาตรา ๒๐ การออกคำสั่งของตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวน

มาตรา ๒๑ การเลื่อนการดำเนินกระบวนการพิจารณา

มาตรา ๒๒ การกำหนดวันดำเนินกระบวนการพิจารณา

มาตรา ๒๓ การไม่มาศาลของบุคคลที่ศาลเชิญ

มาตรา ๒๔ การรับมอบอำนาจของผู้แทน

มาตรา ๒๕ กระบวนการพิจารณาเริ่มต้น

มาตรา ๒๖ การประกาศคำวินิจฉัย

มาตรา ๒๗ การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมศาล

มาตรา ๒๘ การละเมิดอำนาจศาล

มาตรา ๒๙ การจดยางงานการประชุม

มาตรา ๓๐ การประชุมปรึกษาและการออกเสียงวินิจฉัย

มาตรา ๓๑ มติคำวินิจฉัย

มาตรา ๓๒ กรณีมติคำวินิจฉัยมีคะแนนเสียงเท่ากัน

มาตรา ๓๓ การจัดผลร้าย

มาตรา ๓๔ การรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่

มาตรา ๓๕ การนำบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นมาบังคับใช้โดยอนุโลม

มาตรา ๓๖ ผลของคำวินิจฉัย

(๒) วิธีพิจารณาคดีเฉพาะ (มาตรา ๓๖ a ถึงมาตรา ๙๓)

A. การวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับความเห็นแตกต่างกันในการตีความบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับเขตอำนาจของคณะกรรมการตรวจบัญชี หรือหน่วยงานของมลรัฐที่เทียบเท่า (มาตรา ๓๖ a ถึงมาตรา ๓๖ f)

B. การวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเรียกร้องในทางทรัพย์สินของสหพันธ์หรือของมลรัฐ หรือขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อันเป็นกรณีที่อาจใช้สิทธิยั้งศาลยุติธรรมได้ หรือไม่อาจดำเนินการได้โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง (มาตรา ๓๗ ถึงมาตรา ๔๑)

C. การวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างอำนาจหน้าที่ขององค์กร (มาตรา ๔๒ ถึงมาตรา ๕๕)

D. การวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทอันเกิดจากความตกลงหรือสัญญาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของมลรัฐหรือสหพันธ์ระหว่างมลรัฐด้วยกัน (มาตรา ๕๖ ถึงมาตรา ๕๖ b)

E. การควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา ๕๗ ถึงมาตรา ๖๑)

F. การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (มาตรา ๖๑ b)

G. การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางนิติบัญญัติ (มาตรา ๖๒ ถึงมาตรา ๖๕)

H. การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของสนธิสัญญา (มาตรา ๖๖)

I. การควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการเลือกตั้ง การวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับจากการเลือกตั้ง และการวินิจฉัยชี้ขาดข้อโต้แย้งเกี่ยวกับผลของการลงประชามติ (มาตรา ๖๗ ถึงมาตรา ๗๑)

J. การวินิจฉัยชี้ขาดคำฟ้องที่มีต่อองค์กรของรัฐ (มาตรา ๗๒ ถึงมาตรา ๘๑)

K. การวินิจฉัยคำร้องเรียนการละเมิดที่ได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญ หรือการละเมิดสิทธิของบุคคลเนื่องจากข้อบังคับที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย การประกาศกฎหมายที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับการประกาศใหม่อีกครั้งของรัฐบัญญัติ (สนธิสัญญา) กฎหมาย หรือสนธิสัญญาขัดต่อกฎหมาย (มาตรา ๘๒ ถึงมาตรา ๘๘)

L. การวินิจฉัยความเห็นแตกต่างกันในการตีความบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับเขตอำนาจของคณะกรรมการตรวจการแผ่นดิน หรือผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐ (มาตรา ๘๙ ถึงมาตรา ๙๓)

๓.๒ ข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๘๖ (Geschäftsordnung des Verfassungsgerichtshofs)

ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ฯ เป็นการออกตามความรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง โดยสามารถจัดแบ่งออกได้เป็น ๑๖ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ว่าด้วยการอำนวยการและการบริหาร (ข้อ ๑ ถึงข้อ ๕)

ส่วนที่ ๒ ตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวน (ข้อ ๖ ถึงข้อ ๘)

ส่วนที่ ๓ คณะกรรมการบุคลากร (ข้อ ๙)

ส่วนที่ ๔ การประชุมของศาลรัฐธรรมนูญ (ข้อ ๑๐)

ส่วนที่ ๕ การดำเนินการก่อนเริ่มกระบวนการพิจารณา (ข้อ ๑๑ ถึงข้อ ๑๕)

ส่วนที่ ๖ การเชิญตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเข้าร่วมดำเนินการพิจารณาด้วยวาจาและการประชุมปรึกษาหารือ (ข้อ ๑๖ ถึงข้อ ๑๙)

ส่วนที่ ๗ การลาพักผ่อน (ข้อ ๒๐)

ส่วนที่ ๘ การเชิญคู่ความร่วมมือกระบวนการพิจารณาโดยวาจา (ข้อ ๒๑ ถึงข้อ ๒๒)

ส่วนที่ ๙ กระบวนการพิจารณาโดยวาจาและการออกนั่งพิจารณา (ข้อ ๒๓ ถึงข้อ ๒๘)

ส่วนที่ ๑๐ การประชุมปรึกษาหารือและการลงมติ (ข้อ ๒๙ ถึงข้อ ๓๖)

ส่วนที่ ๑๑ คำวินิจฉัยและคำสั่ง (ข้อ ๓๗ ถึงข้อ ๔๑)

ส่วนที่ ๑๒ การแก้ไขข้อผิดพลาด (ข้อ ๔๒)

ส่วนที่ ๑๓ การขอให้พิจารณาคดีใหม่ (ข้อ ๔๓)

ส่วนที่ ๑๔ ภาพรวมเกี่ยวกับคำวินิจฉัย (ข้อ ๔๔)

ส่วนที่ ๑๕ รายงานประจำปีเกี่ยวกับการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ (ข้อ ๔๕)

ส่วนที่ ๑๖ บทสุดท้าย (ข้อ ๔๖)

๔. เนื้อหาและรูปแบบของคำฟ้อง⁴⁹

คำฟ้องต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร และอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

๑) การอ้างอิงบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจแก่ศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาวินิจฉัย

๒) การบรรยายข้อเท็จจริงอันเป็นเหตุแห่งการฟ้องคดี ตลอดจนคำขอที่ชัดเจนแน่นอน⁵⁰

๓) คำสั่งที่ถูกโต้แย้งหรือเจ้าหน้าที่ที่ออกคำสั่ง

๔) การกล่าวอ้างว่ามีการละเมิดสิทธิที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองคุ้มครอง หรือกล่าวอ้างว่ามีการละเมิดสิทธิอันเนื่องมาจากการใช้รัฐกฤษฎีกาที่ขัดต่อกฎหมาย พร้อมทั้งข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคำฟ้อง โดยละเอียดมาด้วยก็ได้⁵¹

๕) กรณีที่เป็นการยื่นคำฟ้องด้วยทนายความ ต้องมีใบมอบอำนาจและลายมือชื่อทนายความผู้ได้รับมอบอำนาจเต็ม⁵² เว้นแต่เป็นคำฟ้องขอให้ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๔๐ วรรคหนึ่ง อันเป็นคำฟ้องที่เกิดขึ้นจากมติไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธรัฐหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแห่งมลรัฐ การยื่นคำฟ้องกรณีนี้จึงไม่จำเป็นต้องกระทำโดยทนายความที่ได้รับอำนาจเต็ม อย่างไรก็ตาม ในการแถลงต่อศาลรัฐธรรมนูญคู่ความอาจจะแถลงต่อศาลโดยไม่ใช้ทนายความก็ได้

๖) คำขอให้ยกเลิกคำสั่งที่ถูกโต้แย้งดังกล่าว

๗) วันเวลาในการยื่นคำร้อง

---

⁴⁹ วรเจตน์ ภาคิรัตน์, “รายงานการศึกษางานวิจัย เรื่อง วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ: ศึกษากรณีของศาลต่างประเทศกับประเทศไทย”, หน้า ๖๓.

⁵⁰ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , มาตรา ๑๕ วรรคสอง

⁵¹ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , มาตรา ๑๗ วรรคสี่

⁵² รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , มาตรา ๑๗ วรรคสอง

- ๘) สำเนาคำสั่งพร้อมกับการรับรองสำเนาดังกล่าว
- ๙) บัตรประชาชน (ในกรณีที่จำเป็น)
- ๑๐) ค่าธรรมเนียมศาล
- ๑๑) คำร้องในการขอยกเว้นการยื่นเรื่องต่อศาลปกครอง (ในกรณีที่จำเป็น)
- ๑๒) คำร้องขอให้คุ้มครองชั่วคราว (ในกรณีที่จำเป็น)

ทั้งนี้ คำฟ้องใดที่กระทำโดยไม่ถูกต้องตามแบบหรือมีเนื้อหาไม่ถูกต้องครบถ้วน และเป็นคำฟ้องที่อาจจะแก้ไขให้ถูกต้องครบถ้วนได้ ตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวนจะส่งคำฟ้องคืนให้แก่ผู้ยื่นคำฟ้อง เพื่อให้บุคคลดังกล่าวแก้ไขให้ถูกต้องครบถ้วนในเวลาที่กำหนด ในกรณีที่ไม่มีคำฟ้องแก้ไขให้ถูกต้องในระยะเวลาที่กำหนดให้ถือว่าเป็นการปฏิเสธคำฟ้องเพราะผู้ยื่นคำฟ้องไม่แก้ไขคำฟ้องให้ถูกต้อง⁵³

๕. ขั้นตอนก่อนการดำเนินกระบวนการพิจารณา⁵⁴

เมื่อศาลได้รับคำฟ้องแล้วให้ตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวนส่งคำฟ้องให้แก่ผู้ถูกฟ้องและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเสนอคำให้การและความเห็น ซึ่งในขั้นตอนนี้ตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวนมีอำนาจออกคำสั่งที่เกี่ยวกับการอันจำเป็นสำหรับการเตรียมกระบวนการพิจารณา โดยไม่ต้องขอมติจากองค์คณะ⁵⁵ ตลอดจนมีอำนาจในการให้คู่ความแถลงเป็นหนังสือได้ด้วย⁵⁶

๖. กระบวนการพิจารณา

ศาลรัฐธรรมนูญจะทำคำวินิจฉัยภายหลังจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาด้วยวาจาในศาลเสร็จสิ้นแล้ว⁵⁷ โดยการกำหนดการดำเนินกระบวนการพิจารณาด้วยวาจาเป็นอำนาจของประธานศาลรัฐธรรมนูญ⁵⁸ ซึ่งจะเริ่มต้นด้วยการแถลงสรุปข้อเท็จจริงโดยตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวน⁵⁹ หลังจากนั้น จึงเปิดโอกาสให้มีการแถลงและซักค้านโดยคู่ความทั้งสองฝ่าย ซึ่งในทางปฏิบัติการดำเนินกระบวนการพิจารณาเกิดขึ้นน้อยมาก เนื่องจากรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ ฯ เปิดโอกาสให้ศาลรัฐธรรมนูญไม่ต้องดำเนินกระบวนการ

⁵³ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ ,มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙

^{54,54} วรเจตน์ ภาคีรัตน์,เรื่องเดิม,หน้า ๖๓-๖๔.

⁵⁵ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ ,มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง

⁵⁶ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ ,มาตรา ๑๕ วรรคสอง

⁵⁷ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ ,มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง

⁵⁸ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ ,มาตรา ๒๒

⁵⁹ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ ,มาตรา ๒๕

ด้วยวาจาได้ หากเอกสารหลักฐานที่ปรากฏในคำคู่ความเพียงพอที่จะวินิจฉัย และการเปิดกระบวนการพิจารณา โดยวาจาไม่อยู่ในความคาดหมายของศาลว่าจะมีพยานหลักฐานใดมาสันนิษฐานอธิบายข้อกฎหมายได้อีก⁶⁰ ทั้งนี้ ในการดำเนินกระบวนการพิจารณานั้น หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ต้องส่งมอบเอกสารให้แก่ศาลรัฐธรรมนูญ ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญร้องขอ ในกรณีที่หน่วยงานปฏิเสธไม่ส่งมอบเอกสาร หรือแถลงความเห็นเป็นลายลักษณ์อักษรตามที่ศาลรัฐธรรมนูญได้สั่งในกระบวนการพิจารณา เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้แจ้งให้หน่วยงานของรัฐ ทราบถึงผลร้ายแรงที่อาจจะเกิดขึ้นแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญอาจถือเอาข้อเท็จจริงตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างเป็นข้อสรุปและเป็นฐานในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีต่อไปได้⁶¹

๗. การพิจารณาคดีโดยเปิดเผย

หลักการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยเป็นหลักการสำคัญที่องค์กรศาลพึงปฏิบัติ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรียก็หลีกเลี่ยงไม่พ้นหลักเกณฑ์ดังกล่าวเช่นเดียวกัน⁶² โดยการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยจะต้องสอดคล้องกับกระบวนการพิจารณาด้วยวาจา คือ การนั่งพิจารณา แต่มีบางกรณีก็มีข้อยกเว้นให้ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรียไม่ต้องดำเนินการพิจารณาโดยเปิดเผย ในกรณีที่ตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวนมีคำขอ และองค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีมติไม่ให้มีการประชุมโดยเปิดเผย ดังที่บัญญัติไว้ในรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ มาตรา ๑๙ หากเข้าใจเงื่อนไข ดังนี้

- ๑) กรณีที่ปฏิเสธไม่รับคำร้องทุกข์ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง ไว้พิจารณา
- ๒) กรณีที่เหตุแห่งการยกคำร้องเนื่องมาจาก
  - ๑) เป็นที่เห็นประจักษ์ว่าศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจพิจารณาคำร้องนั้น
  - ๒) คำร้องนั้นได้ยื่นเกินกำหนดไว้ในกฎหมาย
  - ๓) ผู้ร้องไม่ทำการแก้ไขข้อบกพร่องที่ปรากฏในคำร้องซึ่งเป็นข้อบกพร่องในทางรูปแบบ
  - ๔) เนื้อหาตามที่ปรากฏในคำร้องนั้นศาลรัฐธรรมนูญได้ทำการวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดแล้ว
  - ๕) คำร้องที่ยื่นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยขาดความชอบธรรม

⁶⁰ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , มาตรา ๑๙ วรรคสาม และวรรคสี่

⁶¹ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , มาตรา ๒๐ วรรคสอง

⁶² รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง

๓) กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญได้รับรับกระบวนการพิจารณาเนื่องจากได้มีการยื่นขอถอนคำร้องหรือคำร้องนั้นไม่มีประโยชน์ในการพิจารณาต่อไป⁶³

นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรียอาจไม่ต้องดำเนินการพิจารณาด้วยวาจาได้ หากได้พิจารณาคำคู่ความและเอกสารที่คู่ความได้ยื่นต่อศาลแล้วเห็นว่า การดำเนินการกระบวนการพิจารณาด้วยวาจาไม่ก่อให้เกิดผลทำให้เนื้อหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทมีความชัดเจนขึ้นมา โดยตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวนอาจยื่นคำร้องต่อองค์คณะให้มิมติอนุญาตให้ไม่ต้องดำเนินการพิจารณาด้วยวาจาได้ ในกรณีต่อไปนี้ คือ

๑) การปฏิเสธไม่รับคำร้องทุกข้ไว้พิจารณาโดยปรากฏหลักฐานโดยชัดแจ้งว่าสิทธิที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้ นั้นไม่ได้ถูกล่วงละเมิดแต่อย่างใด

๒) เคยมีคำวินิจฉัยในคดีก่อน ๆ ไว้อย่างชัดแจ้งแล้ว

๓) คำร้องทุกข้ที่ฟังได้โดยชัดแจ้งว่าต้องเพิกถอนกฎหมายที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือรัฐบัญญัติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือสัญญาระหว่างประเทศที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย⁶⁴

๘. การขอคุ้มครองชั่วคราว⁶⁵

๘.๑ หลักเกณฑ์ทั่วไป

รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ มีได้บัญญัติเกี่ยวกับคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวไว้เป็นการเฉพาะ แต่โดยที่รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ มาตรา ๓๕ (๑) ได้บัญญัติว่า “เท่าที่กฎหมายนี้มีได้บัญญัติไว้ ให้นำบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและกฎหมายให้ใช้บังคับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม” การคุ้มครองชั่วคราวจึงอยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งการออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวนั้นสามารถออกได้ก่อนที่จะมีข้อพิพาทในชั้นศาลหรือในระหว่างการพิจารณาคดี รวมทั้งอาจออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวในชั้นการบังคับคดีก็ได้ ทั้งนี้ การออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวมีความมุ่งหมายเพื่อโต้แย้งมาตรการที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิเรียกร้องต่าง ๆ โดยมีความมุ่งหมายว่าการพิจารณาของศาลนั้นยังสามารถคุ้มครองสิทธิของคู่ความในคดีได้ โดยคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวอาจออกได้ เพื่อให้เกิดความมั่นคงเป็นการชั่วคราวต่อสิทธิเรียกร้องต่าง ๆ (Sicherungsverfügung) (มาตรา ๓๗๙ และมาตรา ๓๘๑ Z ๑ EO)

⁶³ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ ,มาตรา ๑๙ วรรคสาม

⁶⁴ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ,มาตรา ๑๙ วรรคสี่

⁶⁵ บรรเจติ สิงคนติ,เรื่องเดิม,หน้า ๖๓-๖๖.

หากอันตรายนั้นยังคงอยู่คู่ความฝ่ายที่จะได้รับความเสียหายนั้นไม่สามารถที่จะเรียกร้องตามสิทธิของตนได้นอกจากนี้ คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวยังมีความมุ่งหมายเพื่อเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ชั่วคราวในคดีข้อพิพาทต่าง ๆ (Regelungsverfügung) (มาตรา ๓๘๑ Z ๒ EO) ในกรณีนี้ ย่อมวางอยู่บนเงื่อนไขว่า คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวนั้นเป็นความจำเป็นในอันที่จะป้องกันการใช้อำนาจโดยไม่ชอบ

๘.๒ เงื่อนไขในการออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว

การออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวสามารถกระทำได้ เมื่อเป็นกรณีที่มีภัยอันตรายต่อสิทธิเรียกร้องก็ดี หรือที่มีความจำเป็นจะต้องกำหนดกฎเกณฑ์ชั่วคราวในกรณีของนิติสัมพันธ์อันใดอันหนึ่ง กรณีเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ หากแต่จะต้องใช้สิทธิโดยสุจริต ซึ่งหมายความว่า เพียงแต่แสดงให้เห็นว่า มีความเป็นไปได้ของเงื่อนไขของการใช้สิทธิในเรื่องดังกล่าว

๘.๓ ตัวอย่างคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว

คำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญออสเตรียที่ G ๖๙/๐๑-๗ , G ๗๐/๐๑-๗

ธนาคารออสเตรีย Bregenz และธนาคารออสเตรีย Schwaz ได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญออกคำสั่ง เพื่อมิให้บังคับรัฐบัญญัติว่าด้วยกองทุนในการลงทุน (Investmentfondsgesetz ,๑๙๙๓) มาตรา ๔๒ วรรคสี่ ไว้เป็นการชั่วคราว

ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยปฏิเสธที่จะออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว โดยอาศัยรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ มาตรา ๓๕ ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ZPO) มาตรา ๑๘๗ และมาตรา ๔๐๔ โดยให้เหตุผลดังต่อไปนี้

(๑) รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ ในกระบวนการพิจารณาที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ตามรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๔๐ วรรคหนึ่ง นั้น มิได้บัญญัติเรื่องการทุเลาการบังคับไว้แต่อย่างใด ในกรณีนี้เช่นเดียวกัน การออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวโดยศาลรัฐธรรมนูญก็มิได้มีการบัญญัติไว้แต่อย่างใด ดังเช่นกรณีของหลักเกณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ มาตรา ๖๒ วรรคสาม ซึ่งเป็นกรณีของการยื่นคำร้องโดยศาลตามรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๔๐ และในขณะเดียวกันหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการทุเลาการบังคับในกรณีที่มีการร้องทุกข์ตามรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ มาตรา ๘๕ กรณีดังกล่าวเป็นกรณีเฉพาะที่กฎหมายบัญญัติไว้ กรณีนี้จึงไม่ใช่เป็นช่องว่างของกฎหมาย หากแต่เป็นความมุ่งหมายอันเกิดจากลักษณะพิเศษของรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๔๐ สำหรับการวินิจฉัยตามกฎหมายของสหภาพยุโรปที่เกี่ยวข้องกับการออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวนั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้ปฏิเสธเรื่อง

ดังกล่าวโดยอาศัยขอบเขตของอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๔๐ ส่วนกรณีที่มีรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้นำบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และกฎหมายให้ใช้ประมวลวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับได้โดยอนุโลมเท่าที่รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ มิได้บัญญัติไว้ นั้น ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า ไม่อาจจะนำมาอ้างเพื่อออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวในกรณีนี้ได้

(๒) การให้เหตุผลของสถาบันการเงิน (ผู้ยื่นคำร้อง) ที่ให้เหตุผลว่า กฎเกณฑ์ที่ได้รับการโต้แย้งจากผู้ร้องซึ่งขัดกับรัฐธรรมนูญและขัดกับกฎหมายสหภาพยุโรป ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องดำเนินการตามหลักการดังกล่าว และจะต้องออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว นั้น

ก. จากหลักความมาก่อนของกฎหมายสหภาพยุโรปที่ได้รับการพัฒนาโดยศาลสหภาพยุโรปนั้น องค์การของรัฐทุกองค์จะต้องนำกฎหมายของสหภาพยุโรปมาใช้ภายในขอบอำนาจหน้าที่ขององค์การรัฐนั้น ๆ และขณะเดียวกันก็ไม่นำกฎหมายภายในมาใช้กับกรณีนั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้เน้นย้ำในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมาโดยตลอดว่า องค์การของรัฐจะต้องเคารพหลักความมาก่อนของกฎหมายสหภาพยุโรปด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม องค์การของรัฐจะต้องเน้นย้ำเช่นกันว่า องค์การของรัฐนั้น ๆ เองเป็นผู้พิจารณาเกี่ยวกับปัญหาว่ากฎหมายของออสเตรียจะมีผลบังคับใช้หรือไม่ เนื่องจากหลักความมาก่อนของกฎหมายของสหภาพยุโรป

ข. ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า การยื่นเรื่องร้องทุกข์ตามรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๔๐ นั้น กรณีที่เป็นเรื่องร้องทุกข์ที่เกี่ยวกับการนำกฎหมายของสหภาพยุโรปมาใช้บังคับโดยศาลนั้น หลักดังกล่าวไม่สามารถจะนำมาใช้บังคับได้ หากเป็นกรณีกฎหมายที่ถูกโต้แย้งนั้นขัดแย้งกับกฎหมายของสหภาพยุโรปโดยตรง เพราะในกรณีนี้ย่อมมีข้อจำกัดว่าผู้ยื่นคำร้องอาจถูกละเมิดสิทธิจากกฎหมายที่ถูกโต้แย้งนั้นได้ หรือกระบวนการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายนั้นเป็นกรณีที่ศาลจะรับไว้พิจารณา เฉพาะเมื่อปรากฏชัดแจ้งว่าการใช้บทบัญญัติของกฎหมายที่ถูกโต้แย้งนั้นมิได้ขัดแย้งกับกฎหมายของสหภาพยุโรปโดยตรง ดังนั้น ความไม่ชอบด้วยกฎหมายที่จะได้รับการพิจารณาจากศาลรัฐธรรมนูญภายในขอบอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในกรณีนี้ จึงไม่มีเรื่องที่ศาลจะต้องดำเนินการให้ เป็นไปตามกฎหมายของสหภาพยุโรปแต่อย่างใด จากเหตุผลดังกล่าวคำร้องขอให้ออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว จึงไม่อยู่ในเงื่อนไขที่ศาลจะออกคำสั่งดังกล่าวได้

โดยเหตุที่เงื่อนไขสำหรับการออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวโดยศาลรัฐธรรมนูญมิได้มีอยู่ คำร้องในกรณีนี้จึงได้รับการปฏิเสธจากศาลรัฐธรรมนูญ

๙. ตุลาการที่ไม่ได้เป็นองค์คณะในการพิจารณาคดีจะทำคำวินิจฉัยคดีนั้นไม่ได้

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลียยึดถือหลักเกณฑ์ที่ว่าตุลาการที่จะทำคำวินิจฉัยคดีนั้นได้จะต้องได้นั่งพิจารณาคดีนั้น ตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๔๖ ข้อ ๒๔ ว่า “ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใดที่จะออกเสียงลงคะแนนในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีในการดำเนินกระบวนการพิจารณาด้วยวาจาจะต้องอยู่ร่วมในการพิจารณาด้วยวาจาโดยตลอด”⁶⁶ แต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่สามารถทำคำวินิจฉัยได้ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๔๖ มาตรา ๖ วรรคสองได้บัญญัติแนวทางแก้ไขไว้ว่า ในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใดคนหนึ่งไม่อาจปฏิบัติหน้าที่เป็นองค์คณะในการพิจารณาและวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้ให้เชิญตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสำรองคนใดคนหนึ่งมาทำหน้าที่แทนโดยจะต้องพิจารณาว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนที่ ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้นั้นประธานาธิบดีแห่งสหพันธรัฐได้แต่งตั้งจากการเสนอชื่อของรัฐบาลแห่งสหพันธรัฐ หรือจากการเสนอชื่อของสภาแห่งชาติ หรือจากการเสนอชื่อของสภาที่ปรึกษาแห่งสหพันธรัฐ ถ้าหากว่าด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่องค์คณะใดเสนอรายชื่อมากจะต้องเชิญตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสำรองจากการเสนอชื่อขององค์คณะนั้น⁶⁷

๑๐. ตุลาการที่เป็นองค์คณะในการพิจารณาคดีจะปฏิเสธไม่ทำคำวินิจฉัยคดีนั้นไม่ได้

สาธารณรัฐออสเตรเลียไม่มีบทบัญญัติให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสามารถงดออกเสียงในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้ ดังนั้น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคนที่ร่วมเป็นองค์คณะจะต้องร่วมกันตัดสินคดีโดยทำการออกเสียงในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีในที่ประชุมปรึกษาจะงดออกเสียงไม่ได้ ทั้งนี้ ในระบบกฎหมายสาธารณรัฐออสเตรเลียไม่มีปรากฏว่าเมื่อเสียงข้างมากขององค์คณะมีมติในเรื่องเขตอำนาจศาล หรือการรับเรื่องไว้พิจารณาแล้ว ตุลาการบางคนจะปฏิเสธไม่วินิจฉัยชี้ขาดคดีในที่ประชุม หรือจะงดออกเสียงในการวินิจฉัยในประเด็นหลักของคดีได้ นอกจากนี้ ผลของการงดออกเสียงไม่วินิจฉัยคดีใด หากกระทำโดยมีเจตนาทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ อันเป็นการละเมิดกฎหมายซึ่งจะต้องพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดคดีและต้องกระทำโดยศาลรัฐธรรมนูญเท่านั้น องค์คณะตุลาการอาจมีมติ ๒ ใน ๓ ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมด ตามรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ มาตรา ๑๐⁶⁸ ดำเนินการถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญออกจากตำแหน่งได้

๑๑. การประชุมปรึกษาคดีและการลงมติวินิจฉัย⁶⁹

⁶⁶ ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๔๖ ,ข้อ ๒๔

⁶⁷ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ ,มาตรา ๖

⁶⁸ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ ,มาตรา ๑๐

⁶⁹ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, เรื่องเดิม, หน้า ๖๔-๖๕.

การประชุมปรึกษาหารือกันให้ประธานการประชุมเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งต้องกระทำโดยไม่เปิดเผยต่อสาธารณชน โดยการประชุมปรึกษาหารือเริ่มต้นโดยการที่ตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวนร้องขอให้องค์คณะวินิจฉัยคดี พร้อมทั้งแถลงความเห็นของตนเกี่ยวกับคดี ทั้งนี้ หากมีแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในเรื่องนั้นแล้ว ตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวนจะต้องรายงานให้ที่ประชุมทราบด้วย⁷⁰ เมื่อประชุมปรึกษาหารือเสร็จแล้ว ให้มีการออกเสียงวินิจฉัย ทั้งนี้ โดยประธานการประชุมปรึกษาหารือจะเป็นผู้กำหนดประเด็นและลำดับการออกเสียงวินิจฉัยในแต่ละประเด็น อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่คำร้องขอจากตุลาการที่เป็นองค์คณะ ให้องค์คณะมีมติเกี่ยวกับลำดับการวินิจฉัยในแต่ละประเด็น⁷¹ การออกเสียงวินิจฉัยให้เริ่มจากตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่มีสิทธิออกเสียงวินิจฉัยซึ่งอาวุโสที่สุดเรียงตามอายุ⁷² และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นองค์คณะทุกคนสามารถแถลงถ้อยคำต่าง ๆ ได้ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคนจะต้องได้รับการเปิดโอกาสให้ได้รับฟังคำแถลงของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนต้นด้วยทุกคน⁷³ มติวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญต้องกระทำโดยเสียงข้างมาก ทั้งนี้ โดยที่ประธานในที่ประชุมไม่มีสิทธิออกเสียงวินิจฉัย ในกรณีที่มีความเห็นแตกต่างกันเป็นหลายความเห็นและความเห็นหนึ่งในหลายความเห็นนั้นได้รับคะแนนเสียงวินิจฉัยกึ่งหนึ่ง ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงวินิจฉัยด้วย ในกรณีที่ประธานในที่ประชุมออกเสียงเห็นด้วยกับความเห็นที่ได้คะแนนเสียงกึ่งหนึ่งดังกล่าว ให้ถือเอาความเห็นนั้นเป็นมติ ในกรณีที่ความเห็นที่แตกต่างกันสองความเห็นเป็นความแตกต่างในเรื่องจำนวน ประธานในที่ประชุมจะชี้ขาดโดยถือเอาจำนวนกึ่งกลางระหว่างจำนวนของแต่ละความเห็นที่แตกต่างกันเป็นมติกี่ได้⁷⁴ มติวินิจฉัยบางกรณีต้องกระทำโดยคะแนนเสียงเอกฉันท์ ซึ่งมีข้อสังเกตว่าในกรณีที่ไม่มีความเห็นใดในการออกเสียงลงมติวินิจฉัยได้รับคะแนนเกินกว่ากึ่งหนึ่ง รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลียบัญญัติให้มีการออกเสียงวินิจฉัยในเรื่องนั้นใหม่ หากมีการออกเสียงวินิจฉัยใหม่ และในการออกเสียงวินิจฉัยนั้นก็ยังไมปรากฏว่าความเห็นใดได้รับคะแนนเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งอีก ให้มีการออกเสียงวินิจฉัยใหม่อีกครั้งหนึ่ง ในการออกเสียงวินิจฉัยครั้งนี้ หากจำเป็นให้กำหนดประเด็นในการวินิจฉัยแตกออกเป็นประเด็นย่อยหลายประเด็น ทั้งนี้ โดยจะต้องกำหนดประเด็นย่อยในการวินิจฉัยเรียงไปที่ละคน ประเด็นในลักษณะที่ตุลาการที่มีสิทธิออกเสียงวินิจฉัย หากได้วินิจฉัยอย่างไรไปแล้วในประเด็นก่อนในฝ่ายข้างน้อย ตุลาการที่มีสิทธิออกเสียงวินิจฉัยนั้นจะต้องรับเอาผลของการวินิจฉัยในประเด็นก่อนหน้านั้นเป็นฐานสำหรับการวินิจฉัยในประเด็นถัดไปและต้องออกเสียงวินิจฉัยในประเด็นถัดไปอีกด้วย⁷⁵

อย่างไรก็ตาม แม้องค์คณะในการพิจารณาและวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลียประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมดในศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๔ คน โดยถือเป็นองค์คณะเดียว แต่ในทางปฏิบัติมักปรากฏเสมอว่าการวินิจฉัยชี้ขาดของศาลรัฐธรรมนูญในข้อพิพาทหลายกรณี

⁷⁰ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , มาตรา ๓๐

⁷¹ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , มาตรา ๓๐ (๓)

⁷² รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , มาตรา ๓๐ (๓)

⁷³ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง

⁷⁴ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , มาตรา ๓๑

⁷⁵ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , มาตรา ๓๒

กระทำลงโดย “องค์คณะเล็ก (Kleiner Senat)” ซึ่งมีจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญน้อยกว่าองค์คณะปกติ คือ ๔ คน อันเป็นอำนาจที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ มาตรา ๗ วรรคสอง แต่อยู่ภายใต้เฉพาะกรณีดังต่อไปนี้

(๑) คดีที่ใช้สิทธิเรียกร้องเกี่ยวกับทรัพย์สินต่อสหพันธ์ มลรัฐ เขตการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่น และสหพันธ์หน่วยการปกครองท้องถิ่น อันเป็นสิทธิเรียกร้องที่ไม่อาจจะฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรม หรือไม่อาจที่จะยุติลงได้โดยคำสั่งทางปกครองขององค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง

(๒) คดีที่มีมูลมาจากความขัดแย้งเรื่องในอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลและหน่วยงานทางปกครอง

(๓) คดีอื่น ๆ ที่ได้รับยืนยันว่าการใช้อำนาจปกครองที่เป็นคำสั่งทางการปกครอง หรือการกระทำอันเป็นการใช้กำลังโดยตรงของหน่วยงานทางปกครองนั้นกระทบสิทธิที่รัฐธรรมนูญให้การคุ้มครองไว้

(๔) คดีที่ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีการออกนั่งพิจารณาโดยเปิดเผย เว้นแต่กรณีตามมาตรา ๑๐ วรรคสอง และวรรคสี่

(๕) คดีเกี่ยวกับการพิจารณาตามคำร้องของตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวนโดยความเห็นชอบของประธานในการประชุมเกี่ยวกับการพิจารณาวินิจฉัยคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้เคยมีคำวินิจฉัยชี้ขาดมาแล้ว

ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญออสเตรียมีบทบัญญัติแห่งรัฐว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ มาตรา ๑๖ บัญญัติให้มีการแต่งตั้งตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวนได้โดยให้อำนาจประธานศาลรัฐธรรมนูญมอบหมายคดีให้แก่ตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวน โดยตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวนมีอำนาจสอบถามคู่ความ พยาน พยานผู้เชี่ยวชาญ และบุคคลที่มีข้อมูลมีอำนาจในการตรวจสอบวัตถุพยาน เรียกเอกสาร ตลอดจนขอข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐ

๑๒. ประเด็นแห่งคดีที่จะต้องผูกพันในการทำคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรียยอมรับหลักเกณฑ์ที่ว่า “ห้ามมิให้วินิจฉัยชี้ขาดคดีเกินคำขอ” หรือ “ห้ามฟ้องนอกประเด็น” เช่นกัน กล่าวคือศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรียจะดำเนินการกระบวนการพิจารณาได้ก็ต่อเมื่อมีการยื่นคำร้อง และหากว่ามีการยื่นคำร้องแล้วศาลรัฐธรรมนูญก็ต้องดำเนินการกระบวนการพิจารณา และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้วคำวินิจฉัยดังกล่าวย่อมมีผลผูกพันทางกฎหมาย เฉพาะแต่กับคดีที่ได้รับการวินิจฉัยแล้วเท่านั้น ศาลรัฐธรรมนูญจะจำกัดการวินิจฉัยของตนเฉพาะประเด็นที่มีการกล่าวอ้างมาในคำฟ้องหรือประเด็นที่ได้มีการโต้แย้งกันในกระบวนการพิจารณาเท่านั้น เช่น กรณีมีการร้องว่า รัฐบัญญัติมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยเฉพาะประเด็นที่มีการโต้แย้งกันเท่านั้น จะไม่ก้าวล่วงไปวินิจฉัยในประเด็นอื่นที่ไม่มีการโต้แย้ง กรณีนี้จึงต่างกับศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์

สาธารณรัฐเยอรมันที่จะวินิจฉัยว่าบทบัญญัติมาตราอื่นในกฎหมายฉบับเดียวกันขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญด้วย หากศาลเห็นเอง ทั้ง ๆ ที่บทบัญญัติดังกล่าวอาจไม่เป็นประเด็นโต้แย้งก็ตาม

๑๓. การจัดทำคำวินิจฉัย⁷⁶ และสาระสำคัญของคำวินิจฉัย

ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๔๖ ข้อ ๓๗ กำหนดว่า คำวินิจฉัยของศาลจะต้องระบุประเด็นที่ศาลตัดสินไว้ในคำวินิจฉัยพร้อมเหตุผลโดยชัดแจ้ง และต้องแยกประเด็นที่ตัดสินออกจากเหตุผลให้เห็นอย่างชัดเจน และในเหตุของการตัดสินดังกล่าวจะต้องกล่าวถึงองค์ประกอบของเหตุผลให้ชัดแจ้งด้วย หากตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวนเห็นสมควร ตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวนจะแยกการเขียนส่วนขององค์ประกอบออกจากการเขียนเหตุผลในการตัดสินคดีก็ได้ (ข้อ ๓๗ วรรคหนึ่ง) ทั้งนี้ ในองค์ประกอบให้มีรายละเอียดของการสรุปข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณาคดี คำสั่งทางปกครอง และการพิจารณาคดีโดยวาจาโดยเปิดเผย และข้อเท็จจริงที่ได้จากคำร้องของคุณความ (ข้อ ๓๗ วรรคสอง)⁷⁷ และในคำวินิจฉัยต้องลงลายมือชื่อของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นองค์คณะทุกคน นอกจากนี้ ในคำวินิจฉัยจะระบุสัดส่วนคะแนนเสียงที่เป็นมติหรือระบุชื่อตุลาการว่าตุลาการคนใดออกเสียงในลักษณะใดไม่ได้ อนึ่ง สาระสำคัญในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลียจะมีความเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๔๖⁷⁸ กล่าวคือ สาระสำคัญของคำวินิจฉัยเป็นการแสดงออกถึงการที่คู่ความในคดีหรือสาธารณชนจะต้องผูกพันในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญออสเตรเลียซึ่งเป็นการผูกพันในเนื้อหาอันเป็นสาระสำคัญ ดังนั้น ขั้นตอนในการเขียนสาระสำคัญที่จะต้องมีการวินิจฉัยจึงเป็นขั้นตอนในการเตรียมความพร้อมในการบังคับใช้ตามคำวินิจฉัยให้มีผลเป็นรูปธรรม

๑๔. กรอบระยะเวลาในการจัดทำคำวินิจฉัย

รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่งได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในเรื่องกรอบระยะเวลาในการจัดทำคำวินิจฉัยไว้ โดยศาลรัฐธรรมนูญจะต้องจัดทำคำวินิจฉัยหลังจากที่ได้ดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยวาจาโดยเปิดเผยเสร็จสิ้นลงแล้ว และได้เชิญผู้ร้อง คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ตลอดจนคู่ความในคดีอื่น ๆ มาในการแถลงคำวินิจฉัยด้วย เว้นแต่เป็นคำวินิจฉัยดังต่อไปนี้⁷⁹

⁷⁶ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, เรื่องเดิม, หน้า ๖๕-๖๖.

⁷⁷ ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๔๖, ข้อ ๓๗

⁷⁸ รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๒๐, มาตรา ๑๔๖

⁷⁹ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓, มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง

๑) รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ มาตรา ๑๐ กรณีเป็นคำวินิจฉัยในเรื่องการถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญออกจากตำแหน่งซึ่งหากเป็นกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเพิกเฉยในการปฏิบัติหน้าที่ ๓ ครั้ง ติดต่อกัน โดยไม่มีข้อแก้ตัวเพียงพอ ในการประชุมปรึกษา ก็จะต้องมีการแถลงด้วยวาจาขององค์คณะเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวโดยให้ถือเสมือนว่าศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยให้ออกจากตำแหน่งแล้วนับแต่เมื่อมีการแถลงนั้น⁸⁰

๒) รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ มาตรา ๓๖d กรณีเป็นคำวินิจฉัยในคดีเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตรวจสอบบัญชีเกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งจะต้องมีคำวินิจฉัยในทันทีทันใดเพื่อประโยชน์แก่การบังคับใช้กฎหมายนั้น⁸¹

๓) รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ มาตรา ๙๒ กรณีเป็นคำวินิจฉัยในคดีที่ได้ยื่นคำร้องเพื่อประโยชน์ของรัฐบาลแห่งสหพันธ์และผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา โดยจะต้องทำคำวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในกำหนด ๖ เดือน หลังจากที่ศาลรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องลงสารบบความแล้ว⁸²

๔) รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ มาตรา ๙๓ เป็นคำร้องประเภทที่ให้นำความในมาตรา ๙๒ มาใช้บังคับคือจะต้องทำคำวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในกำหนด ๖ เดือน หลังจากที่ศาลรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องลงสารบบความแล้ว ได้แก่

(๑) คำวินิจฉัยเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการตีความบทบัญญัติแห่งกฎหมายของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา และ

(๒) คำวินิจฉัยเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการตีความบทบัญญัติแห่งกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น⁸³

๑๕. การอ่านคำวินิจฉัย

รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ มาตรา ๒๖ บัญญัติให้เมื่อศาลรัฐธรรมนูญจัดทำคำวินิจฉัยเสร็จแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยโดยเปิดเผยในที่นี้ ในการอ่านคำวินิจฉัย หากว่าคู่ความไม่มาศาลในวันอ่านคำวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญก็สามารถอ่านคำวินิจฉัยได้นอกจากนี้ ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญไม่สามารถทำการอ่านคำวินิจฉัยได้ในทันที ศาลอาจอ่านคำวินิจฉัยในวันอื่นก็ได้ โดยกำหนดวันอ่านคำวินิจฉัยและแจ้งให้คู่ความทราบ หรือแจ้งคำวินิจฉัยให้คู่ความทราบโดยการ

⁸⁰ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ ,มาตรา ๑๐

⁸¹ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ ,มาตรา ๓๖d

⁸² รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ ,มาตรา ๙๒

⁸³ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ ,มาตรา ๙๓

ส่งสำเนาคำวินิจฉัยให้แก่คู่ความก็ได้⁸⁴ และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๔๖ ข้อ ๔๐ ยังได้กำหนดถึงหลักเกณฑ์การอ่านคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญไว้เพิ่มเติมดังนี้ คือ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้อ่านคำวินิจฉัยเสร็จสิ้นแล้วจะต้องมีการจดบันทึกรายงานกระบวนการพิจารณาโดยวาจาด้วย แต่ถ้าหากมีการอ่านคำวินิจฉัยในวันอื่นจะต้องมีการระบุหมายเหตุของการที่จะต้องอ่านคำวินิจฉัยในวันอื่นไว้ในร่างคำวินิจฉัยด้วย โดยประธานในที่ประชุมและเลขานุการจะต้องลงลายมือชื่อกำกับไว้ในหมายเหตุดังกล่าว ทั้งนี้ ไม่จำเป็นต้องให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอยู่ร่วมด้วยในการอ่านคำวินิจฉัย เว้นแต่เลขานุการที่ได้สาบานตนแล้วจะต้องอยู่ร่วมด้วย⁸⁵ มีข้อน่าสังเกตว่า การอ่านคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลียไม่ได้ขึ้นอยู่กับการปรากฏตัวของคู่ความในคดี ซึ่งในทางปฏิบัติไม่ปรากฏว่าศาลรัฐธรรมนูญจะนั่งบัลลังก์อ่านคำวินิจฉัย แต่จะเป็นกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีมติวินิจฉัยในการประชุมปรึกษาและส่งคำวินิจฉัยเป็นลายลักษณ์อักษรไปให้คู่ความในคดี

๑๖. การทำความเข้าใจในคำวินิจฉัย⁸⁶

ระบบกฎหมายของสาธารณรัฐออสเตรเลียยึดถือหลักเกณฑ์สำคัญที่องค์กรศาลพึงปฏิบัติก็คือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในองค์คณะจะต้องทำหน้าที่ทางตุลาการด้วยความเป็นอิสระ (Independence) โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคนจะต้องร่วมกันทำหน้าที่ในการพิทักษ์ความเป็นอิสระขององค์กรศาลรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ทางตุลาการในการพิจารณาและวินิจฉัยชี้ขาดคดีขององค์คณะจะต้องทำความเข้าใจอิสระปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก การเข้าสู่ตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ การกำหนดเงินเดือนของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และการประชุมปรึกษาคดี อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในระบบกฎหมายของสาธารณรัฐออสเตรเลียจะยึดถือหลักความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการ แต่ในส่วนของการทำความเข้าใจนั้น มีข้อสังเกตอันเป็นสาระสำคัญว่าในการตัดสินคดีของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรียนั้นยึดถือหลักที่ว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องตัดสินคดีโดยปราศจากข้อโต้แย้ง ดังนั้น เมื่อองค์คณะมีมติในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีแล้วคำวินิจฉัยที่ศาลรัฐธรรมนูญทำออกมาก็จะโต้แย้งไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ ในเรื่องของการทำความเข้าใจของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เข้าร่วมประชุมปรึกษาที่ไม่เห็นด้วยกับฝ่ายข้างมากอันเป็นมติของคดีนั้น ในระบบกฎหมายของสาธารณรัฐออสเตรเลียจึงไม่เปิดโอกาสให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทำความเข้าใจได้

⁸⁴ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , มาตรา ๒๖

⁸⁵ ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๔๖ , ข้อ ๔๐

⁸⁶ วรเจตน์ ภาศิริตัน, เรื่องเดิม, หน้า ๖๖.

๑๗. ผลของคำวินิจฉัย

รัฐธรรมนูญออสเตรเลียบัญญัติให้ผลของคำวินิจฉัยเป็นไปตามหลักความลบล้างได้ กล่าวคือ เมื่อกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือขัดกับหลักกฎหมายในระดับสูงกว่า ตามหลักนี้อาจกำหนดให้มีผลย้อนหลังนับแต่ประกาศใช้ หรือให้มีผลนับจากปัจจุบัน คือนับแต่มีการวินิจฉัย หรือให้มีผลในอนาคตได้ตามแต่ศาลรัฐธรรมนูญจะใช้ดุลพินิจในทางใด หากกำหนดให้มีผลในอนาคตจะต้องกำหนดเวลาให้มีผลได้ไม่เกิน ๑ ปี นับแต่วันที่มีคำวินิจฉัย หรือถ้าให้มีผลย้อนหลังจะมีผลตั้งแต่ประกาศใช้ โดยคำวินิจฉัยที่ให้ผลย้อนหลังจะไม่กระทบถึงข้อเท็จจริงใดที่ถือว่ายุติก่อนหน้านั้นแล้ว

๑๘. การประกาศคำวินิจฉัยในรัฐกิจจานุเบกษา

ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๔๖ ข้อ ๔๐ กำหนดให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่สำเร็จแล้วของตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวนให้ประกาศในนามของศาลรัฐธรรมนูญเท่านั้น โดยไม่มีการกล่าวถึงการประกาศคำวินิจฉัยในรัฐกิจจานุเบกษาแต่อย่างใด

๑๙. การแก้ไขเพิ่มเติมในคำวินิจฉัย

การแก้ไขข้อผิดพลาดหรือข้อผิดพลาดเล็กน้อยในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรียนั้น เป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๔๖ ข้อ ๔๒ กล่าวคือ ในกรณีที่ข้อผิดพลาดในคำวินิจฉัยหรือคำสั่งไม่ว่าจะเป็นข้อผิดพลาดในเรื่องการเขียนหรือพิมพ์ผิดพลาด การคำนวณผิดพลาด หรือข้อผิดพลาดอื่นใดที่เห็นประจักษ์และข้อผิดพลาดนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกับข้อผิดพลาดดังกล่าว หากศาลรัฐธรรมนูญเห็นเองหรือคู่ความมีคำขอ ศาลรัฐธรรมนูญต้องมีคำสั่งเรียกคำวินิจฉัยหรือคำสั่งดังกล่าวกลับคืนมาและทำการแก้ไขข้อผิดพลาดดังกล่าวให้ถูกต้อง หากเป็นกรณีที่ไม่สามารถนำคำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่ศาลรัฐธรรมนูญเรียกให้กลับคืนมาได้ ให้ศาลรัฐธรรมนูญส่งคำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่แก้ไขใหม่ให้แก่คู่ความแทนคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเดิม

๒๐. การขอให้พิจารณาคดีใหม่ และการอุทธรณ์ฎีกาคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง

รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ มาตรา ๓๔ ได้กำหนดให้การขอหรือฟื้นพิจารณาคดีใหม่จะกระทำได้เฉพาะกรณีการพิจารณาคดีในคดีรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๑๔๓ และมาตรา ๑๔๔ และการอนุญาตให้หรือฟื้น

คดีขึ้นมาพิจารณาใหม่หรือไม่ศาลรัฐธรรมนูญต้องทำการประชุมปรึกษาคดีโดยไม่เปิดเผยต่อสาธารณะ และเป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๔๖ ข้อ ๔๓ กล่าวคือ ในกรณีการขอพิจารณาคดีใหม่ในกระบวนการพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๑๔๔ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม สำหรับการขอให้พิจารณาใหม่ในส่วนที่ ๒๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีนี้ให้ศาลรัฐธรรมนูญทำการพิจารณาโดยไม่เปิดเผยต่อสาธารณะและให้ทำการวินิจฉัยชี้ขาดคดีโดยทำเป็นคำสั่ง สำหรับการในเรืองของการอุทธรณ์ฎีกานั้น ในระบบกฎหมายแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลียไม่มีการกล่าวถึงสิทธิในการอุทธรณ์ฎีกาคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญออสเตรเลียไว้แต่อย่างใด ดังนั้น จึงถือได้ว่าศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยออกมาคำวินิจฉัยนั้นก็เป็นที่สุดไม่สามารถโต้แย้งได้แต่อย่างใด

๒๑. การบังคับตามคำวินิจฉัย⁸⁷

หลักเกณฑ์ว่าด้วยการบังคับตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลียได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๔๖ การบังคับตามคำวินิจฉัยเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้อง ตามรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๓๗ โดยถือเป็นอำนาจหน้าที่ของศาลยุติธรรม ส่วนการบังคับตามคำวินิจฉัยในกรณีอื่น ๆ เป็นอำนาจหน้าที่ของประธานาธิบดี ในกรณีเช่นนี้ศาลรัฐธรรมนูญอาจทำคำร้องขอให้ประธานาธิบดีบังคับตามคำวินิจฉัย เมื่อได้รับคำร้องดังกล่าวแล้ว ประธานาธิบดีจะได้พิจารณาส่งองค์กรเจ้าหน้าที่ของสหพันธ์ ของมลรัฐ ตลอดจนกองทัพให้ปฏิบัติตามต่อไป ในกรณีที่การบังคับตามคำวินิจฉัยเป็นการบังคับกับสหพันธ์หรือมลรัฐ ไม่จำเป็นจะต้องมีองค์กรเจ้าหน้าที่ผู้ใดลงนามรับคำสั่งของประธานาธิบดี แต่ประธานาธิบดีสามารถลงนามในคำสั่งเองได้โดยตรง ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๖๗

๒๒. วิธีพิจารณาคดีเฉพาะ

รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ ได้บัญญัติหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีเฉพาะไว้ในส่วนที่ ๒ หัวข้อที่ (๒) วิธีพิจารณาคดีเฉพาะ (มาตรา ๓๖ a ถึงมาตรา ๙๓) โดยได้จัดแบ่งประเภทคดีที่มีวิธีพิจารณาคดีเฉพาะอยู่ ๑๒ ประเภท ได้แก่

๑) การวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับความเห็นแตกต่างกันในการตีความบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับเขตอำนาจของคณะกรรมการตรวจบัญชี หรือหน่วยงานของมลรัฐที่เทียบเท่า (มาตรา ๓๖ a ถึงมาตรา ๓๖ f)

⁸⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๗.

๒) การวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเรียกร้องในทางทรัพย์สินของสหพันธ์ หรือของมลรัฐ หรือขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อันเป็นกรณีที่อาจใช้สิทธิยั้งศาลยุติธรรมได้ หรือไม่อาจดำเนินการได้ โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง (มาตรา ๓๗ ถึงมาตรา ๔๑)

๓) การวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างอำนาจหน้าที่ขององค์กร (มาตรา ๔๒ ถึง มาตรา ๕๕)

๔) การวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทอันเกิดจากความตกลงหรือสัญญาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของมลรัฐหรือ สหพันธ์ระหว่างมลรัฐด้วยกัน (มาตรา ๕๖ ถึงมาตรา ๕๖ b)

๕) การควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา ๕๗ ถึงมาตรา ๖๑)

๖) การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (มาตรา ๖๑ b)

๗) การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางนิติบัญญัติ (มาตรา ๖๒ ถึงมาตรา ๖๕)

๘) การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของสนธิสัญญา (มาตรา ๖๖)

๙) การควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการเลือกตั้ง การวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับสมาชิก ภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับจากการเลือกตั้ง และการวินิจฉัยชี้ขาดข้อโต้แย้งเกี่ยวกับผลของการ ลงประชามติ (มาตรา ๖๗ ถึงมาตรา ๗๑)

๑๐) การวินิจฉัยชี้ขาดคำฟ้องที่มีต่อองค์กรของรัฐ (มาตรา ๗๒ ถึงมาตรา ๘๑)

๑๑) การวินิจฉัยคำร้องเรียนการละเมิดที่ได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญ หรือการละเมิดสิทธิของ บุคคลเนื่องจากข้อบังคับที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย การประกาศกฎหมายที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับการ ประกาศใหม่อีกครั้งของรัฐบัญญัติ (สนธิสัญญา) กฎหมาย หรือสนธิสัญญาขัดต่อกฎหมาย (มาตรา ๘๒ ถึง มาตรา ๘๘)

๑๒) การวินิจฉัยความเห็นแตกต่างกันในการตีความบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับเขตอำนาจของ คณะกรรมการตรวจการแผ่นดิน หรือผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐ (มาตรา ๘๙ ถึงมาตรา ๙๓)

๒๒.๑ การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางนิติบัญญัติ (legislative acts) ตามรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๔๐

๑) ผู้มีสิทธิร้องทุกข์ต่อศาลรัฐธรรมนูญ

คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธ์หนึ่งในสาม (the members of the National Council) สภาที่ปรึกษาแห่งสหพันธ์ (the Federal Council) หรือรัฐสภาแห่งมลรัฐ (Laender Parliament) โดยผู้ยื่นคำร้องจะต้องแต่งตั้งตัวแทนผู้รับมอบอำนาจจำนวนหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งคน ในกรณีที่ตัวแทนผู้รับมอบอำนาจไม่ได้รับการแต่งตั้งไว้อย่างชัดเจน ให้ถือว่าผู้ยื่นคำขอที่ลงลายมือชื่อก่อนเป็นตัวแทนผู้รับมอบอำนาจ⁸⁸

๒) รายละเอียดของคำร้อง

คำร้องขอให้ยกเลิกการกระทำทางนิติบัญญัติเพราะเหตุแห่งการขัดต่อกฎหมายจะต้องอ้างเนื้อหาทั้งหมดหรือบางส่วนของรัฐบัญญัติ (statute) จะต้องถูกยกเลิกเพราะขัดต่อกฎหมาย โดยคำร้องจะต้องระบุรายละเอียดข้อโต้แย้งต่อความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการกระทำทางนิติบัญญัติ หากคำร้องนั้นยื่นโดยบุคคลที่อ้างว่าถูกละเมิดสิทธิโดยตรงจากความไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญของรัฐบัญญัติ คำร้องนั้นจะต้องแสดงให้เห็นถึงขอบเขตที่บุคคลนั้นได้รับผลกระทบโดยรัฐบัญญัตินั้น หากปราศจากคำวินิจฉัยของศาลหรือคำชี้ขาด⁸⁹

๓) การไต่สวนคำร้อง

ประธานศาลรัฐธรรมนูญจะเป็นผู้กำหนดวันไต่สวนโดยไม่ชักช้า โดยผู้ยื่นคำร้องและรัฐบาลมีหน้าที่ในการต่อสู้ปกป้องรัฐบัญญัติที่ถูกโต้แย้งจะถูกเรียกเข้ามาร่วมในการไต่สวน ซึ่งรัฐบาลแห่งสหพันธ์จะมีหน้าที่ในการต่อสู้คดีเพื่อปกป้องรัฐบัญญัติของสหพันธ์ และรัฐบาลแห่งท้องถิ่นจะเป็นผู้มีหน้าที่ดังกล่าวในกรณีรัฐบัญญัติของท้องถิ่น ถ้าคำร้องนั้นได้ยื่นโดยศาล (คณะองค์กรทางปกครองอิสระ, เจ้าหน้าที่จัดซื้อจัดจ้างแห่งสหพันธรัฐ) คู่ความที่เกี่ยวข้องในคดีจะถูกเรียกเข้ามาร่วมด้วยเช่นกัน⁹⁰ และเมื่อมีการกำหนดวันไต่สวนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว รัฐบาลที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่จะถูกร้องขอให้ส่งคำแถลงในประเด็นเป็นลายลักษณ์อักษรให้แก่ศาลรัฐธรรมนูญภายในเวลาอันสมควร ซึ่งอย่างที่สุดคือหนึ่งสัปดาห์ก่อนการไต่สวน⁹¹

๔) การจัดทำคำวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญจะต้องมีขึ้นภายใน ๑ เดือน นับแต่วันที่รับคำร้อง⁹² และในคำวินิจฉัยจะต้องระบุเจาะจงเนื้อหาทั้งหมดหรือบางส่วนแห่งรัฐบัญญัติจะถูกยกเลิกเนื่องจากขัดต่อกฎหมายหรือไม่⁹³

⁸⁸ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , มาตรา ๖๒ (๒)

⁸⁹ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , มาตรา ๖๒ (๑)

⁹⁰ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , มาตรา ๖๓ (๑)

⁹¹ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , มาตรา ๖๓ (๒)

⁹² รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , มาตรา ๖๓ (๓)

⁹³ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , มาตรา ๖๔ (๑)

๒๒.๒ การวินิจฉัยคำร้องเรียนการละเมิดที่ได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญ หรือการละเมิดสิทธิของบุคคลเนื่องจากข้อบังคับที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๔๔⁹⁴

๑) ผู้มีสิทธิร้องทุกข์ต่อศาลรัฐธรรมนูญ

คือ ผู้ที่กล่าวอ้างว่าสิทธิที่ได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญของตนถูกละเมิดโดยคำชี้ขาดที่ถูกต้องแย้ง หรือเพราะข้อบังคับที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ถูกบังคับใช้ หรือการประกาศบังคับใช้กฎหมายขัดต่อกฎหมายว่าด้วยการประกาศใหม่ซึ่งรัฐบัญญัติ⁹⁵ และศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาจากคำร้องของบุคคลซึ่งกล่าวอ้างว่าตนได้รับผลกระทบโดยตรงจากบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญเท่าที่บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวยังมีผลอยู่ได้รับการวินิจฉัยจากศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งตามแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัยมาโดยตลอดวางหลักว่า ในกรณีที่เป็นการโต้แย้งว่ากฎหมายดังกล่าวขัดกับรัฐธรรมนูญ กฎหมายนั้นจะต้องเป็นการละเมิดสิทธิโดยตรงของบุคคลที่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาจากคำร้องและศาลจะตรวจสอบในเบื้องต้นแต่เพียงว่า ผู้ยื่นคำร้องได้รับผลกระทบดังกล่าวหรือไม่เท่านั้น ซึ่งจากแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอาจแยกพิจารณาเงื่อนไขการเป็นผู้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ ดังนี้

(๑) การมีอยู่ของสิทธิของผู้ยื่นคำร้อง

ผู้ยื่นคำร้องจะต้องแสดงให้เห็นว่าตนมีสิทธิหรือประโยชน์เกี่ยวข้องในเรื่องที่กฎหมายถูกต้องแย้งเข้ามากระทบสิทธิหรือประโยชน์ของตนในเรื่องนั้น ประเด็นสำคัญที่มีความเกี่ยวพันในเรื่องนี้คือ ผลประโยชน์ในทางข้อเท็จจริงของผู้ยื่นคำร้องในกรณีนี้ได้รับการยอมรับหรือได้รับการก่อตั้งโดยกฎหมายในเรื่องนั้นหรือไม่ ลำพังการมีผลในทางข้อเท็จจริง เช่น การมีผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ ในกรณีเช่นนี้ยังไม่เพียงพอที่จะกล่าวอ้างว่าบุคคลนั้นมีผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องที่กฎหมายให้การคุ้มครอง ในกรณีเช่นนี้บุคคลนั้นไม่อาจกล่าวอ้างได้ว่าตนมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญในกรณีดังกล่าวได้

(๒) การแทรกแซงหรือการกระทบสิทธิของผู้ยื่นคำร้อง

ศาลรัฐธรรมนูญได้วางแนวทางในการวินิจฉัยในประเด็นนี้ไว้ว่า เพียงการเป็นผู้มีสิทธิตามกฎหมายนั้น ๆ ก็ย่อมเป็นผู้มีสิทธิที่จะโต้แย้งบทบัญญัติของกฎหมายนั้น ๆ ได้ (VfSlg ๑๔.๓๓๕/๑๙๙๕, ๑๔.๔๗๖/๑๙๙๖, ๑๕.๑๒๗/๑๙๙๘, ๑๕.๑๘๔/๑๙๙๘, und VfGH ๒๔.๙.๒๐๐๒, G ๖๒/๐๑) ในทางตรงกันข้ามบุคคลย่อมไม่มีสิทธิในการยื่นคำร้อง หากบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องนั้นกระทบต่อผลประโยชน์ในทางข้อเท็จจริงของบุคคลนั้น เช่น ผลประโยชน์ในเศรษฐกิจของบุคคลนั้น (VfSlg ๑๔.๓๕๙/๑๙๙๕, ๑๔.๔๖๓/๑๙๙๖, ๑๔.๔๘๘/๑๙๙๖, ๑๕. ๑๘๔/๑๙๙๘ und VfGH ๗.๑๐.๒๐๐๒, V ๑๘/๐๒)

⁹⁴ บรรเจิด สิงคนดี, เรื่องเดิม, หน้า ๑๓๗-๑๔๗.

⁹⁵ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓, มาตรา ๘๒ (๒) ๔

(๓) การกระทบสิทธินั้นต้องเป็นการกระทบสิทธิของผู้ยื่นคำร้องโดยตรง

ผู้ยื่นคำร้องจะต้องแสดงให้เห็นว่าบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการกระทบสิทธิของตนโดยตรง (VfSlg ๑๖.๒๘๑/๒๐๐๑) ตามแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญได้วางแนวในเรื่องการแทรกแซงโดยตรงหรือการกระทบสิทธิโดยตรงว่าเป็นกรณีที่มีอยู่

- หากกฎหมายดังกล่าวพิจารณาตามลักษณะและขอบเขตของกฎหมายแล้วมีความแน่นอนชัดเจน (VfSlg ๑๔.๐๗๕/๑๙๙๕, ๑๔.๗๑๖/๑๙๙๖, ๑๔.๗๕๓/๑๙๙๗, ๑๕.๕๔๖/๑๙๙๘, ๑๖.๔๐๖/๒๐๐๑) และ

- ผลประโยชน์ที่ได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายของผู้ยื่นคำร้องนั้นจะต้องเป็นกรณีของการมีสิทธิในปัจจุบัน (VfSlg ๑๓.๗๓๗/๑๙๙๔, ๑๔.๗๙๗/๑๙๙๗, ๑๔.๘๓๑/๑๙๙๗, ๑๖.๓๖๕/๒๐๐๑, und VfGH ๒๔.๙.๒๐๐๒, V ๕๗/๐๒)

(๔) สิทธิของผู้ยื่นคำร้องจะต้องถูกละเมิด

ผู้ยื่นคำร้องจะต้องกล่าวอ้างว่า บทบัญญัติของกฎหมายที่ถูกโต้แย้งก่อให้เกิดการกระทบสิทธิของผู้ยื่นคำร้อง ซึ่งประเด็นในการพิจารณาว่า กฎหมายที่ถูกโต้แย้งนั้นกระทบสิทธิของผู้ยื่นคำร้องหรือไม่ ข้อพิจารณาในประเด็นนี้มีข้อพิจารณาในลักษณะอัตวิสัย (subjective) หากแต่ต้องพิจารณาจากภาววิสัย (objective) ซึ่งขึ้นอยู่กับการประเมินข้อเท็จจริงตามความคิดเห็นของวิญญูชนทั่วไปว่ากฎหมายที่ถูกโต้แย้งดังกล่าวมีผลกระทบต่อสิทธิของผู้ยื่นคำร้องหรือไม่ ด้วยเหตุนี้ การโต้แย้งบทบัญญัติกฎหมายของปัจเจกบุคคลย่อมได้รับการปฏิเสธ หากกฎหมายดังกล่าวในทางข้อเท็จจริงแล้วเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่สถานภาพของสิทธิของผู้ยื่นคำร้องย่อมมีสิทธิที่ดีกว่ากรณีที่กฎหมายดังกล่าวถูกยกเลิก

(๕) ความไม่สมเหตุผลในการใช้ช่องทางอื่นเพื่อให้ควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายโดยศาลรัฐธรรมนูญ

โดยหลักทั่วไปแล้วกรณีย่อมถือว่าเป็นกรณีที่สมเหตุผลในการใช้สิทธิเพื่อโต้แย้งว่ากฎหมายขัดกับรัฐธรรมนูญ หากเป็นกรณีที่บุคคลผู้ถูกกระทบสิทธิได้ฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมหรือศาลปกครองแล้ว ต่อจากนั้นให้เสนอคำร้องตามมาตรา ๑๔๔ ของรัฐธรรมนูญเพื่อเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาต่อไป หลักการดังกล่าวให้นำมาใช้กับกรณีที่เรื่องนั้นค้างการพิจารณาอยู่ในกระบวนการพิจารณาของศาลหรืออยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ก็ตาม ในกรณีเช่นนี้ผู้ยื่นคำร้องอาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ หรือหลังจากการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองแล้วผู้ยื่นคำร้องอาจร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญได้ การยื่นคำร้องของปัจเจกบุคคลในกรณีเหล่านี้ย่อมกระทำได้หากเป็นกรณีพฤติการณ์พิเศษ ศาลรัฐธรรมนูญได้วางแนวในการวินิจฉัยในประเด็นนี้มาโดยอาศัยหลักพื้นฐานของผู้ร่างรัฐธรรมนูญของสหพันธ์ที่ว่า การริเริ่มให้มีการตรวจสอบบทบัญญัติของกฎหมายนั้นจะต้องอาศัยฐานคิดจากผู้ได้รับผลกระทบเป็นหลักในการพิจารณาสำหรับความสมเหตุผลของการดำเนินการในชั้นศาลมิได้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงใดๆ ว่าผู้ได้รับผลกระทบ

อาจมีข้อพิจารณาในการโต้แย้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องว่าขัดกับรัฐธรรมนูญในชั้นของการอุทธรณ์ก็ได้ สำหรับการมีอยู่ของพฤติกรรมการพิเศษนั้นเป็นกรณีที่ได้รับการยอมรับจากศาลรัฐธรรมนูญไม่บ่อยครั้งนัก กรณีตัวอย่างเช่น กรณีการยอมรับคำร้องของบุคคลในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อโต้แย้ง Trassenverordnung โดยมีข้อพิจารณาจากพฤติการณ์ที่เร่งด่วนการดำเนินการให้เสร็จสิ้นในกระบวนการของฝ่ายปกครองในเรื่องของการเวนคืนและเชื่อมต่อด้วยการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งหากปล่อยให้กระบวนการดำเนินไปตามปกติดังกล่าวจนถึงศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของ Trassenverordnung ย่อมทำให้ราคาค่าก่อสร้างสูงขึ้นอย่างมาก ซึ่งเป็นข้อพิจารณาในทางเศรษฐกิจ ในกรณีนี้ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า การรอให้การดำเนินกระบวนการในการเวนคืนเสร็จสิ้นกระบวนการก่อน เพื่อที่จะโต้แย้งคำวินิจฉัยของฝ่ายปกครองต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า Trassenverordnung ไม่ชอบด้วยกฎหมายในกรณีถือว่าเป็นกรณีที่ไม่สมเหตุผล (VfSlg ๑๖.๐๓๑/๒๐๐๐ und ๑๖.๕๖๗/๒๐๐๒)

๒) การกระทำที่อาจถูกร้องโต้แย้งต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๒๐ มาตรา ๑๔๔ ได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่เป็นศาลปกครองพิเศษโดยศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการวินิจฉัยเกี่ยวเรื่องการยื่นคำร้องของบุคคลเพื่อโต้แย้งคำสั่งหรือการกระทำทางปกครองที่มีได้มีกระบวนการกำหนดไว้ เช่น การดำเนินการตามคำสั่งหรือมาตรการบังคับต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยตรง นอกจากนี้ยังรวมถึงคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท (unabhaengige Verwaltungssenate) คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทดังกล่าวเป็นคณะกรรมการที่บัญญัติรับรองไว้โดยรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๑๒๙ ของรัฐธรรมนูญ) ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่เข้ามาวินิจฉัยความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางการปกครอง กรณีของการโต้แย้งคำสั่งของฝ่ายปกครองนั้น มาตรา ๘๒ วรรคสอง ของรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ ได้กำหนดให้มีความชัดเจนในทางเนื้อหาการกระทำที่อาจจะนำมาสู่การโต้แย้งตามมาตรา ๘๒ วรรคสอง ได้นั้น หมายถึง คำสั่งที่ถูกโต้แย้งแล้วและเจ้าหน้าที่ที่จะออกคำสั่งดังกล่าว

๓) การวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

ตามแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในกรณีที่เป็นสิทธิที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมาย หากการกระทำทางปกครองนั้นออกโดยปราศจากพื้นฐานในทางกฎหมาย กรณีนี้ย่อมถือว่าคำสั่งทางปกครองหรือการกระทำทางปกครองนั้นเป็นการกระหนาบสิทธิของบุคคลนั้น ในขอบเขตของหลักความเสมอภาคคำสั่งทางปกครองจะถูกละทิ้ง หากเจ้าหน้าที่ได้ออกคำสั่งดังกล่าวโดยอำเภอใจ (Willkuer) โดยคำสั่งดังกล่าวถือว่าเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในบางกรณีศาลรัฐธรรมนูญอาจวินิจฉัยคดีเบื้องต้น ในกรณีที่มีเสียงเป็นเอกฉันท์ที่จะไม่รับเรื่องไว้พิจารณาในกรณีคำร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวเป็นกรณีที่ปราศจากเหตุผลสนับสนุนในทางกฎหมายอย่างชัดเจน แต่ในกรณีที่ศาล

รัฐธรรมนูญเห็นว่าสิทธิของผู้ยื่นคำร้องได้รับการกระทบสิทธิจากการกระทำที่ถูกโต้แย้งนั้น กรณีนี้ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยให้เพิกถอนการกระทำดังกล่าว หรือในกรณีที่มีการกระทำที่ไปละเมิดสิทธิแล้ว กรณีนี้ก็ จะวินิจฉัยถึงสถานะของสิทธิของผู้ยื่นคำร้อง ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำร้องของผู้ยื่นคำร้องมีเหตุผล กรณี เช่นนี้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองมีหน้าที่จะต้องดำเนินการโดยมิชักช้าให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ในคดียื่นคำร้องโต้แย้งคำสั่งทางปกครองต่อศาลรัฐธรรมนูญนั้นตามรัฐธรรมนูญที่ว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่ง สาธารณรัฐออสเตรเลีย ค.ศ. ๑๙๕๓ ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า การยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว ไม่เป็นการทุเลาการบังคับแต่อย่างใด

๔) ตัวอย่างคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ G๖๖/๑๑-๘ ลงวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๐๑๒

ศาลรัฐธรรมนูญได้ยืนยันการมีคำสั่งห้ามร้านค้าเปิดในวันอาทิตย์และวันหยุดธนาคารไม่ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐออสเตรเลีย เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ทั้งหมดของชั่วโมงการเปิดและปิด ทำการของร้านค้า กับการคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภค เป้าหมายของกรอบการแข่งขัน และบทบาท ทางการเมืองและสังคม ซึ่งวัตถุประสงค์ทั้งหลายเหล่านี้จึงควรคุ้มครองประโยชน์สาธารณะไว้

โดยการพิจารณาชั่วโมงปิดทำการของร้านค้าในวันสุดสัปดาห์ ศาลรัฐธรรมนูญได้เน้น ความสำคัญของวัตถุประสงค์เพิ่มเติม กล่าวคือ ซึ่งเกี่ยวกับเหตุผลทางการเมือง ครอบครัวและสังคมกับการ อ้างอิงการกำหนดกฎเกณฑ์ของชั่วโมงปิดทำการในช่วงเย็นวันอาทิตย์ โดยศาลได้พิจารณาในเรื่องกฎเกณฑ์ ของความสัมพันธ์ด้านเวลากับหลักทั่วไปของกฎหมายแรงงาน และผลสัมฤทธิ์ของ “การพักผ่อนในวันหยุด สุดสัปดาห์” (weekend rest) ซึ่งการพักผ่อนในวันหยุดสุดสัปดาห์ถือเป็นภารกิจพิเศษในการใช้เวลาว่าง การผ่อนคลาย และการรวมตัวของสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในรอบ ๑๐ ปีที่ผ่านมา ไม่ได้ เปลี่ยนแปลงประโยชน์สาธารณะในความสัมพันธ์ของเวลากับหลักเกณฑ์การพักผ่อนในหยุดสัปดาห์ ซึ่งใน สังคมที่ยุโรปการกำหนดวันหยุดพักผ่อนสุดสัปดาห์เป็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลทางศาสนา หรือเหตุผล ของการพักผ่อนของคนทำงาน หรือความเหมาะสมของเหตุผลทางการเมือง ครอบครัว หรือสังคมต่อการ นำมาปรับใช้ในวันหยุดพักผ่อนของสัปดาห์ อย่างไรก็ตามกฎเกณฑ์ของออสเตรเลียเกี่ยวกับชั่วโมงเปิดทำการ ของร้านค้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันอาทิตย์ต้องพอเหมาะและได้สัดส่วนกับความสัมพันธ์ในเรื่องเสรีภาพทาง การค้า นอกจากนี้ ศาลยังเน้นความสำคัญในเรื่องความสัมพันธ์ของวัตถุประสงค์และความสอดคล้องของ ชั่วโมงเปิดทำการของร้านค้ากับการพักผ่อนในวันหยุดสุดสัปดาห์ต่อเวลาทำงานตามกฎหมายแรงงาน ซึ่งเป้าหมายมิใช่การบรรลุผลแต่เพียงอย่างเดียว แต่อย่างน้อยเป็นเรื่องความเท่าเทียมของกระบวนการทาง สังคมใน ๑ วันของสัปดาห์ อีกทั้งก่อให้เกิดผลทั่วไปต่อการลดลงของความจำเป็นที่จะต้องจัดเตรียมการ บริการ ด้วยเหตุนี้ การปล่อยให้พนักงานที่ไม่ได้ทำงานโดยตรงในส่วนธุรกิจของการค้าขายได้หยุดจากวัน

ทำงานตามปกติย่อมเป็นสิ่งสำคัญ ยกตัวอย่างเช่น พนักงานที่ทำงานบริการด้านประโยชน์สาธารณะทั่วไป หรือที่เกี่ยวกับขนส่งสาธารณะ (public transport)

๒๓. การบริหารและการอำนวยความสะดวกศาลรัฐธรรมนูญ⁹⁶

การบริหารและการอำนวยความสะดวกในการทำงานขององค์กรศาลรัฐธรรมนูญเป็นอำนาจของประธานศาลรัฐธรรมนูญ⁹⁷ ในกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่แทน⁹⁸ หากรองประธานศาลรัฐธรรมนูญไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่อยู่ ณ กรุงเวียนนาและเป็นตุลาการที่มีวุฒิสถิตสูงสุดทำหน้าที่เป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญแทน⁹⁹ โดยกฎเกณฑ์ดังกล่าวให้นำมาใช้บังคับในกรณีที่ตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญว่างลงด้วย ซึ่งมีข้อสังเกตว่านอกจากประธานศาลรัฐธรรมนูญแล้ว รองประธานศาลรัฐธรรมนูญยังมีอำนาจในการตรวจดูเอกสาร บันทึก ตลอดจนจดหมายเหตุและข้อสังเกตต่าง ๆ ได้ด้วย¹⁰⁰ อย่างไรก็ตาม การบริหารงานบุคคลและทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ กฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจของนายกรัฐมนตรีแห่งสหพันธ์¹⁰¹ ซึ่งนายกรัฐมนตรีจะกระทำโดยข้อเสนอแนะของประธานศาลรัฐธรรมนูญ รองประธานศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้รับผิดชอบสำนวน¹⁰²

---

⁹⁶ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, “รายงานการศึกษางานวิจัย เรื่อง วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ: ศึกษากรณีของศาลต่างประเทศกับประเทศไทย”, หน้า ๕๔-๕๕.

⁹⁷ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , มาตรา ๓ วรรคหนึ่ง

⁹⁸ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , มาตรา ๓ วรรคสอง

⁹⁹ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , มาตรา ๓ วรรคสาม

¹⁰⁰ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , ข้อ ๓ วรรคสอง

¹⁰¹ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง

¹⁰² รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ค.ศ. ๑๙๕๓ , มาตรา ๑๓ วรรคสอง